

SIGURANȚA ÎN ȘCOALĂ

studiu inițiat de către Ministerul Educației și
Inspectoratul General al Poliției Române, Direcția Siguranță Școlară
și realizat de către Unitatea de Cercetare în Educație din cadrul
Centrului Național de Politici și Evaluare în Educație și
Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității

Editura Centrului Național de Politici
și Evaluare în Educație
București, 2024
ISBN 978-606-8966-50-2

SIGURANȚA ÎN ȘCOALĂ

studiu inițiat de către
Ministerul Educației și Inspectoratul General al Poliției Române,
Direcția Siguranță Școlară

și realizat de către
Unitatea de Cercetare în Educație din cadrul
Centrului Național de Politici și Evaluare în Educație și
Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității

București, 2024

Unitatea de Cercetare în Educație

Coordonatori:

Otilia APOSTU
Ana-Maria DALU
Irina HORGA
Ancuța PLĂEȘU

Autori:

Otilia APOSTU
Petre BOTNARIUC
Ana-Maria DALU
Ciprian FARTUȘNIC
Andra FĂNIȚĂ
Irina HORGA
Oana-Cristiana IFTODE
Marius LAZĂR
Manuela MANU
Miruna MIULESCU
Corina-Cristiana NEACȘU-DALU
Cornelia NOVAK
Ancuța PLĂEȘU
Mina RUSU
Andreea SCODA
Speranța ȚIBU
Lucian VOINEA

Analiza și prelucrarea datelor:

Marius LAZĂR
Cornelia NOVAK

Contribuții la realizarea raportului de cercetare

1., 2., 3.1., 3.3., 3.4., 4.

Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității

Coordonatori:

Nicoleta APOLOZAN
Adriana-Anca CUȘMIR

Autori:

Nicoleta APOLOZAN
Ileana BOGATONIU
Adriana-Anca CUȘMIR
Dana ENE
Mugurel GHIȚĂ

Contribuții la realizarea raportului de cercetare

2.1., 2.2., 3.2., 3.5., 4.

Tehnoredactare și design:

Cristina Valentina Slovineanu

Editura Centrului Național de Politici și Evaluare în Educație, București 2024
ISBN: 978-606-8966-48-9

Analiza, interpretările și concluziile acestui studiu aparțin autorilor și nu reprezintă poziția oficială a Ministerului Educației sau Inspectoratului General al Poliției Române.

Mulțumim conducerii unităților de învățământ și cadrelor didactice care au sprijinit procesul de colectare a datelor cantitative și calitative care au stat la baza acestui studiu.

Acest raport de cercetare nu poate fi reprodus parțial sau integral, fără acordul scris obținut în prealabil de la Unitatea de Cercetare în Educație.

Cuprins

Principalele rezultate ale studiului	9
Capitolul 1 Introducere	25
1.1. Argument	25
1.2. Ce înseamnă o școală sigură	26
Capitolul 2 Metodologia cercetării	32
2.1. Scop și obiective	32
2.2. Metode, tehnici și instrumente de cercetare	32
2.3. Eșantionarea	33
2.4. Limitele cercetării	35
Capitolul 3 Rezultatele cercetării	36
3.1. Percepția siguranței în școală și în zona de proximitate	36
3.1.1. Accepțiuni ale violenței școlare	36
3.1.2. Percepția siguranței în școală și în zona de proximitate	37
3.1.3. Manifestarea violenței în școală	44
3.1.4. Măsuri de siguranță adoptate de școli	46
3.2. Prezența și intensitatea manifestărilor de violență în școală și proximitate	47
3.2.1. Răspândirea unor comportamente negative - opinia elevilor și a cadrelor didactice	47
3.2.2. Victimizarea în mediul școlar - răspunsuri ale elevilor și ale părinților	64
3.3. Cauze ale violenței în mediul școlar	78
3.3.1. Cauze ale violenței, în opinia elevilor	78
3.3.2. Cauze ale violenței școlare, în opinia profesorilor	81
3.4. Modalități de gestionare a violenței în spațiul școlar	85
3.4.1. Strategii generale ale școlilor în situațiile de violență a elevilor	85
3.4.2. Acțiuni întreprinse în cazul elevilor agresori	91
3.4.3. Acțiuni întreprinse în cazul elevilor victime	95
3.4.4. Parteneriate ale școlilor pentru gestionarea cazurilor de violență	101
3.5. Modalități de informare și prevenire a violenței	102
3.5.1. Nivelul actual de informare privind violența în mediul școlar și infracțiunile	102
3.5.2. Propuneri pentru o școală mai sigură	119
Capitolul 4 Concluzii	133
Bibliografie	139

TABELE

Tabel 1. Baza de selecție extrasă din rețeaua școlară 2022-2023.....	34
Tabel 2. Baza de eșantionare și eșantionul proiectat, pe regiuni și medii de rezidență	34
Tabel 3. Total răspunsuri colectate și răspunsuri valide.....	35
Tabel 4. Opinia profesorilor privind frecvența actelor de violență în următoarele spații sau context	44
Tabel 5. Opinia profesorilor privind frecvența actelor de violență în anumite contexte, în funcție de mediul școlii și tipul unității (% des și foarte des).....	45
Tabel 6. Măsuri de siguranță adoptate în școli, în opinia cadrelor didactice.....	46
Tabel 7. Opinia elevilor privind frecvența unor comportamente negative în rândul colegilor de școală/liceu	49
Tabel 8. Cât de des apar următoarele situații în rândul elevilor din școala ta / liceul tău? - Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	50
Tabel 9. Cât de des apar cazuri de violență în următoarele spații și contexte? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	53
Tabel 10. Cât de des apar cazuri de violență în următoarele spații și contexte? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	54
Tabel 11. Procentul elevilor care au fost martori, în 2023, la următoarele situații:...	57
Tabel 12. Opinia profesorilor privind frecvența unor comportamentelor violente între actorii școlari.....	59
Tabel 13. Cât de des se manifestă la nivelul școlii următoarele forme de violență ale elevilor?.....	61
Tabel 14. Cât de des se manifestă la nivelul școlii următoarele comportamente negative ale elevilor? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice.....	62
Tabel 15. Actele de violență pe care le-ai observat se manifestă mai frecvent Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	63
Tabel 16. În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații la școală? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	66
Tabel 17. În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații pe drumul dintre casă și școală? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	67
Tabel 18. În anul 2023, te-ai aflat în vreuna dintre următoarele situații, în mediul online? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	70
Tabel 19. În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat în vreuna dintre situațiile de mai jos?/la școală sau în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală. Tabel de asociere cu variabile socio-demografice.....	73
Tabel 20. În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat în vreuna dintre situațiile de mai jos? /la școală sau în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală. Tabel de asociere cu variabile socio-demografice.....	74

Tabel 21. În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice.....	76
Tabel 22. În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice.....	77
Tabel 23. Modalitățile de gestionare a violenței în spațiul școlii, identificate de elevi. ...	87
Tabel 24. Opinii ale profesorilor cu privire la cele mai eficiente strategii de gestionare a situațiilor de violență manifestate de elevi.....	90
Tabel 25. Măsurile luate de școală în cazul elevilor agresori (perspectiva elevilor)	93
Tabelul 26. Cine ar trebui să se ocupe cu prioritate de informarea copiilor cu privire la infracțiuni și consecințe? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	104
Tabel 27. Ați discutat vreodată cu copilul dvs. despre următoarele aspecte? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	105
Tabel 28. Ați discutat vreodată cu copilul dvs. despre următoarele aspecte? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	106
Tabel 29. În anul 2023, ai participat la acțiuni organizate de școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	108
Tabel 30. În anul 2023, în școala ta au fost organizate activități de prevenire a violenței la care au participat polițiști? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	109
Tabel 31. Cum consideri informațiile prezentate în cadrul respectivelor activități? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	110
Tabel 32. Ați participat în anul 2023 la discuții tematice legate de siguranța copiilor, organizate la școală? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	111
Tabel 33. Participanții la discuțiile tematice organizate la școală	112
Tabel 34. Familiarizarea profesorilor cu teme legate de siguranța elevilor	113
Tabel 35. Pe lângă activitățile derulate de școală, ce ar trebui să facă poliția pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	120
Tabel 36. Ce crezi că ar trebui să facă polițiștii pentru ca școala să fie un loc mai sigur? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	122
Tabel 37. În opinia dvs., ce ar trebui să facă Poliția Română pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	124
Tabel 38. În opinia dvs., ce ar trebui să facă Poliția Română pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	125
Tabel 39. În opinia dvs., ce ar trebui să facă părinții pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai actelor de violență? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	127
Tabel 40. În opinia dvs., ce ar trebui să facă părinții pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai actelor de violență? Tabel de asociere cu variabile socio-demografice	128

FIGURI

Figura 1. Percepții ale elevilor cu privire la actele de violență	36
Figura 2. Școala, un mediu sigur pentru elevi – opiniile profesorilor	37
Figura 3. Evaluarea părinților privind nivelul de siguranță în diferite contexte școlare	38
Figura 4. Sentimentul de siguranță al elevilor în diferite context.....	39
Figura 5. Percepția părinților asupra pericolului la care sunt expuși elevii	41
Figura 6. Percepția părinților privind frica copiilor lor de a fi agresați la școală	42
Figura 7. Condiții pentru o școală sigură – opiniile elevilor	43
Figura 8. Categoriile de persoane agresate de către elevi	46
Figura 9. Opinia elevilor privind frecvența unor comportamente negative în rândul colegilor de școală/liceu	48
Figura 10. Spații și contexte de manifestare a violenței, în viziunea elevilor.....	52
Figura 11. Procentul elevilor care au fost martori, în 2023, la următoarele situații	56
Figura 12. Opinia profesorilor privind frecvența unor comportamente violente între actorii școlari.....	58
Figura 13. Percepția profesorilor privind frecvența unor comportamente negative ale elevilor.....	60
Figura 14. Opinia profesorilor cu privire la autorii actelor de violență	63
Figura 15. Procentul elevilor care au declarat că s-au confruntat cu o situație de victimizare la școală sau pe drumul dintre casă și școală	64
Figura 16. Comparatie între procentul elevilor care s-au confruntat cu diverse agresiuni la școală și pe drumul dintre casă și școală	65
Figura 17. Situații de victimizare cu care s-au confruntat elevii în mediul online.....	68
Figura 18. Comparatie între procentul elevilor care s-au confruntat cu diverse agresiuni la școală și în online.....	69
Figura 19. Autorii actelor de agresiune – declarațiile elevilor	71
Figura 20. Percepția părinților privind situațiile cu care s-au confruntat copiii la școală, în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală	72
Figura 21. Declarațiile părinților privind victimizarea elevilor în mediul online	75
Figura 22. Victimizarea elevilor în mediul online – declarațiile elevilor și părinților	75
Figura 23. Viziunea părinților privind identitatea autorii actelor de agresiune asupra elevilor.....	78
Figura 24. Cauze ale violenței școlare identificate de elevi victim	79
Figura 25. Cauze ale violenței școlare identificate de elevi agresori.....	80
Figura 26. Cauze ale violenței școlare, identificate de profesori (%).....	81
Figura 27. Factori de contagiune - cauze ale comportamentelor inadecvate ale elevilor, în opinia profesorilor.....	82
Figura 28. Opinii ale elevilor cu privire la modalitățile prin care profesorii gestionează violența în spațiul școlii (%)	85

Figura 29. Opinii ale profesorilor cu privire la cele mai eficiente intervenții în situații de violență a elevilor	89
Figura 30. Măsuri luate de școală în cazul elevilor agresori (perspectiva elevilor)	91
Figura 31. Măsuri luate de școală în cazul elevilor agresori (perspectiva părinților) ...	94
Figura 32. Măsuri luate de părinți în situațiile de agresiune manifestate de copiii lor	95
Figura 33. Acțiuni întreprinse de elevi victime ale agresiunii în școală și zone conexe	96
Figura 34. Măsuri luate de școală în cazul elevilor victime ale violenței (perspectiva elevilor)	97
Figura 35. Măsuri luate de școală în cazul elevilor victime ale violenței (perspectiva părinților)	99
Figura 36. Măsuri luate de părinți în situațiile în care copiii lor au fost victime ale agresiunii.....	100
Figura 37. Instituții și organizații partenere ale școlilor pentru gestionarea situațiilor de violență	101
Figura 38. Procentul elevilor care declară că știu ce este o infracțiune	102
Figura 39. Percepția elevilor cu privire la infracțiuni.....	102
Figura 40. Procentul elevilor care declară că știu ce înseamnă răspunderea penală.	103
Figura 41. Opinia elevilor privind vârsta de la care un copil poate răspunde penal..	103
Figura 42. Actori sociali responsabili de informarea copiilor, în viziunea profesorilor	103
Figura 43. Abordarea unor teme legate de siguranță în discuțiile cu copiii	105
Figura 44. Participarea elevilor la acțiuni organizate la școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență	107
Figura 45. Participarea polițiștilor la activități preventive derulate în școală – aprecierile elevilor.....	109
Figura 46. Aprecierea elevilor asupra informațiilor prezentate de polițiști	110
Figura 47. Participarea părinților la discuții tematice legate de siguranța copiilor, organizate la școală	111
Figura 48. Familiarizarea profesorilor cu teme legate de siguranța elevilor	114
Figura 49. Nevoile de informare ale profesorilor în domeniul siguranței copilului....	115
Figura 50. Modalitățile de informare a profesorilor	116
Figura 51. Opiniile profesorilor privind nevoia de informare a elevilor	117
Figura 52. Modalități de informare a elevilor în opinia profesorilor	118
Figura 53. Propunerilor profesorilor privind activitatea poliției	119
Figura 54. Propunerile elevilor privind activitatea polițiștilor	121
Figura 55. Propunerile părinților privind activitățile derulate de polițiști	123
Figura 56. Acțiuni pe care ar trebui să le întreprindă părinții pentru a reduce riscul copiilor de a fi implicați în acte de violență	126

Principalele rezultate ale studiului

1. Introducere

1.1. Argument

În contextul preocupărilor constante pentru siguranța elevilor, Ministerul Educației și Inspectoratul General al Poliției Române au inițiat acest studiu cu privire la percepția asupra siguranței elevilor în unitățile de învățământ și în zona de proximitate.

Rezultatele studiului sunt relevante pentru proiectarea și implementarea unor activități de prevenire și combatere a violenței în mediul școlar, în acord cu profilul organizațional și cu misiunea specifică a fiecărei instituții, în relație cu asigurarea unui climat de siguranță în mediul școlar și pe drumul de acces către școală.

1.2. Ce înseamnă o școală sigură?

Definirea operațională a conceptului de "școală sigură" presupune o abordare integrativă și multifacetată, care să ia în considerare dimensiuni precum *siguranța fizică, psihologică și socială*.

Siguranța fizică include aspecte care țin de infrastructură și mediu (designul clădirii și întreținerea acestora, prezența camerelor de supraveghere și a personalului de securitate), dar și de pregătirea pentru situații de urgență (planuri de evacuare și exerciții de simulare a situațiilor de urgență).

Siguranța psihologică presupune atât existența unui climat școlar pozitiv, favorabil incluziunii, sprijin psihologic oferit prin intermediul profesorilor și, în special, al consilierilor școlari, cât și implementarea unor proiecte de prevenire și combatere a violenței.

Siguranța socială se referă la construirea unui mediu sigur și suportiv prin implicarea activă a părinților și a comunității, inclusiv a organizațiilor locale, în viața școlii, prin implementarea unor programe educaționale cu privire la siguranța personală, prevenirea violenței și gestionarea situațiilor periculoase.

Realizarea unei școli sigure presupune proiectarea unui model care să includă dimensiunile și caracteristicile menționate, alături de o metodologie care să asigure implementarea adecvată a acestuia.

2. Metodologia cercetării

2.1. Scop și obiective

Studiul vizează identificarea principalelor probleme referitoare la siguranța elevilor, în spațiul școlar și în zonele adiacente acestuia, respectiv în spațiul fizic și în mediul online.

Obiectivele principale ale studiului au avut în vedere: **măsurarea opiniilor** principalilor actori educaționali cu privire la siguranța elevilor în mediul școlar și cel conex (fizic, online); **estimarea incidenței** actelor de violență din mediul școlar și în cel conex; **identificarea nevoilor** de informare și a celor mai bune modalități de intervenție, în vederea prevenirii și combaterii violenței din mediul școlar.

2.2. Metode, tehnici și instrumente de cercetare

Abordarea metodologică utilizată în cadrul studiului a fost una cantitativă, bazată pe ancheta prin tehnica sondajului de opinie, cu aplicarea unor chestionare tematice în rândul elevilor din învățământul gimnazial (clasele VI-VIII) și învățământul secundar superior (liceu și școală profesională), al părinților acestora, precum și al profesorilor din unitățile de învățământ selectate în eșantion.

Chestionarele au fost autoadministrate online, în perioada 8 februarie – 8 martie 2024.

2.3. Eșantionarea

Cercetarea a fost realizată pe două eșantioane reprezentative la nivel național pentru unitățile de învățământ gimnazial, respectiv unitățile din învățământul secundar superior (licee și școli profesionale), baza de selecție fiind constituită din totalitatea unităților de învățământ din rețeaua școlară, utilizându-se criteriile de eșantionare teritoriale (distribuția pe regiuni de dezvoltare și medii de rezidență).

Eșantionarea unităților de învățământ a fost bistadială, în primul stadiu fiind selectate unitățile școlare ca unități de eșantionare, iar în cel de al doilea fiind selectate cele trei categorii de respondenți: elevi, profesori, părinți.

Volumul eșantionului cuprinde 537 de unități de învățământ din cele două categorii vizate, analiza prelucrând un număr de 10.776 chestionare valide ale elevilor, 6.657 chestionare ale profesorilor și 12.209 chestionare ale părinților.

2.4. Limitele cercetării

Limitele principale ale cercetării derivă atât din modalitatea de administrare a chestionarelor (autoadministrarea online), cât și din contextul școlar în care au fost colectate datele, ceea ce ar putea favoriza răspunsuri dezirabile ale elevilor și ale unora dintre părinții care au completat chestionarele utilizând echipamentele școlii.

3. Rezultatele cercetării

3.1. Percepția siguranței în școală și în zona de proximitate

3.1.1. Accepțiuni ale violenței școlare

- Majoritatea elevilor percep ca acte de violență comportamentele care implică agresiune fizică, verbală și psihologică, cum ar fi: loviturile și bătăile, hărțuirea (bullying) și amenințările.
- Comportamentele legate de consumul de droguri și de alcool în școală sunt văzute ca acte de violență de către aproximativ o treime dintre elevi, în timp ce absenteismul și deranjarea orelor sunt considerate acte de violență de către un procent mic de respondenți.
- Mai mult de jumătate dintre comportamentele investigate sunt percepute ca acte de violență, în procente mai mari de către fete, comparativ cu băieții.

3.1.2. Percepția siguranței în școală și în zona de proximitate

- Cadrele didactice consideră în mare măsură că școala în care își desfășoară activitatea reprezintă un mediu sigur pentru elevi. Părinții și elevii apreciază, de asemenea, siguranța în mediul școlar, dar în ponderi ușor mai reduse, comparativ cu profesorii.
- Nivelul cel mai redus de siguranță este asociat drumului dintre casă și școală și caracterizează în mod special elevii care învață la unități școlare care nu se află în localitatea de domiciliu.
- Siguranța rutieră este principalul factor de îngrijorare al părinților, jumătate dintre aceștia percepând traficul rutier ca fiind cel mai mare pericol.
- Diferitele forme de violență între elevi (verbală, psihologică sau fizică) sunt menționate de aproximativ 40% dintre părinți ca fiind pericole la care sunt expuși copiii lor la școală sau în zona din apropierea acesteia, în vreme ce riscul consumului de substanțe ilicite sau nocive (droguri, alcool, tutun) de către copii este evaluat ca pericol de peste o treime dintre părinți.
- Mai mult de un sfert dintre părinți afirmă că, în anul precedent, copiii lor s-au confruntat cu teama de a fi agresați în mediul școlar.
- Condițiile pentru o școală sigură, care au fost menționate cel mai frecvent de către elevi, includ atât prezența echipamentelor de supraveghere și a serviciilor de pază la intrarea în spațiile școlii, precum și existența și funcționarea serviciilor medicale și a celor oferite de consilierul școlar, cu rol în prevenirea și gestionarea violenței școlare. Aspectul pe care elevii îl consideră cel mai puțin necesar pentru siguranța mediului școlar este prezența permanentă a unor agenți de pază pe holurile unității de învățământ.

3.1.3. Manifestarea violenței în școală

- Majoritatea profesorilor consideră că actele violente în mediul școlar sunt mai degrabă o excepție, decât o regulă. Incidența acestora este percepută de către profesori ca fiind mai mare în mediul online, dar și în clase pe parcursul pauzelor, pe holul școlii, în curtea școlii sau în apropierea acesteia. Pentru majoritatea situațiilor de violență, frecvența raportată de profesorii din școlile rurale este mai mare, comparativ cu cea semnalată de cei din școlile urbane. De asemenea, opiniile profesorilor indică faptul că în școli gimnaziale sunt înregistrate mai des situații de agresivitate, comparativ cu licee sau școli profesionale.
- Conform opiniilor elevilor, persoanele agresate de către aceștia sunt, în general, persoane cunoscute și mai degrabă cu același statut, și foarte rar adulți sau persoane necunoscute. Băieții raportează mai des acte de violență manifestate față de colegii de școală, iar fetele, mai des violența manifestată față de copii/tineri cunoscuți din cartier.

3.1.4. Măsuri de siguranță adoptate de școli

- În opinia cadrelor didactice, măsurile de siguranță adoptate cel mai frecvent de către școli sunt utilizarea camerelor de supraveghere pe holuri și supravegherea în pauze de către profesorul de serviciu.
- Peste trei sferturi dintre profesori menționează activitățile periodice de prevenire și combatere a violenței la nivelul școlilor, iar peste două treimi, montarea camerelor de supraveghere în curtea școlii.
- Cele mai puțin utilizate măsuri adoptate de școli sunt, în opiniile profesorilor, plasarea camerelor de supraveghere în sala de sport și prezența agenților de pază în incinta școlii.
- Liceele sunt mai bine echipate și implementează mai bine măsurile de siguranță, comparativ cu școlile gimnaziale sau cu cele profesionale.
- Toate măsurile de siguranță sunt mai frecvent adoptate în școlile urbane, comparativ cu cele rurale.

3.2. Prezența și intensitatea manifestărilor de violență în școală și proximitate

3.2.1. Frecvența unor comportamente negative – opinia elevilor și cadrelor didactice

➤ Percepția elevilor

- Datele colectate arată o incidență ridicată a unor forme de agresiune verbală în mediul școlar, mai mult de jumătate dintre elevii care au participat la studiu apreciind că apar frecvent (des sau foarte des) situații în care colegii de clasă vorbesc în timpul orelor și înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare.

- Absenteismul reprezintă o problemă importantă în școlile din România, mai mult de o treime dintre respondenți declarând că se întâmplă des sau foarte des ca elevii din clasa lor să absenteze nemotivat de la ore.
- Violența fizică se situează la cote mai scăzute comparativ cu cea verbală sau psihologică, însă pare a fi un fenomen destul de răspândit, în condițiile în care mai mult de un sfert dintre elevi declară că apar frecvent situații în care colegii de clasă se lovesc (se bat, se îmbrâncesc, aruncă cu obiecte etc.).
- În opinia elevilor, consumul de droguri și consumul de alcool sunt comportamente cu o incidență scăzută în mediul școlar, aproape 90% dintre elevi apreciază că aceste conduite apar rar sau nu se regăsesc deloc în rândul colegilor de clasă. Totuși un procent de aproximativ 4% dintre respondenți declară că se întâmplă frecvent ca elevii din clasa lor să consume droguri sau alcool în incinta școlii.
- Există unele diferențe semnificative statistic în răspunsurile elevilor în funcție de anumite criterii socio-demografice. Deși diferențele sunt mici, se observă faptul că unele comportamente ce pot fi catalogate în sfera indisciplinei (vorbitul în timpul orelor/ deranjarea orelor și absenteismul nemotivat de la ore) sunt apreciate ca frecvente, într-o măsură mai mare, de către elevii din mediul urban.
- Există unele diferențe de opinie între băieți și fete în ceea ce privește frecvența unor conduite negative în mediul școlar. Astfel, un procent mai ridicat dintre fete declară că acte de violență verbală și psihologică sunt frecvent întâlnite în rândul colegilor de clasă, în timp ce băieții recunosc într-o pondere ușor mai ridicată conduite precum furtul de obiecte, consumul de alcool și droguri în rândul colegilor.
- Diferențe notabile există între elevi în funcție de nivelul de învățământ pe care îl frecventează. În general, elevii de liceu sunt cei care raportează în cea mai mică proporție incidența unor comportamente negative în rândul colegilor de clasă (excepție fac absenteismul nemotivat, fumatul și consumul de alcool și droguri în incinta școlii, care sunt mai rare în rândul elevilor de gimnaziu).
- Conform declarațiilor elevilor, anumite comportamente (vorbitul în timpul orelor/deranjatul orelor; înjuratul sau folosirea expresiilor urâte, jignitoare; lovirile și certurile violente) apar mai des în rândul elevilor de gimnaziu.
- În mediul școlar, cazurile de violență între elevi se produc cel mai frecvent în mediile și în perioadele de absență sau limitare a supravegherii din partea cadrelor didactice ori a celorlalți adulți: în clasă, în pauze sau în curtea școlii, pe holurile școlii, în școală, după ore, în apropierea școlii sau la toaleta școlii .
- Răspunsurile oferite arată o incidență crescută a cazurilor de violență din spațiul virtual, o cincime dintre elevi declarând că apar

foarte des sau des cazuri de violență pe grupurile de WhatsApp sau alte rețele sociale online.

- Există unele diferențe semnificative statistic între răspunsurile elevilor în funcție de mediul în care este situată unitatea de învățământ, genul respondenților și nivelul de învățământ. Dacă în cazul primelor două categorii diferențele sunt destul de mici, în ceea ce privește nivelul de învățământ diferențele sunt notabile.
- Per ansamblu, un procent mai mare dintre elevii din rural au apreciat că apar cazuri de violență în spațiul școlii. În schimb, elevii din urban au reclamat într-o pondere ușor mai ridicată violența pe grupurile de WhatsApp sau alte rețele sociale, aspect ce poate fi relaționat cu o utilizare mai frecventă a internetului.
- De asemenea, fetele au declarat într-o măsură mai mare existența unor acte de violență în anumite contexte (în clasă, în pauze; pe holurile școlii; în apropierea școlii, în timpul orelor), în timp ce băieții apreciază în număr mai mare că actele de violență sunt mai frecvente după ore, în toaleta școlii sau în timpul unor activități extrașcolare.
- Elevii de liceu au raportat în cel mai mic procent existența unor acte de violență în fiecare dintre contextele menționate, ceea ce confirmă teza unei incidențe mai mici a violenței la această vârstă, când au învățat să gestioneze conflictele într-un mod nonviolent, comparativ cu elevii de vârste mai mici. Elevii de gimnaziu, în schimb, apreciază într-un număr mult mai mare că actele de violență se produc în clasă, în pauze.
- Conform răspunsurilor înregistrate, în anul 2023 cele mai frecvente situații la care elevii au fost martori au fost reprezentate de amenințări/înjurături/insulte/umilințe între colegi, certuri sau bătăi între colegi și agresiuni cu caracter sexual între elevi.
- La polul opus, cele mai rare situații la care au asistat elevii sunt distrugerile de bunuri personale ale personalului școlii și lovirea elevilor de către personalul școlii.
- Și în ceea ce privește asistarea ca martor la o situație de violență se constată diferențieri minime între răspunsurile elevilor din rural și urban, precum și între declarațiile fetelor și ale băieților, de cele mai multe ori acestea nefiind semnificative statistic.
- Diferențieri mai semnificative există în funcție de nivelul de învățământ. Ca notă generală, elevii de liceu au declarat în cea mai mică pondere că au fost martori în mod frecvent la toate situațiile amintite în chestionar. Totodată, elevii din clasele gimnaziale sunt cei care au declarat într-o pondere net superioară că s-au regăsit, o dată sau de mai multe ori pe săptămână, drept martori la amenințări/înjurături/insulte/umilințe între colegi.

➤ Percepția cadrelor didactice

- Cea mai frecventă formă de violență din mediul școlar, conform opiniilor profesorilor, este cea petrecută între elevi, aproximativ o cincime dintre cadrele didactice apreciind că actele de violență între elevi se petrec în școala lor des sau foarte des.
- Profesorii chestionați apreciază că violența adulților din școală (atât cadre didactice, cât și alți angajați ai școlii) față de elevi este un fenomen cu totul izolat, aproape 90% considerând că aceste fapte se produc foarte rar sau deloc în școala lor.
- Deși diferențele sunt mici, se observă că un procent mai mare dintre profesorii din rural apreciază că violența între elevi și violența altor persoane străine față de profesori se întâlnesc frecvent (des sau foarte des) în școala lor.
- În consonanță cu elevii, profesorii au indicat că violența verbală este cel mai răspândit comportament negativ în rândul elevilor lor, iar consumul de alcool și droguri sunt conduite foarte rare.
- Profesorii din mediul urban apreciază într-un procent mai mare, comparativ cu profesorii din mediul rural, că unele comportamente negative ale elevilor se produc frecvent la nivelul școlii, cea mai mare diferență fiind înregistrată cu privire la fumat.
- Alte comportamente negative ale elevilor, apreciate a se manifesta frecvent la nivelul școlii, de o proporție mai mare a profesorilor din urban, sunt: înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare; își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online (cyberbullying); adresează semne obscene, comentarii, apelative cu conotații sexuale, fumează și consumă droguri. În schimb, profesorii din mediul rural consideră într-o pondere mai mare că elevii se lovesc des sau foarte des.
- În opinia cadrelor didactice, actele de violență se manifestă cel mai frecvent între elevi din aceeași clasă mai mult de jumătate dintre profesori au indicat această variantă), urmate de actele de violență între elevi din clase diferite, dar de același nivel de studiu.
- Un procent mai mare dintre profesorii din urban apreciază că violența se produce mai frecvent între elevi din aceeași clasă și între elevi din școală și persoane din afara acesteia, în timp ce o pondere mai mare dintre cadrele didactice din rural consideră că actele de violență se produc mai frecvent între elevi din clase diferite, de același nivel școlar și între elevi din clasele mari față de elevi din clasele mici.
- Profesorii care predau doar la gimnaziu apreciază că violența se manifestă mai frecvent între elevi din aceeași clasă și mai puțin între elevii școlii și persoane din afara acesteia.

3.2.2. Victimizarea în mediul școlar – răspunsurile elevilor și ale părinților

➤➤ Răspunsurile elevilor

- Aproximativ jumătate dintre elevi au declarat că, în anul 2023, la școală sau pe drumul dintre casă și școală, li s-au adresat înjurături și expresii jignitoare, 42,2%, au precizat că au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre ei, iar un sfert au fost implicați în certuri violente cu unii colegi și au fost victime ale unor agresiuni cu caracter obscen (cuvinte, gesturi, comportamente).
- În ceea ce privește victimizarea la școală, nu se constată diferențe semnificative între elevii din urban și rural, procentele copiilor care au fost victime fiind asemănătoare. Singurele diferențe constatate fac referire la răspândirea de zvonuri răutăcioase și certuri violente cu unii colegi, comportamente menționate mai frecvent de elevii din rural.
- Pe drumul dintre școală și casă, elevii din mediul rural declară că sunt mai expuși victimizării decât cei din mediul urban: sunt mai frecvent victime ale înjurăturilor, ale zvonurilor și, de asemenea, ale certurilor cu colegii. O ipoteză explicativă ar fi aceea că interacțiunile fizice în afara școlii ale elevilor din mediul rural sunt mai frecvente decât ale celor din mediul urban, mulți dintre ei parcurgând împreună drumul către și de la școală.
- Elevii din învățământul gimnazial au declarat un grad mai mare de victimizare în ambele contexte (la școală și pe drumul dintre casă și școală), în timp ce elevii de liceu au raportat cea mai mică rată de victimizare.
- Există diferențe semnificative în ceea ce privește situațiile de victimizare prin care trec fetele și băieții.
- În mediul școlar băieții au fost victime ale agresiunilor verbale: jumătate dintre aceștia declară că au fost înjurați și li s-au adresat expresii urâte, jignitoare, un sfert că s-au certat violent cu unii colegi și o cincime au fost victime ale agresiunilor fizice. Pe de altă parte, despre fete au fost răspândite zvonuri răutăcioase (41%) și au fost hărțuite, umilite, victime ale bullying-ului (20%).
- În mediul extrașcolar, pe drumul dintre casă și școală, băieții sunt în principal victime ale certurilor violente cu unii colegi (14%), ale amenințărilor, șantajului (12%) și agresiunilor fizice (11%). Fetele au fost ținte ale zvonurilor răutăcioase (22%) și ale bullying-ului (11%).
- În mediul online, cele mai frecvente situații de victimizare sunt cele care se întâlnesc cel mai des și în spațiul fizic școlar: 31% dintre elevi au declarat că s-au confruntat cu înjurături, expresii urâte, jignitoare, 24% că au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre ei, iar 13% au fost ținta unor agresiuni cu caracter obscen. Important de menționat este faptul că 8% dintre elevi au declarat că au fost victime ale furtului de identitate și/sau ale conturilor/datelor personale.

- Datele arată că situațiile de victimizare sunt mai frecvente în cadrul școlii decât în mediul online.
- Întrebați cu privire la autorii actelor de agresiune cărora le-au fost victime, elevii au indicat în primul rând colegii de clasă, iar apoi colegii de școală.

➤ Declarațiile părinților

- Procentul părinților care au informații cu privire la agresiunile trăite de copii în mediul școlar sau online este, în general, jumătate din cel al copiilor care au declarat că au trecut prin situațiile respective. Diferența este majoră în cazul agresiunilor cu caracter obscen/sexual și al situației în care au fost răspândite fotografii personale fără acordul copilului, ceea ce denotă o reticență a victimelor de a discuta aceste aspecte cu părinții.
- În general, părinții elevilor de gimnaziu, părinții cu studii superioare și cei rezidenți în mediul urban au indicat într-un procent mai mare comparativ cu celelalte categorii că, în 2023, copilul lor a fost victimă a unei agresiuni în mediul școlar sau online, ceea ce denotă, cel mai probabil, o mai bună comunicare între părinți și copii în aceste cazuri.
- Părinții care au afirmat că, în anul 2023, copiii lor au fost victime, au identificat ca autori ai manifestărilor de agresiune în primul rând pe colegii de clasă. Este o opinie comună cu cea a elevilor care, de asemenea, îi identifică ca principali autori ai faptelor de violență pe colegii de clasă.

3.3. Cauze ale violenței în mediul școlar

- Cei mai mulți dintre elevii victime ale violenței (peste o treime) identifică drept cauze ale acesteia obținerea de bani sau obiecte de valoare, „cheful de scandal”, în timp ce peste o treime dintre elevii autori ai actelor de violență menționează ca principale cauze, probleme de comunicare/ „schimbul de replici” care a degenerat în violență fizică și peste o zecime, intenția de a apăra sau a impresiona alți colegi.
- Aplicarea de pedepse pentru diferite dispute, răzbunarea, provocarea celorlalți, apartenența la grupul rival, impunerea autorității la nivel de școală/clasă sunt cauze menționate deopotrivă de victime și de autori, în diferite ponderi cuprinse între 3 și 10%.
- Lipsa unui motiv explicit pentru manifestările violente în care au fost implicați elevii este menționată de aproximativ 3 din 10 victime, respectiv de către 1 din 10 autori.
- Peste jumătate dintre profesori consideră că principala cauză a violenței elevilor constă în imitarea de comportamente preluate din medii variate: rețele sociale, familie, jocuri și filme, grupul de prieteni.

- Lipsa implicării familiei în educația copiilor, coroborată cu lipsa supravegherii, a fost menționată drept cauză a comportamentelor violente de către un sfert dintre profesori.
- Factorii de ordin individual (incapacitatea de gestionare a emoțiilor, lipsa reflecției asupra consecințelor comportamentelor agresive), cu ponderi cuprinse între 13% și 18%, sunt alți determinanți ai violenței elevilor în spațiul școlar, identificați de profesori.
- Obținerea aprecierii celorlalți (15%) sau divertismentul obținut ca urmare a unor comportamente inadecvate (12%) sunt alte cauze ale violenței, identificate de către profesori în ponderi mai reduse.
- Cele mai reduse ponderi (între 1% și 6%) sunt asociate de către profesori, factorilor școlari, precum autoritatea scăzută a profesorilor, insuficienta supraveghere a elevilor în școală, lipsa de implicare a elevilor în activități de prevenire și combatere a violenței, drept cauze ale violenței.

3.4. Modalități de gestionare a violenței în spațiul școlar

3.4.1. Strategii generale ale școlilor în situațiile de violență a elevilor

- Cei mai mulți dintre elevi au declarat că principalele modalități prin care profesorii intervin în situațiile de violență constau în discuții cu elevii (peste două treimi dintre răspunsuri), respectiv discuții cu părinții (peste jumătate dintre răspunsuri).
- Alte măsuri menționate de aproape jumătate dintre elevi au fost aplicarea de sancțiuni pentru elevii cu comportamente violente, precum și organizarea de activități de prevenire și combatere a violenței. Numai unul din zece elevi declară că în abordarea situațiilor de violență sunt implicați consilierii școlari.
- 15% dintre elevi au declarat că profesorii lor „nu fac nimic” în situațiile de violență școlară.
- Deși elevii au declarat că în puține situații se recurge la consilierul școlar, peste două treimi dintre profesori apreciază că activitățile de consiliere reprezintă cea mai eficientă modalitate prin care școala poate interveni în situațiile de violență a elevilor. Alături de acestea, în pondere similară, profesorii au menționat și relaționarea și comunicarea cu părinții pentru a găsi soluții la situațiile de violență manifestate de elevi.
- Aproximativ jumătate dintre profesori menționează, ca măsuri eficiente de intervenție, plata despăgubirilor pentru distrugerea bunurilor de către elevi, dar și scăderea notei la purtare.
- Aproximativ jumătate dintre profesori consideră că sunt eficiente activitățile educaționale de prevenție, organizate în contexte școlare și extrașcolare, pentru semnalarea unor fapte de agresivitate, pentru

analiza acestora împreună cu elevii și pentru găsirea de soluții în comun.

3.4.2. Acțiuni întreprinse în cazul elevilor autori ai actelor de violență

- Conform declarațiilor elevilor care au manifestat comportamente agresive, cea mai frecventă măsură luată de școală a constat în trimiterea acestora la ședințe de consiliere (40%).
- Alte măsuri menționate de elevi în ponderi de sub 20% au fost: mustrarea elevilor agresori, demersuri de mediere între agresor și victimă, activități comune pe tema violenței școlare și a efectelor acesteia, dar și modalități prevăzute de cadrul legal, prin care școala a intervenit (exmatricularea, eliminarea temporară de la cursuri, mutarea disciplinară în altă clasă, transferul la altă școală, scăderea notei la purtare).
- Deși cu procente reduse (2-6%), elevii agresori au declarat că au primit și alte sancțiuni, care contravin cadrului legal: corigență, repetenție, pedepse fizice.
- Mai mult de 10% dintre elevii autori ai actelor de violență au beneficiat de servicii ale psihologilor, în afara școlii (în ponderi mult mai ridicate în cazul elevilor din învățământul privat, comparativ cu învățământul de stat).
- Părinții elevilor care au avut comportamente agresive au identificat o serie de categorii de intervenție ale școlii în situațiile de violență, cele mai frecvente fiind discuțiile cu elevii implicați în aceste cazuri și cu părinții acestora (peste 40%), anunțarea conducerii școlii sau mustrarea copilului, ambele întrunind procente de peste 20%. Cu procente mai reduse, cuprinse între 11% și 17%, au fost menționate: scăderea notei la purtare, implicarea consilierului școlar și participarea elevilor la activități de prevenire și combatere a violenței.
- Trei sferturi dintre părinți apreciază că măsurile luate de școală pentru gestionarea cazurilor de violență au fost corespunzătoare.
- Părinții au menționat și modalități specifice prin care ei s-au implicat direct în gestionarea situațiilor de violență ale copiilor lor: discuții cu propriul copil (aproximativ 80%), discuții cu dirigintele și profesorii (aproximativ jumătate dintre părinți), discuții cu victima agresiunii (un sfert dintre părinți), discuții cu echipa de conducere a școlii și cu părinții copilului agresat (aproximativ 15%).

3.4.3. Acțiuni întreprinse în cazul elevilor victime

- Deși aproximativ două treimi dintre elevii investigați au fost victime ale violenței în spațiul școlar sau în zona de proximitate a școlii, o pondere consistentă a elevilor agresati nu a întreprins nicio acțiune ca urmare a situației de violență. Lipsa de acțiune a fost determinată atât de faptul că elevii în cauză nu au perceput situația ca fiind gravă

(peste 40%), cât și de teama de consecințele pe care le poate avea comunicarea agresiunii către alte persoane (peste o treime).

- Apelul la diverse instanțe de sprijin a fost soluția pentru unii dintre elevii agresați, aceștia, în ponderi de 11-12%, orientându-se către consilierul școlar, poliție sau un cadru didactic.
- Este relevant că 10% dintre elevi au cerut ajutorul unor persoane necunoscute.
- Apelul elevilor victimă la părinți sau alți colegi/prieteni este menționat de doar 2% dintre elevi.
- Includerea în ședințe de consiliere a fost principala măsură prin care școlile le-au oferit sprijin celor care au fost victime ale violenței școlare; aproape jumătate dintre ei au beneficiat de aceste servicii, mai frecvent în școlile din mediul urban și în școli din învățământul secundar superior.
- Aproximativ 15% dintre elevii victime ale violenței afirmă că situația de violență petrecută în spațiul școlar nu a ajuns în atenția școlii sau, chiar dacă a ajuns, școala nu a intervenit în niciun fel.
- Părinții elevilor victime au declarat că școlile aplică cel mai frecvent strategii bazate pe discuții cu elevii implicați (peste 60%), discuții cu părinții acestora, dar și anunțarea conducerii școlii (peste o treime).
- Alte modalități de implicare a școlii, menționate de 9-11% dintre părinții elevilor victime ale violenței, vizează implicarea consilierului școlar, scăderea notei la purtare, activități de prevenire și combatere a violenței sau solicitarea intervenției poliției.
- Părinții ai căror copii au fost victime ale violenței au menționat următoarele intervenții prin care ei s-au implicat direct în gestionarea situațiilor: discuții cu propriul copil (două treimi dintre părinți), discuții cu diriginți/profesori (jumătate dintre părinți), discuții cu persoana care l-a agresat (un sfert dintre părinți) și discuții cu conducerea școlii (15%).

3.4.4. Parteneriate ale școlilor pentru gestionarea cazurilor de violență

- Poliția este principalul partener al școlilor în prevenirea și combaterea violenței, fiind menționată de aproape toate cadrele didactice (96%).
- Alte instituții cu care școlile colaborează în mod curent (ISJ, primărie, CJRAE/CMBRAE) sunt și parteneri activi în gestionarea cazurilor de violență.
- ONG-urile și alte școli sunt instituțiile cel mai rar implicate în parteneriate care vizează problematica violenței școlare.

3.5. Modalități de informare și prevenire a violenței

3.5.1. Nivelul actual de informare privind violența în mediul școlar și infracțiunile

- Cei mai mulți dintre elevi (93%) afirmă că știu ce înseamnă o infracțiune, precum și răspunderea penală (86%). Totuși, mai puțin de jumătate dintre aceștia au putut identifica în mod corect vârsta de la care un minor poate răspunde penal.
- Cea mai mare parte a profesorilor apreciază că părinții ar trebui să se ocupe în mod prioritar de informarea copiilor cu privire la infracțiuni și consecințele acestora (91%), dar și școala (78%), precum și poliția (69%) sunt identificate ca având această responsabilitate de către un număr important de respondenți.
- Cei mai mulți părinți au discutat cu copiii lor despre modalitățile de evitare a situațiilor de violență, însă mai puțin de jumătate au discutat cu aceștia despre consecințele comiterii unor infracțiuni sau despre persoanele și instituțiile la care copiii pot apela dacă sunt victimele unor agresiuni.
- În general, părinții cu studii superioare, cei rezidenți în mediul urban și părinții băieților au declarat mai frecvent că au avut discuții cu copiii lor despre violență și infracțiuni (prevenire, implicare, consecințe).
- 1 din 10 părinți nu a discutat deloc cu copiii lor despre subiecte privind siguranța lor, infracțiuni sau consecințe ale acestora.
- De obicei, în cadrul școlii, pregătirea elevilor privind prevenirea și gestionarea cazurilor de violență a avut loc prin discuții despre aceste subiecte în timpul orelor de curs (menționate de jumătate dintre elevi). Activitățile extrașcolare pe tema violenței, precum și activitățile de consiliere școlară au fost menționate de mai puțini subiecți (28%, respectiv 21%).
- În anul 2023, o treime dintre elevi nu au participat la activități organizate de școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență.
- În general, elevii din învățământul liceal și cel profesional au participat în mai mică măsură la astfel de activități comparativ cu colegii lor din ciclul gimnazial. Aceeași concluzie este valabilă și în cazul elevilor rezidenți în mediul urban, comparativ cu cei din rural, și în cazul băieților, comparativ cu fetele.
- Trei sferturi dintre elevi au declarat că în școala lor au fost organizate activități de prevenire a violenței la care au participat polițiști. Elevii din învățământul profesional, precum și cei din mediul urban au declarat în mai mică măsură că în școlile lor au fost organizate astfel de activități.

- 4 din 10 părinți au participat în anul 2023 la discuții tematice legate de siguranța copiilor, organizate de către școală. Părinții elevilor de liceu au participat la astfel de activități în mai mică măsură decât părinții elevilor din învățământul profesional sau cel gimnazial.
- Cadrele didactice sunt cel mai bine familiarizate cu măsurile necesare pe care le poate lua școala pentru a preveni situațiile în care elevii devin victime ale violenței și cu etapele de gestionare a conflictelor dintre elevi, la nivelul școlii și sunt cel mai puțin familiarizate cu limitele răspunderii penale a elevilor și cu consecințele legale pentru un elev care a comis o infracțiune.
- Cadrele didactice care au și rol de management în școală au declarat, în mai mare măsură decât colegii lor care nu îndeplinesc acest rol, că sunt foarte bine familiarizate cu subiectele legate de siguranța elevilor și consecințele faptelor de violență. În același sens, profesorii cu vechime mai mare în învățământ s-au declarat mai bine familiarizați cu toate aceste subiecte.

Nevoia de informare a cadrelor didactice privind siguranța copiilor

- Cadrele didactice ar dori să primească mai multe informații în primul rând despre riscurile la care se expune un copil care comite infracțiuni, mecanismele de prevenire a comiterii de infracțiuni de către copii și modalitățile de gestionare de către școală a conflictelor între copii.
- Alte teme frecvent solicitate de către profesori (menționate de procente cuprinse între 33 și 38%) vizează instituțiile care oferă sprijin copiilor aflați în situații de risc, modalitățile de prevenire a comiterii de infracțiuni de către copii, pe care le poate implementa școala, precum și măsurile necesare pe care le poate lua școala pentru a evita situațiile în care copiii devin victime.
- Modalitățile preferate de către cadrele didactice pentru transmiterea acestor informații către ei sunt: prin intermediul unor activități realizate la școală, de către experți psihologi, pedagogi, sociologi etc. (79%) și de către polițiști specializați (77% dintre profesorii respondenți). Aceste modalități de informare au fost alese în aceeași măsură de către toate categoriile de cadre didactice. O altă modalitate menționată de aproape jumătate dintre profesori vizează participarea la activități de formare pe această temă. Aceasta a fost selectată mai ales de către cadrele didactice care au și rol de management în cadrul școlii.

Nevoia de informare a elevilor (din prisma cadrelor didactice)

- Cei mai mulți dintre profesori consideră că elevii ar trebui să fie informați despre riscurile la care se expun cei care săvârșesc infracțiuni sau acte de violență (68%), sancțiunile prevăzute de lege în cazul minorilor ce comit infracțiuni sau acte de violență (53,7%), dar și cum să rezolve un conflict cu un alt copil, fără a deveni violenți (41,4%).
- Riscurile la care se expune un copil care comite infracțiuni este tema pe care cele mai multe cadre didactice au ales-o ca fiind necesară atât pentru informarea profesorilor, cât și pentru informarea elevilor.
- Cadrele didactice care predau în unități de învățământ din mediul urban consideră, în mai mare măsură decât colegii lor din mediul rural, că elevii ar trebui să fie informați despre sancțiunile prevăzute de lege în cazul minorilor care comit infracțiuni sau acte de violență și despre modalitățile de a-și proteja bunurile pentru a nu fi furate. În schimb, profesorii din mediul rural consideră în mai mare măsură că ar trebui discutat cu elevii cum să rezolve un conflict cu un alt copil, fără a deveni violenți.
- Din prisma cadrelor didactice, cele mai potrivite strategii de informare a elevilor despre teme legate de siguranța lor sunt discuțiile cu polițiștii (menționate de trei sferturi dintre respondenți), discuțiile părinților cu copiii lor (49%) și discuții ale profesorilor cu elevii (40%).

3.5.2. Propuneri pentru o școală mai sigură

Activități ale poliției pentru creșterea nivelului de siguranță în unitățile de învățământ

»» Din perspectiva cadrelor didactice

- Cei mai mulți profesori consideră că, pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar, polițiștii ar trebui să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori (70%), să deruleze mai multe activități de informare sau programe de prevenție în școală (64%), să sancționeze elevii și persoanele care au comportament neadecvat ori care reprezintă un pericol pentru siguranța în școală (55%), precum și să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, cu alte instituții și cu părinții pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea acesteia (38%).

»» Din perspectiva elevilor

- Din prisma elevilor, primele trei măsuri pe care poliția ar trebui să le ia pentru ca școala să fie un loc mai sigur sunt: să ofere elevilor mai multe informații despre cum să evite situațiile de risc (60%), să îi informeze mai bine despre consecințele pe care le pot suporta în cazul

încălțării legii (41%), precum și să asigure o prezență mai accentuată a polițiștilor în școală pentru a-i descuraja pe eventualii agresori (30%).

- Aceste măsuri au fost selectate în mai mare măsură de către elevii din ciclul gimnazial și cei care locuiesc în mediul rural.
- Elevii au menționat și alte nevoi din partea poliției, în ponderi mai reduse. Dintre acestea, elevii din învățământul liceal și cei din mediul urban au menționat în ponderi mai ample măsuri precum: să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor privind amenințările din școală, să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi și să se intereseze cine sunt elevii care creează probleme, fără a aștepta să li se semnaleze acest lucru de către elevi sau profesori. Elevii din mediul urban au menționat mai frecvent nevoia de a fi învățați cum să rezolve un conflict cu un alt copil/tânăr fără a deveni violenți. Cei din învățământul liceal au semnalat nevoia de a fi încurajați să comunice cu poliția.

»» Din perspectiva părinților

- Din perspectiva părinților, primele trei măsuri pe care poliția ar trebui să le ia pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar sunt: o prezență mai frecventă a polițiștilor în zona școlii pentru ca eventualii agresori să fie descurajați, derularea mai multor activități de informare și programe preventive în școală (55%) și sancționarea celor elevilor și a altor persoane care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor (30%).
- Prezența mai frecventă a polițiștilor în școală în vederea descurajării eventualilor agresori, precum și activitățile de informare a elevilor desfășurate de către poliție în cadrul unităților de învățământ se află în topul măsurilor solicitate de către toate trei categoriile de subiecți chestionați (cadre didactice, elevi și părinți).
- Din perspectiva adulților (atât a profesorilor, cât și a părinților), sancționarea elevilor sau a altor persoane care prezintă un pericol pentru siguranța în unitățile de învățământ este una dintre măsurile importante pe care poliția ar trebui să le ia pentru ca școala să fie un mediu mai sigur.
- Cei mai mulți dintre părinții chestionați sunt de părere că, pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai unor acte de violență, ei înșiși ar trebui mai ales să mențină o comunicare deschisă cu copiii lor (77%), să discute cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor (51%) și să cunoască anturajul copiilor lor (32%).

Capitolul 1

Introducere

1.1. Argument

Preocuparea pentru siguranța elevilor se regăsește la nivelul diferitelor instituții responsabile pentru securitatea și starea de bine a elevilor în spațiul școlar, în zona de proximitate a acestuia sau pe drumul dintre casă și școală.

În contextul preocupărilor constante pentru siguranța elevilor, Inspectoratul General al Poliției Române, prin Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității și Direcția Siguranță Școlară, și Ministerul Educației, prin Unitatea de Cercetare în Educație, au propus și realizat un studiu la nivel național privind percepția asupra siguranței elevilor în unitățile de învățământ și în zona de proximitate. Rezultatele studiului sunt relevante pentru proiectarea și implementarea unor activități de prevenire și combatere a violenței în mediul școlar, în acord cu profilul organizațional și cu misiunea specifică a fiecărei instituții, în relație cu asigurarea unui climat de siguranță în mediul școlar și pe drumul de acces către școală.

Studiul urmărește obținerea unei imagini de ansamblu asupra problemelor actuale de siguranță (forme de violență, potențial victimal, respectiv infracțional, măsuri implementate) cu care se confruntă elevii din învățământul secundar, în incinta unităților de învățământ și în zonele adiacente, în mediul fizic și în mediul online. De asemenea, studiul propune formularea unor direcții de acțiune pentru creșterea gradului de siguranță și pentru prevenirea manifestărilor de violență în rândul elevilor.

Pentru realizarea studiului au fost solicitate opinii cu privire la problematica analizată, elevilor din învățământul secundar (gimnazial, liceal și profesional), părinților acestora și profesorilor. Studiul a fost realizat în anul școlar 2023-2024, iar informațiile furnizate de respondenți fac referire la întregul an calendaristic 2023.

Principalele aspecte vizate de studiu au fost:

- percepția asupra siguranței în școală și în zona de proximitate;
- prezența și intensitatea actelor de violență în spațiul școlar și în zona de proximitate;
- cauze ale violenței în mediul școlar;
- acțiuni întreprinse pentru gestionarea actelor de violență manifestate în spațiul școlar;
- modalități de informare în vederea prevenirii manifestărilor violente.

Studiul a fost realizat pe un eșantion reprezentativ la nivel național, rezultatele putând fi generalizate la nivelul întregii populații școlare din învățământul secundar inferior și secundar superior.

1.2. Ce înseamnă o școală sigură?

Operaționalizarea conceptului de „școală sigură” este o prioritate a sistemelor de educație contemporane, deoarece creează premisa promovării „stării de bine” în mediul școlar, contribuind semnificativ la sporirea calității în educație. O școală sigură vizează trei puncte de interes care fac obiectul instaurării unui climat școlar pașnic: *securitatea elevilor, protejarea întregului personal și protejarea incintei școlii*, anticipând riscurile, perfecționând mijloacele de control pentru securitatea școlară și achiziționând sisteme moderne, noi, de supraveghere.

Dinamica siguranței în școală este reglată de modelul social, la care se adaugă particularitățile mediului social actual generate de oportunitățile și de amenințările digitalizării, postmodernismului și globalizării. Se vorbește din ce în ce mai des despre două tipuri de existență (una reală și o alta virtuală), iar învățarea ca proces se poate realiza clasic sau online. În consecință, este necesară adaptarea conceptului de „școală sigură” la specificul ambelor realități, fapt care se reflectă actualmente în legislația privind învățământul din toate țările europene.

La nivelul UE, reglementările care vizează siguranța în școli se circumscriu unui cadru general, reglat de specificul comunității școlare, alcătuite din elevi, personal didactic și nedidactic, la care se adaugă mediul extrașcolar. În Franța, spre exemplu, normativele asigură o abordare macrosistemică integratoare și se fundamentează pe diagnoza stării de securitate din sistemul de învățământ, oferind un cadru suficient de general care să permită operaționalizarea specificității fiecărei unități școlare și a soluțiilor adaptate. Mediul școlar se dezvoltă pe criterii de siguranță, având în atenție principalii actori (elevii, personalul școlii), cât și bunurile și valorile din incinta și proximitatea școlii. În acest sens, un exemplu este documentul intitulat *Guide pratique pour la sécurité des élèves, des personnels et des enceintes scolaires* publicat recent de Ministerul Educației Naționale și Tineretului (2024). Construirea securității în comunitatea educativă este o prioritate absolută în școala franceză și pornește de la semnalarea oricăror violențe fizice și verbale, grija față de victimele agresiunii în școală, inclusiv cele potențiale și consolidarea securității în mediul școlar.

În toate țările comunitare se practică parteneriate cu organizații externe școlii, care contribuie la instaurarea și menținerea unui climat de siguranță, atât în incinta școlii, cât și în vecinătatea acesteia.

Cadrul conceptual

Violența școlară este larg răspândită în toate țările din lume și atinge un număr considerabil de copii și adolescenți. Violența școlară include violența fizică, psihologică și sexuală. Violența fizică înglobează agresiunile fizice, pedepsele corporale și hărțuirea fizică. Violența psihologică include agresiunile verbale, violențele emoționale, excluderea socială și hărțuirea psihologică. Violența sexuală face referire la acte cu caracter sexual, non-consimțite, atingeri forțate și hărțuire și tentative de acte sexuale.

O școală sigură este una în care predarea și învățarea nu sunt perturbate, elevii nu sunt discriminați, iar eventuale incidente de violență, cauzate de agresiuni, intimidare și frică, consum de substanțe psiho-active etc. sunt prevenite și minimizate. În plus, așteptările față de comportamentul dezirabil sunt comunicate clar, iar măsurile de corecție în caz de abateri sunt aplicate în mod consecvent și corect. Cea mai eficientă abordare pentru crearea unor medii

școlare sigure necesită un efort cuprinzător și coordonat, inclusiv strategii la nivel de școală, la nivel comunitar, regional sau național.

Siguranța școlii include cinci caracteristici măsurabile, fiecare dintre acestea având un impact semnificativ asupra nivelurilor de siguranță percepute ale elevilor și profesorilor în mediul școlar (World Bank):

- siguranța fizică: față de riscurile care pot provoca vătămări corporale în școală sau în drum spre și dinspre școală;
- sănătate mintală și stare de bine: prevenirea stresului negativ și a simptomelor de anxietate, depresie și altor gânduri și sentimente negative, precum și protecția împotriva violenței psihologice;
- practici și mediu de învățare: siguranță derivată din practicile și mediul de învățare în care elevii, profesorii, curriculumul, echipamentele și tehnologiile sunt adecvat integrate pentru a spori implicarea elevilor în învățare și pentru a susține incluziunea;
- interacțiuni și relații: interacțiuni pozitive care promovează învățarea socială și emoțională;
- conexiune școlară: parteneriate și cooperarea școlii cu familiile, comunitatea, alte școli.

Școala sigură este, totodată, o școală a diversității care are în centru adaptarea și succesul școlar al elevilor și care este caracterizată atât prin demersuri de integrare prin „adaptarea persoanei la normele și cerințele școlii”, cât și prin incluziune școlară care presupune un „proces permanent de îmbunătățire a serviciilor oferite de școală pentru a cuprinde în procesul de educație toți membrii comunității și a răspunde nevoilor individuale, indiferent de caracteristicile, dezavantajele sau dificultățile acestora” (Holic&Popov, 2021).

Un model conceptual pentru o școală sigură

Siguranța în școală este un subiect complex, care necesită o abordare integrativă și multidimensională, pentru o bună înțelegere a **caracteristicilor unei școli considerate sigure**.

Prezentăm mai jos un model elaborat pe baza analizei literaturii științifice.

➤➤ **Dimensiunea - siguranță fizică:**

Infrastructură și mediu

- Designul clădirii și întreținerea:
 - condiții de siguranță: structura clădirii trebuie să fie solidă și întreținută corespunzător pentru a preveni accidentele, cum ar fi prăbușiri sau alunecări (Cohen et al., 2009);
 - accesibilitate: intrările și ieșirile trebuie să fie ușor accesibile și bine marcate pentru evacuare rapidă în caz de urgență;
 - spații comune: curțile de recreere și sălile de sport trebuie să fie bine întreținute pentru a preveni rănilor (Cohen et al., 2009).

- Supravegherea:
 - o camere de supraveghere: instalarea de camere în locuri strategice ajută la monitorizarea și descurajarea comportamentelor periculoase (Astor et al., 2009);
 - o personal de securitate: prezența unor agenți de securitate bine pregătiți poate facilita intervenția rapidă în caz de incidente violente (Astor et al., 2009).

Pregătirea pentru situații de urgență

- Planuri de evacuare și exerciții în caz de urgență:
 - o planuri detaliate: fiecare școală trebuie să aibă planuri clare și detaliate pentru diverse tipuri de urgențe (incendii, cutremure, atacuri) (Boorstin, 2015);
 - o exerciții regulate în caz de urgențe: simulările periodice ajută elevii și personalul să știe cum să reacționeze corect și rapid în caz de urgență (Boorstin, 2015).

➔➔ **Dimensiunea - siguranță psihologică**

Climatul școlar

- Atmosfera de respect și incluziune:
 - o politici anti-discriminare: implementarea politicilor care promovează respectul și prevenirea discriminării pe bază de rasă, gen, religie sau orientare sexuală (Thapa et al., 2013);
 - o cultura școlară: crearea unei culturi școlare pozitive în care elevii se simt valorizați și respectați (Thapa et al., 2013).
- Sprijin psihologic:
 - o prezența consilierilor școlari: accesul la servicii de consiliere care oferă suport psihologic și emoțional elevilor care se confruntă cu probleme personale sau academice (Suldo et al., 2015);
 - o programe de intervenție: programe care abordează prevenirea și intervenția în caz de probleme de sănătate mentală (Suldo et al., 2015).

Politici anti-hărțuire

- Programe anti-bullying:
 - o educație preventivă: educație continuă pentru elevi și personal despre ce înseamnă bullying-ul și cum poate fi prevenit (Ttofi & Farrington, 2011);
 - o intervenții rapide: mecanisme clare și rapide pentru a raporta și gestiona cazurile de hărțuire și bullying (Ttofi & Farrington, 2011).

➤➤ Dimensiunea - siguranță socială

Implicarea comunității

- Colaborarea cu părinții și comunitatea:
 - o transparență și comunicare: utilizarea unor canale de comunicare deschise între școală și părinți, pentru a informa despre activitățile desfășurate și măsurile de siguranță în școală (Epstein, 2011);
 - o evenimente comunitare: organizarea de evenimente care să implice comunitatea locală și să promoveze un sentiment de apartenență și suport reciproc (Epstein, 2011).
- Parteneriate cu organizații locale:
 - o programe extra-curriculare: colaborarea cu organizații locale pentru organizarea de activități extra-curriculare care să îmbogățească experiența școlară și să întărească relațiile sociale (Sanders, 2001).

Educația pentru siguranță

- Programe de educație pentru siguranță:
 - o cursuri de siguranță: organizarea unor cursuri în cadrul cărora elevii învață despre siguranța personală, modul în care pot recunoaște și evita situațiile periculoase (Dusenbury et al., 2015);
 - o simulări și jocuri de rol: activități interactive care să ajute elevii să exerseze reacțiile adecvate în diverse scenarii de urgență (Dusenbury et al., 2015).

Cadrul curricular național

La nivelul învățământului primar, disciplina *Educația civică* îi pregătește pe elevi în ceea ce privește respectarea drepturilor omului, participarea activă într-o societate democratică, respectiv promovarea drepturilor și obligațiilor individuale, a autonomiei, participării, apartenenței și respectului pentru diversitate. Educația civică reprezintă un element cheie în lupta împotriva violenței, xenofobiei, rasismului, naționalismului agresiv și intoleranței și contribuie la coeziunea socială, justiția socială și binele comun.

La nivelul învățământului gimnazial, disciplina *Educație socială*, prin componentele sale – *Gândire critică și drepturile copilului* (clasa a V-a), *Educație interculturală* (clasa a VI-a), *Educație pentru cetățenie democratică* (clasa a VII-a), *Educație economico-financiară* (clasa a VIII-a) – urmărește dezvoltarea unui set consistent de competențe sociale și civice, care vizează reflecția critică asupra propriilor drepturi și responsabilități, implicarea directă a elevilor în promovarea și apărarea propriilor drepturi, valorizarea propriei culturi și aprecierea pozitivă a diferenței, înțelegerea funcționării statului democratic ca stat de drept, practicarea cetățeniei active, dezvoltarea spiritului de inițiativă și antreprenoriat. Toate aceste competențe au directă relevanță pentru pregătirea elevilor în scopul comunicării nonviolente cu ceilalți.

Programele școlare ale disciplinelor *Dezvoltare personală* (clasa pregătitoare – clasa a II-a) și *Consiliere și dezvoltare personală* (clasele V-VIII) includ competențe specifice și activități de

învățare relevante din perspectiva prevenirii și combaterii violenței, inclusiv activități referitoare la gestionarea conflictelor.

De asemenea, și alte discipline de studiu din trunchiul comun includ diferite teme cu relevanță pentru problematica violenței școlare, a comunicării cu ceilalți.

La aceasta se adaugă alte discipline de studiu din oferta de curriculum la decizia școlii, care vizează competențe relevante în aria prevenirii situațiilor de violență.

Cadrul legal național

Procedura privind managementul cazurilor de violență asupra antepreșcolarilor/preșcolarilor/elevilor și personalului unității de învățământ, precum și al altor situații corelate, în mediul școlar și al suspiciunii de violență asupra copiilor în afara mediului școlar, aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 6235/06.09.2023, introduce o abordare interinstituțională și multidisciplinară în managementul cazurilor de violență în mediul școlar și în afara acestuia și reglementează modalitățile de lucru, regulile și responsabilitățile specifice.

Unitățile de învățământ sunt responsabile de realizarea unui *Plan școlar de prevenire și combatere a violenței*, a unor programe/proiecte/campanii în colaborare cu alte instituții sau specialiști cu scopul de creștere a coeziunii grupului de copii și a comunității copii-adulți, de conștientizare a consecințelor violenței fizice și psihologice – bullying, de eliminare a cauzelor/riscurilor/vulnerabilităților care ar putea determina producerea de astfel de comportamente. *Comisia de prevenire și combatere a violenței psihologice – bullyingului* elaborează o strategie de intervenție, iar *Grupul de acțiune antibullying* este coordonat de directorul unității/ personal specializat delegat. *Planul școlar de prevenire și combatere a violenței* cuprinde măsuri care vizează următoarele: asigurarea unui mediu securizat prin facilitarea colaborării între elevi, respectarea prevederilor legale în organizarea internă, supravegherea de către profesori în timpul pauzelor, asigurarea pazei în incinta școlii și în proximitate, montarea camerelor de luat vederi etc.

În 2023, odată cu publicarea și intrarea în vigoare a *Legii nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar*, au fost actualizate și explicitate normele naționale privitoare la prevenirea și reducerea violenței în școli. Unitățile de învățământ sunt obligate să stabilească și să pună în aplicare măsuri de sprijin pentru victime, respectiv măsuri de sprijin și sancțiuni pentru autori, adecvate la gravitatea cazului de violență, la cauzele/efectele posibile ale situației de violență și la nevoile educaționale/profesionale, relaționale, sociale, psihologice și fizice ale celor implicați, la nivelul unității de învățământ.

Planul național de combatere a violenței școlare vizează prevenirea și reducerea activităților și comportamentelor care încalcă sau favorizează încălcarea normelor de moralitate/conduită, în orice formă de manifestare, atât ca violență verbală, fizică, psihologică – bullying, emoțională, sexuală, socială, culturală, cibernetică, cât și ca orice alte activități sau comportamente care pot pune în pericol sănătatea sau integritatea beneficiarilor primari și a personalului din învățământ.

Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin ordin de ministru, prevede că unitățile de învățământ adoptă planuri de prevenire și reducere a violenței în școli, pe baza unei evaluări a climatului școlar,

în colaborare cu reprezentanții elevilor, reprezentanții părinților și cu instituțiile locale abilitate, precum Serviciul siguranță școlară din cadrul Secției locale de poliție, Serviciul public de asistență socială, Direcția generală de asistență socială și protecția copilului.

Regulamentele de ordine interioară ale unităților de învățământ includ o serie de proceduri specifice: Procedura de acces al persoanelor din afara unității de învățământ, Procedura de sesizare a suspiciunilor și faptelor de violență la nivelul unității de învățământ, precum și Procedura de sesizare confidențială a acestora, la nivelul unității de învățământ.

Ordinul ministrului educației nr. 6631/ 10.11.2023 pentru aprobarea Programului de prevenire a violenței și a infracțiunilor în mediul școlar „Împreună prindem curaj” și pentru alocarea sumelor provenind din Mecanismul național de susținere a prevenirii criminalității finanțează implementarea unor intervenții pentru prevenirea și reducerea violenței și a infracțiunilor în mediul școlar.

Capitolul 2

Metodologia cercetării

2.1. Scop și obiective

Studiul privind siguranța în școală vizează identificarea principalelor probleme actuale referitoare la siguranța elevilor, în spațiul școlar și în zonele adiacente acestuia, respectiv în spațiul fizic și în mediul online, în vederea formulării unor propuneri de acțiuni concrete, care să contribuie la prevenirea manifestărilor de violență în rândul elevilor și la creșterea gradului de siguranță în școli și în zonele adiacente.

Obiectivele specifice ale studiului au vizat:

- identificarea percepției principalilor actori ai școlii cu privire la siguranța elevilor în mediul școlar și cel conex (fizic, online);
- estimarea incidenței actelor de violență cu care se confruntă elevii în mediul școlar și în cel conex;
- identificarea factorilor care favorizează producerea unor acte de violență în mediul școlar și în cel conex;
- identificarea opiniilor cu privire la măsurile întreprinse și cele necesare pentru prevenirea și combaterea situațiilor de violență petrecute în mediul școlar;
- estimarea nivelului și a nevoilor de informare ale elevilor și ale altor actori școlari, cu privire la actele de violență din mediul școlar și la consecințele acestora;
- identificarea modalităților de optimizare a colaborării școlii cu poliția, respectiv a acestora cu alte instituții și organizații, în vederea prevenirii și combaterii violenței din mediul școlar.

2.2. Metode, tehnici și instrumente de cercetare

Metodele de cercetare utilizate în cadrul studiului au fost:

- analiza documentară, care a presupus parcurgerea unor strategii, rapoarte, studii și cercetări relevante pentru problematica violenței în spațiul școlar;
- ancheta prin tehnica sondajului de opinie, în cadrul căreia au fost aplicate chestionare tematice în rândul principalelor categorii de actori educaționali:
 - elevi din învățământul secundar inferior (gimnaziu) și din învățământul secundar superior (liceu, școală profesională);

- o părinți/tutori ai elevilor cuprinși în cercetare;
- o profesori, inclusiv consilieri școlari din unitățile de învățământ selectate în eșantion.

Chestionarele adresate celor trei categorii de respondenți au fost autoadministrate online, cu sprijinul instrumentului digital SurveyMonkey.

Perioada de administrare a chestionarelor a fost 8 februarie – 8 martie 2024.

2.3. Eșantionarea

Cercetarea a fost realizată pe două eșantioane reprezentative la nivel național pentru unitățile de învățământ gimnazial, respectiv liceal (inclusiv școli profesionale), baza de selecție fiind constituită din totalitatea unităților de învățământ din rețeaua școlară. Au fost utilizate criteriile de eșantionare teritoriale:

- pentru școlile gimnaziale: distribuția pe regiuni de dezvoltare și medii de rezidență;
- pentru licee și școli profesionale: distribuția pe regiuni de dezvoltare (distribuția pe medii de rezidență nefiind relevantă, dat fiind faptul că rețeaua școlară la acest nivel de învățământ este dezvoltată cu prioritate în mediul urban).

Baza de eșantionare a fost constituită având în vedere diversitatea caracteristicilor unităților școlare din sistem: mediul de rezidență al școlii, statutul școlii, nivelurile de studiu organizate în unitatea școlară, efectivele de elevi din școală.

Selecția unităților de învățământ cuprinse în cele două eșantioane a fost realizată printr-o **eșantionare bistadială**, astfel:

- primul stadiu a vizat selecția unităților școlare ca unități de eșantionare;
- cel de al doilea stadiu a constat în selecția celor trei categorii de respondenți: elevi, profesori, părinți.

Pentru elevi și părinți, chestionarele au fost administrate la nivelul unor clase întregi de elevi, respectiv la nivelul părinților elevilor chestionați. Pentru profesori, chestionarul a vizat totalitatea cadrelor didactice din școlile selectate în eșantion (inclusiv directori).

Eșantionarea și culegerea datelor au fost realizate de către cercetători din cadrul Unității de Cercetare în Educație.

Proiectarea eșantionului

Proiectarea eșantionului pentru studiul de față are la bază rețeaua școlară corespunzătoare anului 2022-2023, care cuprinde 18.439 de unități școlare, dintre care 9.550 sunt unități școlare cu personalitate juridică (PJ). Pentru baza de selecție a studiului, au fost reținute școlile gimnaziale, liceele și școlile profesionale din învățământul de masă, fiind excluse școlile primare, unitățile de învățământ special, școlile postliceale și școlile militare. Din totalul de 6.826 astfel de unități vizate de studiu, 5.315 sunt unități școlare cu personalitate juridică (PJ), restul de 1.511 fiind structuri școlare arondate.

Tabel 1. Baza de selecție extrasă din rețeaua școlară 2022-2023

	Total rețea			Unități PJ		
	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total
Școli gimnaziale	3920	1347	5267	2712	1080	3792
Licee	223	1260	1483	221	1229	1450
Școli profesionale	61	15	76	60	13	73
Total	4204	2622	6826	2993	2322	5315

Baza de eșantionare a vizat numai unitățile PJ din rețea, structurile arondate fiind asociate claselor de elevi corespunzătoare din unitatea PJ.

Din baza de eșantionare au fost selectate aproximativ 300 de unități școlare (distribuite în mod egal între cele două niveluri de învățământ - unități școlare din învățământul secundar inferior și unități școlare din învățământul secundar superior), pentru fiecare unitate de învățământ fiind selectată și o unitate de rezervă.

Tabel 2. Baza de eșantionare și eșantionul proiectat, pe regiuni și medii de rezidență

Regiunea	Distribuția bazei de eșantionare			Distribuția eșantionului proiectat		
	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total
București- Ilfov	48	348	396	5	39	44
Centru	367	319	686	32	48	80
Nord Est	553	345	898	51	49	100
Nord Vest	428	321	749	39	51	90
Sud Est	379	294	673	34	43	77
Sud-Muntenia	541	287	828	47	40	87
Sud Vest -Oltenia	410	207	617	37	30	67
Vest	267	201	468	24	33	57
Total	2993	2322	5315	269	333	602
	Hi critic = 25 pentru 15 grade de libertate			Hi calculat = 19,7		

Valoarea Hi pătrat rezultată, mai mică decât valoarea critică, indică reprezentativitatea eșantionului proiectat pentru populația din care provine.

Selecția eșantionului de unități de învățământ a fost urmată de selecția celor trei categorii de subiecți incluși în cercetare (elevi, profesori, părinți ai elevilor selectați). În școlile gimnaziale au fost investigate opiniile elevilor din clasele VI-VIII, iar din licee și școli profesionale, elevi din toți anii de studiu. La nivelul fiecărei unități de învățământ, selecția a vizat un singur nivel de clasă. În funcție de dimensiunea unității școlare, pentru completarea chestionarelor au fost selectate de la o clasă până la trei clase paralele, pentru nivelul de clasă indicat.

Selecția elevilor s-a realizat printr-un demers în spirală, care a presupus includerea unei singure clase din fiecare unitate de învățământ, prin parcurgerea succesivă a nivelurilor de clasă

aferente învățământului gimnazial, respectiv liceal, inclusiv școli profesionale (de ex., din prima unitate de învățământ gimnazial din eșantion, au fost selectați toți elevii unei clase a VI-a, din a doua unitate, toți elevii unei clase a VII-a etc.)

În scopul evitării unei selecții preferențiale a elevilor din clasă, s-a optat pentru aplicarea chestionarului la nivelul întregii clase. În urma curățării bazei de date, a rezultat următoarea structură a celor trei categorii de respondenți:

Tabel 3. Total răspunsuri colectate și răspunsuri valide

	Total respondenți	Total răspunsuri valide	Ponderea răspunsurilor valide din total răspunsuri colectate
Elevi	18476	10776	58,3%
Profesori	11563	6657	57,6%
Părinți	19052	12209	64,1%

Eșantioanele realizate cuprind un total de 537 de unități de învățământ dintre cele 601 proiectate. Eșantionul rezultat păstrează caracteristicile care asigură reprezentativitatea națională la nivelul unităților de învățământ și nu a afectat calitatea eșantioanelor pe categorii de actori școlari investigați (elevi, profesori, părinți).

2.4. Limitele cercetării

Principalele limite ale cercetării au fost determinate de următoarele aspecte:

- autoadministrarea online a chestionarelor a condus la un număr mare de răspunsuri incomplete, care au fost eliminate din baza de date; acest mod de administrare permite un control redus al identității respondentului, cu posibile consecințe asupra validității datelor;
- colectarea datelor în mediul școlar poate favoriza răspunsuri dezirabile ale elevilor și ale unora dintre părinții care au completat chestionarele utilizând echipamentele școlii.

Capitolul 3

Rezultatele cercetării

3.1. Percepția siguranței în școală și în zona de proximitate

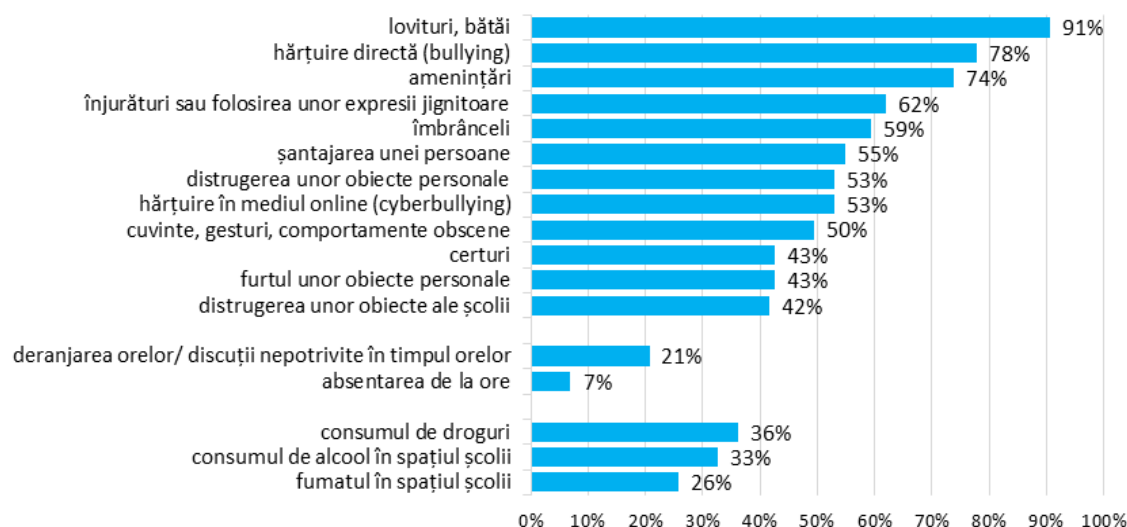
3.1.1. Accepțiuni ale violenței școlare

În cadrul cercetării au fost investigate percepțiile elevilor din unitățile de învățământ incluse în eșantion, cu privire la comportamente ce pot fi considerate acte de violență, fiind oferite diferite variante de răspuns asupra cărora elevii să se pronunțe.

Datele colectate arată că pe primele trei locuri se situează **loviturile/bătăile**, care sunt percepute de o vastă majoritate a elevilor ca fiind forme de violență (91%), urmate **de hărțuire directă (bullying)** (78%) și **amenințări** (74%). Ponderi mari ale opiniilor elevilor (50% - 62%) includ în categoria actelor de violență și comportamente precum: înjurăturile sau folosirea unor expresii urâte, jignitoare, îmbrâncelile, șantajarea unei persoane, distrugerea unor obiecte personale, hărțuirea în mediul online (cyberbullying), dar și cuvintele, gesturile, comportamentele obscene. Alte comportamente cum ar fi certurile, furtul unor obiecte personale sau distrugerea unor obiecte ale școlii sunt considerate de mai puțin de jumătate dintre respondenți ca fiind acte de violență.

Aproximativ o treime dintre elevi încadrează **comportamentele de risc** (consumul de droguri, consumul de alcool în spațiul școlii și fumatul în spațiul școlii) în categoria comportamentelor violente. De asemenea, alte aspecte legate de **participarea la activitatea școlară** sunt menționate de elevi în rândul comportamentelor violente. Astfel, aproximativ o cincime includ și deranjarea orelor/discuțiile nepotrivite în timpul orelor. Pe ultimul loc se situează absenteismul, doar 7% dintre elevi clasificându-l drept comportament violent.

Figura 1. Percepții ale elevilor cu privire la actele de violență

N=10776; Q: În opinia ta, care dintre următoarele aspecte reprezintă acte de violență?

Analiza datelor în funcție de **mediul de rezidență** al unității de învățământ arată că elevii din școlile din urban, în procente semnificativ mai ridicate decât cei din rural, încadrează în categoria actelor de violență comportamente precum: loviturile/bătăile, distrugerea și furtul unor obiecte ale personale, bullying-ul și cyberbullying-ul, consumul de droguri, șantajul, consumul de alcool și amenințările. Doar două tipuri de comportamente au fost încadrate în proporții semnificativ mai ridicate în categoria actelor de violență de către elevii din școlile din rural, și anume certurile și utilizarea înjurăturilor/expresiilor jignitoare, ceea ce ar putea indica o toleranță mai mică pentru conflicte și jigniri, în mediul rural.

Analiza răspunsurilor în funcție de **distribuția pe sexe** a respondenților a evidențiat diferențe semnificative între fete și băieți în privința multor aspecte investigate. Astfel, în procente semnificativ mai ridicate decât băieții, fetele încadrează în categoria actelor de violență comportamente precum cyberbullying-ul, cuvintele/comportamentele obscene, înjurăturile/expresiile jignitoare, amenințările, îmbrâncelile, șantajarea unei persoane, bullying-ul și loviturile/bătăile. Băieții încadrează în categoria actelor de violență furtul unor obiecte personale, în pondere semnificativ mai ridicată decât fetele.

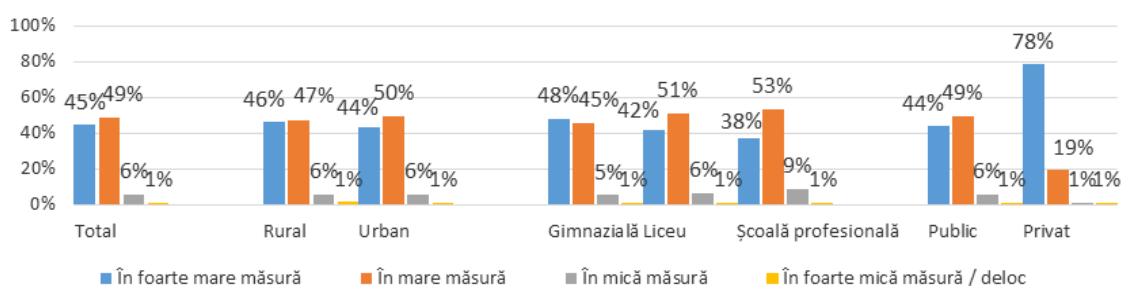
Analiza în funcție de **vârsta elevilor** arată diferențe semnificative între elevii cu vârsta de până la 14 ani și cei mai mari, pentru majoritatea aspectelor investigate. Astfel, elevii din prima categorie încadrează, în procente semnificativ mai ridicate decât colegii lor mai mari, în rândul actelor de violență: fumatul în spațiul școlii, înjurăturile/expresiile jignitoare, deranjarea orelor/discuții în ore și certurile. În schimb, elevii de peste 14 ani, în procente semnificativ mai ridicate decât colegii lor mai mici, încadrează în categoria actelor de violență următoarele: șantajul, loviturile/bătăile, îmbrâncelile, distrugerea unor obiecte personale, bullying-ul, cyberbullying-ul, furtul unor obiecte personale și amenințările.

3.1.2. Percepția siguranței în școală și în zona de proximitate

➡ Școala, un mediu sigur pentru elevi – perspectiva cadrelor didactice

Percepția cadrelor didactice cu privire la siguranța elevilor în mediului școlar este pozitivă într-o proporție covârșitoare, 93% dintre respondenți apreciind că școala în care își desfășoară activitatea reprezintă în *mare* și *foarte mare măsură* (procente cumulate), un mediu sigur pentru elevi. Distribuția opiniilor profesorilor este relativ echilibrată între cei care consideră că școala este în *mare măsură* un mediu sigur pentru elevi și cei care apreciază acest lucru în *foarte mare măsură*. Opinii mai favorabile (ponderi mai mari ale celor care consideră școala ca fiind un mediu sigur în *foarte mare măsură*) sunt asociate unităților de învățământ gimnazial și celor private.

Figura 2. Școala, un mediu sigur pentru elevi – opiniile profesorilor

N=6657; Q: În ce măsură considerați că școala în care vă desfășurați activitatea este un mediu sigur pentru elevi?

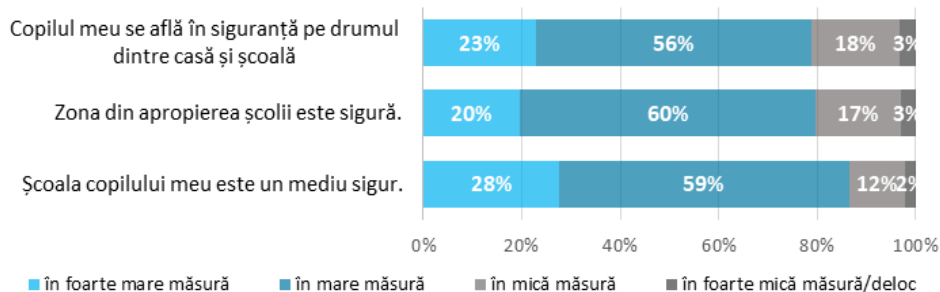
➤➤ Siguranța elevilor în diferite contexte școlare – perspectiva părinților

Percepția părinților privind nivelul de siguranță pentru copiii lor a fost evaluată cu referire atât la spațiul școlii, cât și la zona din apropiere și la traseul pe care elevii trebuie să-l parcurgă de acasă până la școală.

Marea majoritate a părinților consideră că, atât în școală, cât și în zona din proximitate sau pe drumul dintre casă și școală, copilul lor este în siguranță. Astfel, în opinia a 86% dintre părinți, **școala** este, *în mare măsură* sau *în foarte mare măsură*, un mediu sigur pentru copiii lor. Acest procentaj sugerează un nivel ridicat de încredere în măsurile de siguranță și securitate implementate de instituțiile școlare. Un mediu școlar sigur poate presupune supravegherea adecvată, absența violenței, politici anti-bullying eficiente și un climat pozitiv în școală.

Percepția unui mediu sigur scade ușor atunci când părinții se referă la **zona din apropierea școlii** și la **drumul dintre casă și școală**, însă cei mai mulți dintre părinți (80%, respectiv 79% - procente cumulate - *în mare măsură* și *în foarte mare măsură*) cred că zona din jurul școlii este sigură și au încredere în siguranța traseului dintre casă și școală. Scăderea procentajelor privind nivelul siguranței asociat celor două contexte poate indica preocupări legate de trafic, contactul cu persoane necunoscute sau alte pericole potențiale în zona adiacentă școlii.

Figura 3. Evaluarea părinților privind nivelul de siguranță în diferite contexte școlare

N=12209; Q: În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

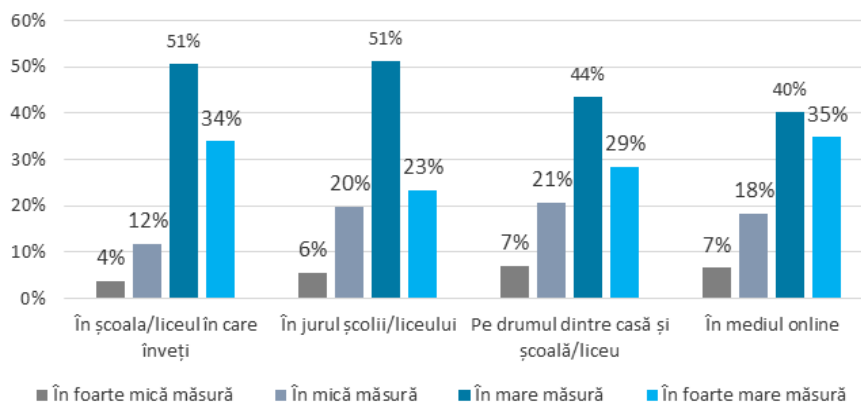
Mediul de rezidență induce variații semnificative în percepția părinților cu privire la siguranța zonei din proximitatea școlii și a traseului dintre casă și școală, gradul de siguranță perceput fiind mai ridicat în mediul rural. De asemenea, faptul că elevul frecventează cursurile unei unități de învățământ care nu se află în localitatea de domiciliu a elevului influențează negativ aprecierea părinților privind siguranța traseului dintre casă și școală.

➤➤ Siguranța în diferite contexte școlare – perspectiva elevilor

Investigarea sentimentului de siguranță al elevilor în diferite contexte – în școală, în proximitatea acesteia, pe traseul dintre casă și școală, dar și în mediul online – a pus în evidență niveluri ridicate ale acestui aspect. **Școala** în care învață elevii conferă în cea mai mare măsură (85% procente cumulate ale celor care se simt în siguranță *în mare* și *foarte mare măsură*) un sentiment de siguranță, urmată de

zona de vecinătate a școlii și de mediul online (75%). La polul opus, nivelul cel mai redus de siguranță (28%, procente cumulate ale celor se simt în siguranță *în mică și foarte mică măsură*) este asociat **drumului dintre casă și școală/liceu.**

Figura 4. Sentimentul de siguranță al elevilor în diferite contexte

N=10776; Q: În ce măsură te simți în siguranță în următoarele contexte?

Sentimentul de siguranță în școală este perceput în mai mare măsură de către elevii din învățământul liceal, și în cea mai mică măsură de către cei din școlile profesionale; de asemenea, elevii care învață în aceeași localitate cu cea de domiciliu înregistrează valori mai mari ale sentimentului de siguranță în școală, comparativ cu cei care studiază în altă localitate decât cea de domiciliu.

Se simt mai în siguranță în proximitatea școlii : elevii care studiază în mediul rural comparativ cu cei din urban, cei care merg la școli aflate în localitatea de domiciliu, comparativ cu ceilalți, precum și băieții, comparativ cu fetele.

De asemenea, drumul dintre casă și școală conferă un sentiment de siguranță mai mare elevilor care merg la școli din mediul rural, celor care studiază în localitatea de domiciliu, precum și băieților.

Sentimentul de siguranță sporit în mediul online caracterizează în special elevii care învață în unitățile școlare din mediul urban, pe cei din învățământul liceal, precum și pe băieți, comparativ cu fetele.

Analiza comparativă a sentimentului de siguranță în mediul școlar, resimțit de principalii actori educaționali (elevi, cadre didactice și părinți), arată că profesorii percep nivelul cel mai ridicat de siguranță (93%), urmași de părinți (86%) și elevi (85%).

Pericolele la care sunt expuși elevii – perspectiva părinților

Pentru a evalua mai detaliat percepția părinților asupra pericolelor la care sunt expuși elevii atât în școală, cât și în zona adiacentă, în analiză au fost luați în considerare o serie de factori de risc.

Traficul rutier. Jumătate dintre părinți consideră traficul rutier ca fiind principalul pericol. Această pondere poate reflecta îngrijorările părinților legate de expunerea copiilor la diferite situații precum traversarea străzilor aglomerate sau nesemaforizate, lipsa trecerilor de pietoni sau comportamentul imprudent al șoferilor.

Manifestări de violență verbală și psihologică dintre elevi. Astfel de manifestări pot include bullying-ul, insultele, excluziunea și alte forme de abuz emoțional, cu posibile consecințe negative asupra stării psihice și performanței școlare a elevilor. Procente ridicate dintre părinți (45%) apreciază că violența verbală și psihologică dintre elevi reprezintă un pericol major.

Manifestări de violență fizică între elevi. Agresiunile și alte forme de violență fizică pot avea consecințe grave, afectând negativ climatul școlar. Peste o treime dintre părinți (36%) declară că printre principalele pericole la care sunt expuși copiii lor se numără și violența fizică dintre elevi.

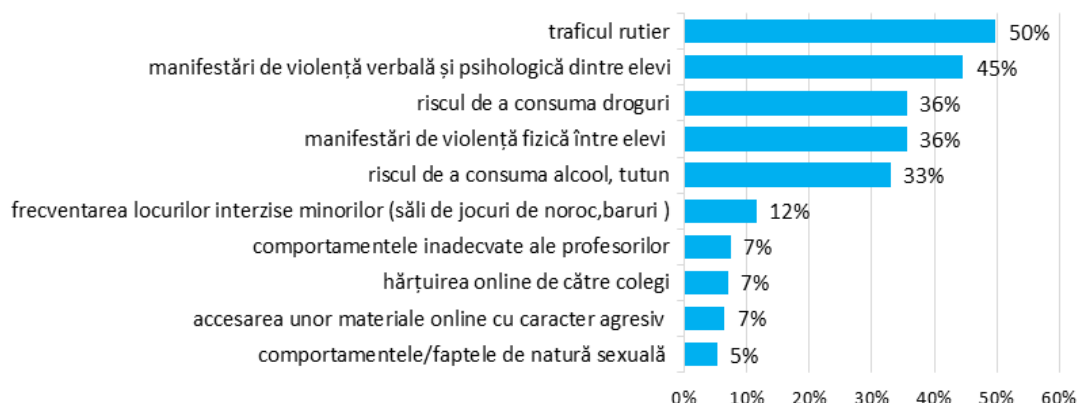
Riscul de a consuma droguri, alcool, tutun. Consumul de droguri este un alt risc major la care sunt expuși elevii, în rândul părinților acest pericol fiind perceput la același nivel cu violența fizică (36%). De asemenea, pentru o treime dintre părinți, consumul de alcool și tutun reprezintă o amenințare la adresa copiilor lor. Aceste ponderi ridicate subliniază preocupările părinților privind accesul copiilor la substanțe ilicite sau nocive și posibilele influențe negative din partea anturajului, care pot conduce la adoptarea unor comportamente dăunătoare.

Frecventarea locurilor interzise minorilor (săli de jocuri de noroc, baruri). Aproximativ 12% dintre părinți sunt îngrijorați de probabilitatea frecventării locurilor interzise minorilor, precum sălile de jocuri de noroc și barurile, de către copiii lor. Aceste locuri îi pot expune, de asemenea, la influențe negative și comportamente periculoase.

Comportamentele inadecvate ale profesorilor. Acestea pot include abuzuri verbale, favoritism sau chiar abuzuri fizice sau emoționale. Un segment mult mai redus de părinți (7%) încadrează comportamentele inadecvate ale profesorilor în categoria celor mai importante riscuri pentru copiii lor. Deși acest procentaj este relativ scăzut, prezența sa indică totuși o problemă ce necesită atenție.

Hărțuirea online de către colegi. Ținând cont de amploarea utilizării rețelelor sociale de către elevi, această formă de bullying poate avea efecte importante asupra bunăstării copiilor. Hărțuirea online este identificată drept un risc important de către 7% dintre părinți.

Accesarea unor materiale online cu caracter agresiv. Acest aspect reflectă riscurile asociate utilizării necontrolate a Internetului, copiii putând fi cu ușurință expuși la conținut violent sau inadecvat, influențându-le comportamentul și sănătatea mintală. O proporție redusă dintre părinți (7%) sunt însă îngrijorați de accesul copiilor lor la materiale online agresive.

Figura 5. Percepția părinților asupra pericolelor la care sunt expuși elevii

N=12209. Q: Care considerați că sunt principalele pericole la care sunt expuși elevii la școală/în zona școlii?

Comportamentele/faptele de natură sexuală. Această categorie de riscuri poate include hărțuirea sexuală, abuzurile sexuale sau comportamente inadecvate dintre elevi sau din partea altor persoane. O pondere redusă dintre părinți (5%) apreciază că astfel de comportamente sau fapte de natură sexuală reprezintă un pericol pentru copiii lor.

Nivelul de educație al părinților induce unele diferențe semnificative cu privire la aprecierile părinților. Părinții cu studii superioare apreciază, mai frecvent decât cei cu stoc educațional mediu sau scăzut, că manifestările de violență verbală și psihologică dintre elevi, comportamentele inadecvate ale profesorilor, accesarea materialelor online cu caracter agresiv și consumul de alcool, tutun, droguri reprezintă riscuri importante pentru copiii lor. Părinții cu educație medie sau scăzută tind să fie mai îngrijorați, comparativ cu cei cu stoc educațional superior, de traficul rutier, de manifestările de violență fizică dintre elevi și de frecventarea locurilor interzise minorilor (săli de jocuri de noroc, baruri).

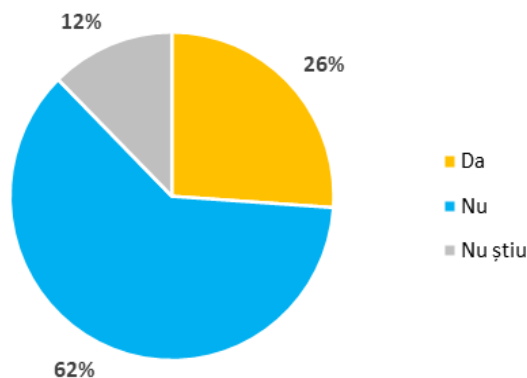
Nivelul de învățământ în care este înscris elevul reprezintă un alt factor de diferențiere semnificativă între opiniile părinților. Manifestările de violență verbală și psihologică dintre elevi sunt mai adesea percepute ca riscuri importante de către părinții ai căror copii sunt în ciclul gimnazial. Comportamentele inadecvate ale profesorilor sunt sesizate cu precădere de către părinții care au copii de nivel gimnazial și liceal. Consumul de alcool, tutun și droguri produce temeri mai ales printre părinții liceenilor. Manifestările de violență fizică între elevi și frecventarea locurilor interzise minorilor (săli de jocuri de noroc, baruri) sunt îngrijorări, în special, pentru părinții elevilor de nivel liceal și profesional. Traficul rutier este un aspect problematic, cu precădere, în opinia părinților ai căror copii învață în sistemul profesional.

➡➡ **Teama copiilor de a fi agresați la școală – perspectiva părinților**

În ceea ce privește percepțiile părinților legate de **teama copiilor de a fi agresați** în mediul școlar, datele indică faptul că peste un sfert dintre părinți (26%) afirmă că în anul precedent, copiii lor s-au confruntat cu acest sentiment. Este de reținut

și faptul că unul din opt părinți declară că nu știu dacă copiii lor s-au aflat sau nu în această situație.

Figura 6. Percepția părinților privind frica copiilor lor de a fi agresați la școală

N=12209. Q: În anul 2023, copilului dvs. i-a fost vreodată teamă că va fi agresat la școală (verbal, fizic, emoțional etc.)?

Datele arată că teama copiilor de a fi agresați la școală este afirmată cel mai frecvent de către părinții elevilor de gimnaziu (32%), frecvența acestuia diminuându-se considerabil în cazul elevilor de nivel liceal și profesional. Aceste date sugerează faptul că, în perioada preadolescenței, copiii pot fi mai susceptibili la bullying și conflicte interpersonale, dar fac loc și supozițiilor privind creșterea capacității de gestionare a conflictelor o dată cu vârsta, precum și ipotezei (la fel de plauzibile) manifestării unei reticențe din partea adolescenților de a discuta cu părinții despre situațiile conflictuale cu care se confruntă.

Faptul că elevii de la ciclul profesional resimt într-o pondere semnificativ mai mare teama de agresiune (27%), comparativ cu elevii din licee (20%), indică o dinamică interpersonală și socială mai dificilă care caracterizează climatul școlar specific școlilor profesionale, dar și posibile măsuri educative și de supraveghere mai eficiente implementate în licee.

În concluzie, aceste diferențe evidențiază necesitatea unor **abordări adaptate pentru fiecare nivel educațional**, pentru a asigura bunăstarea elevilor și crearea unui mediu sigur pentru toți elevii, indiferent de nivelul de învățământ sau tipul de unitate școlară.

➡➡ **Condiții pentru o școală sigură – perspectiva elevilor**

Investigarea aspectelor pe care elevii le consideră necesare pentru a avea o **școală sigură** situează pe primele locuri prezența și funcționarea camerelor de supraveghere în spațiile școlii (62%), existența personalului medical (58%), existența permanentă a unor agenți de pază la intrarea în spațiul școlii (57%) și implicarea consilierului școlar în prevenirea și gestionarea situațiilor de violență școlară (54%).

Figura 7. Condiții pentru o școală sigură – opiniile elevilor

N=10776; Q: Pentru tine, o școală sigură necesită: ...

Analiza opiniilor elevilor în funcție de diferite **variabile socio-demografice** arată anumite diferențe semnificative între așteptările și percepțiile elevilor cu privire la condițiile necesare pentru ca o școală să fie considerată sigură.

Mediul de rezidență al școlii introduce variații cu privire la prezența personalului medical și la implicarea consilierului școlar în prevenirea și gestionarea violenței școlare, aceste condiții înregistrând cote mai ridicate în opiniile elevilor din unitățile școlare din mediul urban, comparativ cu cele din rural, în care prezența acestor servicii este mai redusă.

Aceleași două servicii fac obiectul unor diferențe semnificative și în funcție de forma de proprietate a unităților de învățământ, elevii din școlile private menționând, în procente mai mari decât cei din școlile publice, prezența acestor condiții pentru o școală sigură.

Liceenii exprimă în cea mai mică măsură (comparativ cu elevii de gimnaziu și cei din școlile profesionale) opinii privind necesitatea diferitelor forme de verificare și supraveghere în spațiul școlar, drept condiții pentru o școală sigură. Astfel, verificarea la intrarea în școală a persoanelor din afara școlii, supravegherea elevilor de către profesori și existența permanentă a unor agenți de pază pe holurile școlii înregistrează cele mai reduse ponderi în rândul acestora.

Pe de altă parte, elevii din școlile profesionale consideră în cea mai mică măsură că o școală sigură necesită desfășurarea diferitelor acțiuni de prevenire și combatere a violenței școlare, fie de către consilierul școlar, fie de către personalul școlii sau de către poliție, condiții înregistrate în cea mai mare măsură în rândul elevilor de gimnaziu.

Acțiunile de prevenire și combatere a violenței școlare, desfășurate de către diverși actori instituționali (consilier școlar, cadre didactice sau poliție), sunt

considerate necesare în mai mare măsură de către fete, comparativ cu băieții, în timp ce aceștia apreciază ca fiind necesară prezența agenților de pază pe holurile școlii, în ponderi mai ridicate decât fetele.

3.1.3. Manifestarea violenței în școală

➔ Contextele de manifestare a violenței în școală – perspectiva profesorilor

Marea majoritate a profesorilor consideră că frecvența actelor de violență în spațiul școlar este **rară sau foarte rară/deloc**, mai ales în timpul orelor de la clasă (88% - procente cumulate). Constatăm astfel că, în percepțiilor profesorilor investigați, actele violente sunt o excepție și nu o regulă în mediul școlar. Chiar și în contextele cele mai expuse riscului de comportamente violente – pe rețele sociale online, dar și în clase pe parcursul pauzelor, pe holul școlii, în curtea școlii sau în apropierea școlii – ponderea profesorilor care raportează că acestea au loc *des* și *foarte des* nu depășește 15%.

Un procent însemnat dintre profesori au declarat că nu pot aprecia dacă în anumite contexte (în sala de sport, la toaletă, în apropierea școlii, pe WhatsApp sau pe alte rețele sociale) au loc acte de violență între elevi sau între elevi și cadre didactice/personalul școlii.

Tabel 4. Opinia profesorilor privind frecvența actelor de violență în următoarele spații sau contexte

	foarte rar/deloc	rar	des	foarte des	nu știu/nu pot aprecia
în clase, în timpul orelor	63%	25%	5%	1%	6%
în timpul unor activități extrașcolare	62%	19%	2%	1%	16%
în cadrul unor programe desfășurate în școală, în afara orelor	56%	20%	3%	1%	21%
pe holul școlii	43%	40%	11%	2%	5%
la toaletă	42%	28%	7%	1%	22%
în sala de sport	42%	20%	3%	1%	34%
în clase, în pauze	41%	40%	12%	2%	4%
în curtea școlii	41%	39%	11%	2%	8%
în apropierea școlii	33%	27%	8%	2%	31%
pe WhatsApp sau alte rețele sociale online	27%	23%	11%	3%	36%

N= 6657; Q: Cât de des apar acte de violență între elevi, elevi și cadre didactice/personal din cadrul școlii, în următoarele spații sau contexte?

Analizând datele în funcție de **variabilele socio-demografice**, se constată că pentru majoritatea situațiilor de violență, frecvența raportată de profesorii care activează în școli din mediul rural este mai mare, comparativ cu cea semnalată de profesorii încadrați la școlile din mediul urban. De exemplu, 15% dintre profesorii investigați din școlile din mediul rural au declarat că actele de violență ce au loc în curtea școlii se petrec *des* sau *foarte des*, față de 10% în cazul celor

din urban. Singura situație pentru care profesorii din urban semnalează mai des manifestarea agresivității, comparativ cu cei din rural, pare să fie mediul social online.

Distribuția opiniilor profesorilor în funcție de tipul școlii în care își desfășoară activitatea arată că la nivel de gimnaziu sunt raportate mai des situații de agresivitate, comparativ cu situația din licee sau din școli profesionale.

Astfel, 17% dintre profesorii din școlile gimnaziale consideră că în timpul pauzelor au loc acte de violență în sala de clasă *des și foarte des*, față de 14% dintre cadrele didactice ale școlilor profesionale, respectiv 10% dintre cele care predau în licee.

Procente apropiate se înregistrează și în ceea ce privește actele de violență de pe holul școlii (15% - gimnaziu, 12% - liceu, 9% - școli profesionale) sau din curtea școlii (15% - gimnaziu, 12% - liceu, 7% - școli profesionale).

Tabel 5. Opinia profesorilor privind frecvența actelor de violență în anumite contexte, în funcție de mediul școlii și tipul unității (% des și foarte des)

	Mediul de rezidență al școlii		Tip unitate		
	R	U	GIM	LIC	PRF
în clase, în timpul orelor	7%	5%	7%	4%	6%
în clase, în pauze	16%	13%	17%	10%	14%
pe holul școlii	15%	11%	15%	9%	12%
la toaletă	9%	7%	10%	5%	7%
în sala de sport	4%	3%	5	2%	2%
în curtea școlii	15%	10%	15%	7%	12%
în cadrul unor programe desfășurate în școală, în afara orelor	5%	3%	4%	2%	4%
în timpul unor activități extrașcolare	3%	2%	3%	2%	2%
pe WhatsApp sau alte rețele sociale online	13%	15%	14%	14%	15%
în apropierea școlii	10%	9%	10%	8%	12%

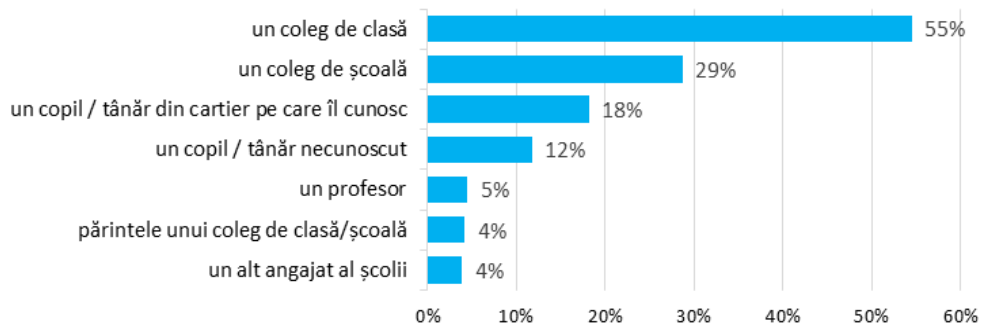
N=6657; Q: Cât de des apar acte de violență între elevi, elevi și cadre didactice, personal din cadrul școlii, în următoarele spații sau contexte? Procentele sunt calculate pentru fiecare item, din totalul sub-categoriei de pe coloană. Căsuțele umbrite nu conțin procente semnificative din punct de vedere statistic ($p < 0.05$).

➡ Categoriile de persoane agresate de către elevi

Dintre elevii care au declarat că au comis acte de violență (N=1973, reprezentând aproape o cincime din totalul eșantionului), majoritatea (55%) declară că acestea au avut loc **față de un coleg de clasă**. Se remarcă, de asemenea, că persoanele agresate de către elevi sunt, în general, persoane cunoscute și de statut similar cu

al lor (colegi de școală, copii/tineri cunoscuți). Numai 12% dintre agresori declară că victima a fost un copil/tânăr necunoscut, și 5% sau mai puțin că aceasta a fost un profesor, părinte sau angajat al școlii.

Figura 8. Categoriile de persoane agresate de către elevi

* Procentele sunt calculate din totalul elevilor care au declarat că au agresat pe cineva în cursul anului N=1973; Q: Dacă DA, pe cine ai agresat? Procentele sunt calculate din totalul elevilor care au declarat că au agresat pe cineva în cursul anului 2023. Suma procentelor depășește 100%, fiind posibile răspunsuri multiple.

În funcție de **variabilele socio-demografice**, analiza datelor a relevat că băieții raportează mai des acte de violență față de colegii de școală, iar fetele –față de copii/tineri cunoscuți din cartier. Pe de altă parte, elevii de gimnaziu (VI-VIII, în cazul cercetării noastre), comparativ cu cei din liceu și din școala profesională, raportează mai des agresivități față de colegii de clasă, respectiv de școală. În schimb, elevii de liceu și de școală profesională, comparativ cu cei de gimnaziu, au mai des manifestări de agresivitate la adresa copiilor sau tinerilor din cartier.

3.1.4. Măsuri de siguranță adoptate de școli

Dintre **măsurile de siguranță** adoptate în instituțiile de învățământ, practicile cele mai răspândite, în opinia cadrelor didactice, sunt: utilizarea camerelor de supraveghere pe holuri (83%), supravegherea în pauze asigurată de profesorul de serviciu (82%), desfășurarea unor activități periodice de prevenire și combatere a violenței (78%) și montarea camerelor de supraveghere în curtea școlii (67%). În jur de 40% dintre respondenți arată că au fost realizate parteneriate cu instituții responsabile cu siguranța elevilor (Poliție, Jandarmerie). Cele mai puțin întâlnite măsuri sunt plasarea camerelor de supraveghere în sala de sport (22%) și existența agenților de pază în incinta școlii (24%).

Tabel 6. Măsuri de siguranță adoptate în școli, în opinia cadrelor didactice

Măsuri de siguranță	%
montarea camerelor de supraveghere pe holuri	83%
supraveghere asigurată în pauze de profesorul de serviciu pe școală	82%
desfășurarea unor activități periodice de prevenire și combatere a violenței	78%
montarea camerelor de supraveghere în curtea școlii	67%
montarea camerelor de supraveghere în clase	43%
realizarea unor parteneriate cu instituții responsabile cu siguranța elevilor (Poliție, Jandarmerie etc.)	43%

plasarea unor agenți de pază la intrarea în curtea școlii	40%
plasarea unor agenți de pază în incinta școlii	24%
montarea camerelor de supraveghere în sala de sport	22%

N=6657; Q: Care sunt măsurile de siguranță adoptate de școala dvs.?

În funcție de mediul în care este situată școala, datele obținute arată că toate măsurile de siguranță sunt mai frecvent adoptate în școlile din mediul urban decât în cele din rural.

De asemenea, datele evidențiază variații în adoptarea măsurilor de siguranță între școlile publice și cele private. În opinia respondenților, școlile publice au o rată mai mare de implementare a măsurilor de siguranță prin camere de supraveghere, față de cele private. Excepția o reprezintă camerele de supraveghere din sala de sport, unde ponderile sunt scăzute și similare în școlile publice și în cele private. Conform opiniei profesorilor investigați, realizarea de parteneriate cu instituții responsabile cu siguranța elevilor pare să fie o măsură mai frecventă în școlile publice, față de școlile private (74% față de 56%). În schimb, școlile private, comparativ cu cele publice, au o rată mai mare de implementare a altor măsuri de siguranță, cum ar fi plasarea agenților de pază.

În funcție de tipul de unitate, datele evidențiază că respondenții consideră că liceele sunt mai bine echipate cu aparatură de supraveghere și mai proactive în ceea ce privește implementarea măsurilor de siguranță, comparativ cu școlile gimnaziale și profesionale. Montarea camerelor de supraveghere în clase este mai frecventă în licee și școli profesionale, indicând o preocupare mai mare pentru monitorizarea activităților în clase la aceste niveluri. În ceea ce privește supravegherea asigurată în pauze de profesorul de serviciu, nu se înregistrează diferențe în funcție de tipul unității de învățământ, ceea ce arată că această măsură este adoptată pe scară largă atât la nivel gimnazial, cât și liceal și al școlilor profesionale.

3.2. Prezența și intensitatea manifestărilor de violență în școală și proximitate

3.2.1. Răspândirea unor comportamente negative – opinia elevilor și a cadrelor didactice

În descrierea climatului de siguranță din școală, opinia elevilor și a profesorilor cu privire la frecvența unor conduite agresive sau violente reprezintă indicatori importanți. Pe parcursul demersului nostru, ne-am propus așadar să investigăm aceste aspecte.

Elevii au fost întrebați cu privire la frecvența unor comportamente negative în rândul colegilor de clasă, spațiile și contextele în care apar cazurile de violență și situațiile în care au asistat ca martori la conduite negative în mediul școlar. La rândul lor, cadrele didactice au fost întrebată cu privire la frecvența unor comportamente violente în școală și actorii implicați în actele de violență.

➤➤ **Perspectiva elevilor**

Datele colectate arată o incidență ridicată a unor forme de agresiune verbală în mediul școlar, mai mult de jumătate dintre copiii care au participat la studiu apreciind că elevii din clasa lor **vorbesc în timpul orelor (54,4%)** și **înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare (52,5%)** în mod frecvent (*des sau foarte des*).

În același registru, se remarcă o incidență crescută a altor forme de violență verbală și psihologică: aproximativ **30%** dintre elevi au declarat despre colegii de clasă că *fac în mod frecvent semne, comentarii obscene, deranjante (agresiuni), un sfert* au apreciat ca frecvente situațiile în care colegii de clasă *își umilesc și hărțuiesc colegii (bullying) sau se ceartă violent*. Totodată, **unul din cinci elevi** consideră că *amenințarea altor colegi sau instigarea la ură/discriminare/violență* sunt situații ce se petrec des sau foarte des în rândul elevilor din clasa lor.

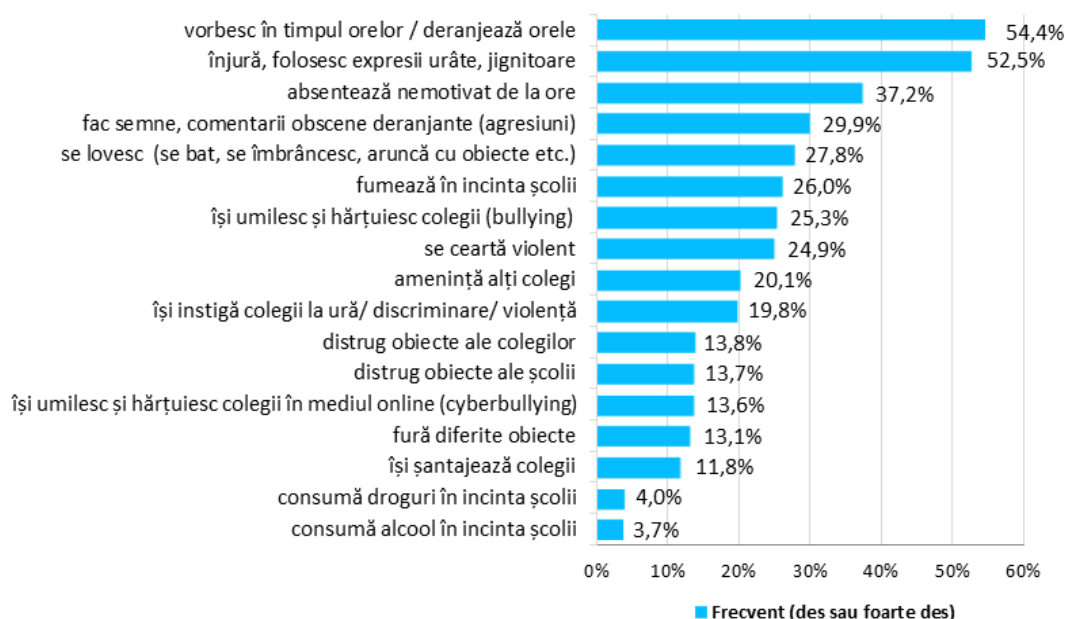
Printre cele mai frecvente comportamente dezadaptative, după cum reiese din răspunsurile elevilor, se numără *absenteismul*, mai mult de **o treime** dintre respondenți admitând că elevii din clasa lor absentează nemotivat de la ore des sau foarte des.

De asemenea, în ansamblul conduitei negative se remarcă *fumatul în incinta școlii, un sfert (26%)* dintre copii apreciindu-l ca un comportament frecvent în rândul colegilor de clasă, ceea ce relevă o ignorare a regulamentelor interne ale școlilor, care interzic acest fapt, dar și o slabă conștientizare a implicațiilor pe care fumatul le are asupra sănătății.

Violența fizică se situează, în școlile din România, la cote mai scăzute comparativ cu cea verbală sau psihologică, însă pare, la rândul său, a fi un fenomen destul de răspândit, în condițiile în care **mai mult de un sfert dintre elevi (27,8%)** declară că apar des sau foarte des situații în care colegii de clasă *se lovesc (se bat, se îmbrâncesc, aruncă cu obiecte etc.)*.

Totodată, **unul din 7** elevi declară despre colegii de clasă că aceștia, în mod frecvent (des sau foarte des), *distrug obiecte ale colegilor sau ale școlii, își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online sau fură diferite obiecte*. Vorbim în aceste situații de fapte care pot intra sub incidența legii penale și care par să se producă cu oarecare obișnuință în mediul școlar.

Figura 9. Opinia elevilor privind frecvența unor comportamente negative în rândul colegilor de școală/liceu

N=10776.; Q Cât de des apar următoarele situații în rândul elevilor din școala ta / liceul tău?:

Dacă facem o paralelă între comportamentele de agresiune psihologică din mediul fizic și online, se observă **predispoziția mai mare a elevilor de a se manifesta violent în spațiul fizic, la școală**: 13,6% dintre elevi consideră că *umilirea și hărțuirea online* reprezintă un comportament frecvent în rândul colegilor, în timp ce *umilirile și hărțuirile în mediul fizic* se petrec frecvent în opinia a 25,3% dintre elevi.

Comportamentele dezadaptative cu cea mai scăzută incidență în rândul colegilor de clasă sunt, conform declarațiilor elevilor, *consumul de droguri și consumul de alcool în incinta școlii*, **89%**, respectiv **87,3%** dintre respondenți declarând că *aceste comportamente se petrec foarte rar sau deloc*, iar 7%, respectiv 9,1% că au loc rar. Totuși, se remarcă că, în ciuda gravității lor, aceste conduite nu sunt absente în rândul elevilor, un procent de **aproximativ 4%** dintre respondenți declarând că se întâmplă frecvent ca elevii din clasa lor să consume droguri sau alcool în incinta școlii.

Tabel 7. Opinia elevilor privind frecvența unor comportamente negative în rândul colegilor de școală/liceu

	Foarte des	Des	Rar	Foarte rar/ Deloc
vorbesc în timpul orelor / deranjează orele	26,3%	28,1%	28,5%	17,1%
înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare	24,8%	27,7%	30,8%	16,7%
absentează nemotivat de la ore	15,5%	21,7%	33,2%	29,6%
fumează în incinta școlii	12,7%	13,3%	18,9%	55,1%
fac semne, comentarii obscene deranjante (agresiuni)	11,5%	18,5%	31,5%	38,6%
se lovesc	10,7%	17,1%	33,4%	38,8%
își umilesc și hărțuiesc colegii (bullying)	9,5%	15,8%	30,7%	44,0%
se ceartă violent	8,3%	16,5%	42,0%	33,1%
amenință alți colegi	6,9%	13,3%	34,6%	45,2%
își instigă colegii la ură/ discriminare/ violență	6,6%	13,2%	30,0%	50,2%
fură diferite obiecte	5,4%	7,7%	22,3%	64,5%
își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online (cyberbullying)	5,0%	8,7%	27,4%	59,0%
distrug obiecte ale școlii	4,7%	9,0%	29,5%	56,8%
distrug obiecte ale colegilor	4,6%	9,2%	29,1%	57,1%
își șantajează colegii	4,0%	7,8%	27,0%	61,2%
consumă droguri în incinta școlii	1,9%	2,1%	7,0%	89,0%
consumă alcool în incinta școlii	1,8%	1,8%	9,1%	87,3%

N=10776; Q Cât de des apar următoarele situații în rândul elevilor din școala ta / liceul tău?: ...

Răspunsurile elevilor par să indice unele deficiențe în procesul de socializare a acestora și o lipsă de autoritate a factorilor din mediul școlar, în condițiile în care conduite interzise în mod specific în regulamentele școlare se produc frecvent, iar cursurile sunt deranjate de elevi, cu atât mai mult cu cât analiza detaliată a

răspunsurilor elevilor arată că unele dintre aceste conduite se petrec foarte des. *Aproximativ un sfert dintre elevi apreciază că foarte des colegii de clasă vorbesc în timpul orelor și înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare.*

Există unele diferențe semnificative statistic în răspunsurile elevilor în funcție de anumite criterii socio-demografice.

Tabel 8. „Cât de des apar următoarele situații în rândul elevilor din școala ta / liceul tău?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Mediu de rezidență		Gen		Nivel învățământ		
		R	U	F	M	GIM	LIC	PRF
	10776	5945	4831	5829	4947	4186	6205	385
vorbesc în timpul orelor / deranjează orele	54,4%	53,0%	56,1%	57,0%	51,3%	64,2%	48,2%	48,3%
înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare	52,5%	52,0%	53,2%	54,8%	49,9%	62,0%	46,2%	51,4%
absentează nemotivat de la ore	37,2%	35,8%	38,9%	37,7%	36,6%	28,3%	42,8%	44,4%
fac semne, comentarii obscene deranjante (agresiuni)	29,9%	29,7%	30,3%	30,7%	29,0%	37,0%	24,8%	36,1%
se lovesc	27,8%	27,9%	27,7%	29,1%	26,4%	42,2%	18,0%	29,9%
fumează în incinta școlii	26,0%	25,4%	26,7%	26,0%	26,0%	11,7%	34,7%	40,3%
își umilesc și hărțuiesc colegii (bullying)	25,3%	25,3%	25,3%	26,6%	23,8%	31,6%	20,8%	30,4%
se ceartă violent	24,9%	25,5%	24,0%	25,5%	24,1%	35,7%	17,2%	29,4%
amenință alți colegi	20,1%	20,8%	19,3%	20,2%	20,1%	26,8%	15,2%	28,1%
își instigă colegii la ură/ discriminare/ violență	19,8%	19,4%	20,3%	20,9%	18,5%	24,1%	16,6%	25,5%
distrug obiecte ale colegilor	13,8%	14,0%	13,6%	13,8%	13,8%	19,9%	9,4%	17,9%
distrug obiecte ale școlii	13,7%	13,8%	13,6%	14,4%	12,9%	19,0%	9,8%	18,7%
își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online (cyberbullying)	13,6%	13,5%	13,8%	14,4%	12,7%	15,3%	12,3%	17,4%
fură diferite obiecte	13,1%	12,8%	13,6%	12,4%	14,0%	17,6%	9,5%	22,3%
își șantajează colegii	11,8%	11,5%	12,3%	11,5%	12,2%	15,7%	8,9%	16,9%
consumă droguri în incinta școlii	4,0%	4,4%	3,6%	3,2%	5,0%	3,0%	4,1%	12,5%
consumă alcool în incinta școlii	3,7%	4,1%	3,2%	3,0%	4,5%	3,4%	3,3%	11,4%

N=10776; Q: Cât de des apar următoarele situații în rândul elevilor din școala ta / liceul tău?

**Pe parcursul acestui capitol, în tabele sunt bolduite procente pentru care diferența este semnificativă statistic conform metodei reziduurilor standardizate ajustate (Adjusted Standardized Residuals) ale testului Hi pătrat de contingență*

Deși diferențele sunt mici, se observă faptul că unele comportamente ce pot fi catalogate în sfera indisciplinei (*vorbitul în timpul orelor/ deranjarea orelor și absenteismul nemotivat de la ore*) sunt apreciate ca frecvente **de un procent mai mare dintre elevii din mediul urban**, ceea ce ne permite să lansăm ipoteza că acestea sunt ușor mai răspândite în școlile din urban, o potențială explicație putând fi o percepție mai puternică a autorității corpului didactic în mediul rural. La polul opus, o pondere mai mare a elevilor din mediul rural admit ca frecvent consumul de droguri și alcool în școală de către colegii de clasă, însă, de această dată, diferențele sunt extrem de scăzute.

Un alt indicator în funcție de care au fost analizate răspunsurile ține de genul elevilor. **Un procent mai ridicat dintre fete** declară ca frecvente în rândul elevilor din clasa lor următoarele: *vorbesc în timpul orelor/ deranjează orele; înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare; fac semne, comentarii obscene deranjante (agresiuni); își umilesc și hărțuiesc colegii (bullying); își instigă colegii la ură/ discriminare/ violență sau distrug obiecte ale școlii*, însă diferențele sunt, și de această dată, foarte mici.

În schimb, **băieții** recunosc într-o pondere ușor mai ridicată *furtul de obiecte și consumul de alcool și droguri în rândul colegilor de clasă*. Întrucât aceste comportamente se petrec în general în grupul de prieteni, fără a fi vizibile întregului colectiv școlar, este posibil ca această diferență de percepție să fie determinată de o incidență mai mare a acestor conduite în rândul băieților.

Interpretând percepția privind incidența acestor comportamente în funcție de nivelul de învățământ, se înregistrează unele diferențe majore. În general, **elevii de liceu** sunt cei care *raportează în cea mai mică proporție incidența unor comportamente negative* comparativ cu elevii de gimnaziu și școlile profesionale. *Excepție fac absenteismul nemotivat, fumatul, consumul de alcool și droguri în incinta școlii, elevii din școlile gimnaziale* fiind cei care declară în cea mai mică proporție, mult inferioară celorlalte categorii, că aceste fenomene se petrec frecvent în rândul elevilor din școala lor.

Anumite comportamente negative sunt însă apreciate ca frecvente în rândul colegilor de școală/ liceu **de un procent mult mai mare dintre elevii de gimnaziu**. Astfel, *indisciplina la ore și înjurăturile, folosirea unor expresii urâte, jignitoare* sunt fenomene frecvente în rândul elevilor din școlile gimnaziale în opinia a mai mult de 60% dintre elevii din aceste unități (comparativ cu mai puțin de jumătate dintre ceilalți elevi), iar *lovirile* între elevi în opinia a 42,2% (față de 18% dintre elevii de liceu și 29,9% dintre elevii școlilor profesionale).

În ceea ce privește *consumul de alcool și cel de droguri în incinta școlii*, acestea sunt considerate fenomene ce se petrec frecvent de o proporție net superioară dintre elevii **școlilor profesionale** (11,4%, respectiv 12,5%), însă datele trebuie privite cu precauție datorită numărului mic de respondenți din această categorie.

Se remarcă, totodată, *valori comparabile între elevii de gimnaziu și cei din școlile profesionale* care declară ca frecvente în rândul colegilor de clasă următoarele comportamente: *fac semne, comentarii obscene, deranjante (agresiuni), își umilesc și hărțuiesc colegii (bullying), amenință alți colegi, își instigă colegii la ură/*

discriminare/ violență, distrug obiecte ale colegilor, distrug obiecte ale școlii, își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online sau își șantajează colegii.

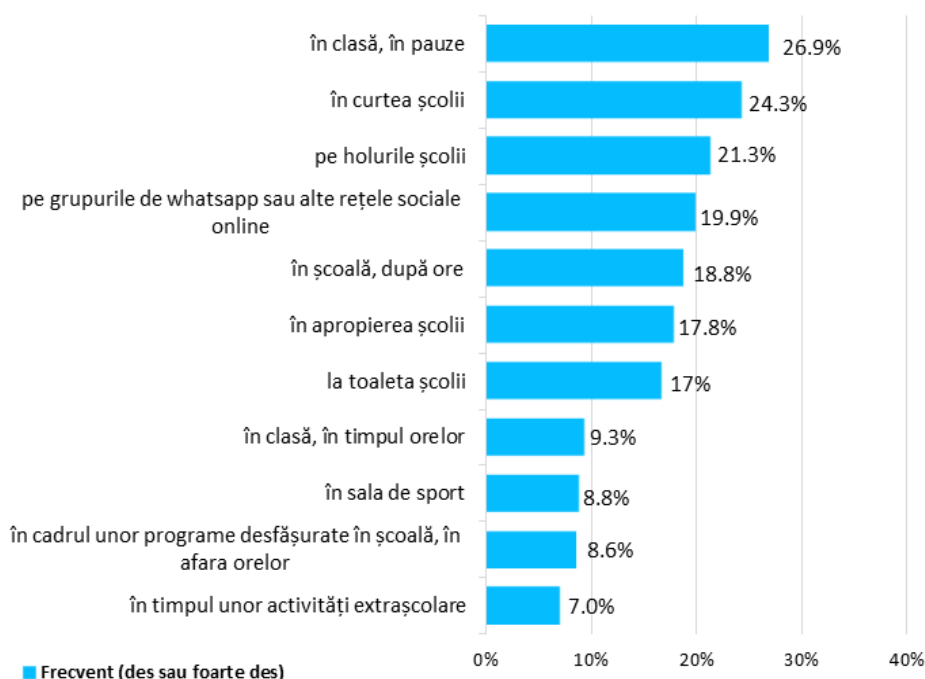
În concluzie, conform declarațiilor elevilor:

- vorbitul în timpul orelor / deranjatul orelor; înjuratul, folosirea expresiilor urâte, jignitoare; lovirile și certurile violente apar mai des în rândul elevilor de gimnaziu;
- furturile de diverse obiecte; șantajarea colegilor, consumul de alcool și droguri sunt mai frecvente în școlile profesionale.

Spații și contexte de manifestare a violenței

În cadrul studiului, elevii au fost întrebați cu privire la frecvența actelor de violență în diferite spații și contexte. Răspunsurile elevilor arată că fenomenul violenței păstrează o manieră tradițională din punct de vedere al locurilor de manifestare, cel mai frecvent acestea producându-se în școală, însă în perioadele de absență sau reducere a supravegherii din partea cadrelor didactice sau a celorlalți adulți responsabili.

Figura 10. Spații și contexte de manifestare a violenței, în viziunea elevilor

N=10776; Q: Cât de des apar cazuri de violență în următoarele spații și contexte?

Aproximativ **un sfert** dintre elevi au declarat că acte de violență apar în mod frecvent (des sau foarte des) în clasă, în pauze (26,9%) sau în curtea școlii (24,3%), iar **aproximativ o cincime** că apar cazuri de violență des sau foarte des pe holurile școlii, pe grupurile de WhatsApp sau rețelele sociale, precum și în școală, după ore, în apropierea școlii sau la toaleta școlii, toate fiind spații sau momente în care supravegherea adulților este inexistentă sau foarte limitată.

Se remarcă, totodată, incidența crescută a cazurilor de violență din spațiul virtual. Deși acestea nu sunt în mod obligatoriu relaționate de mediul școlar și nu se petrec exclusiv între colegi de școală, putând în mod evident excede acest cadru, nu se exclude ipoteza unei prelungiri în mediul online a conflictelor începute la școală și invers.

Privind din unghiul opus, al comportamentelor care se produc foarte rar sau deloc, datele obținute confirmă faptul că situațiile în care întâlnim prezența unei autorități/unui reprezentant al corpului profesoral atrag un risc mai mic de producere a unor acte de violență: aproximativ **două treimi** dintre elevi apreciază că *violența apare foarte rar sau deloc în timpul unor activități extrașcolare, în timpul orelor sau în cadrul unor programe desfășurate în școală, în afara orelor, în timp ce 60,3% apreciază același lucru despre faptele de violență din sala de sport.*

Tabel 9. „Cât de des apar cazuri de violență în următoarele spații și contexte?”
Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Foarte des	Des	Rar	Foarte rar/ Deloc
în clasă, în pauze	9,0%	17,9%	36,8%	36,3%
pe grupurile de WhatsApp sau alte rețele sociale online	7,0%	12,9%	28,4%	51,8%
în școală, după ore	6,2%	12,6%	34,6%	46,6%
pe holurile școlii	6,1%	15,2%	41,5%	37,2%
în curtea școlii	6,1%	18,2%	42,0%	33,7%
în toaleta școlii	5,6%	11,1%	31,9%	51,5%
în apropierea școlii	4,7%	13,1%	36,3%	45,9%
în clasă, în timpul orelor	3,0%	6,3%	26,4%	64,3%
în cadrul unor programe desfășurate în școală, în afara orelor	2,9%	5,7%	27,9%	63,5%
în sala de sport	2,6%	6,2%	30,9%	60,3%
în timpul unor activități extrașcolare	2,4%	4,5%	26,9%	66,2%

N=10776.; Q: Cât de des apar cazuri de violență în următoarele spații și contexte?

Există unele diferențe semnificative statistic între răspunsurile elevilor în funcție de mediul de rezidență în care este situată unitatea de învățământ, genul respondenților și nivelul de învățământ.

Analizând distribuția urban-rural, se observă că un **număr mai mare de elevi din mediul rural** au apreciat ca frecvente *actele de violență în curtea școlii; pe holurile școlii; în școală, după ore; în apropierea școlii; în sala de sport; în cadrul unor programe desfășurate în școală, după ore și în timpul unor activități extrașcolare*, diferențele fiind însă destul de reduse. Și de această dată, explicația poate fi dată de o incidență ușor mai ridicată a unor acte de violență în aceste contexte, în condițiile în care în mediul rural este posibil să existe o supraveghere mai scăzută sau, dimpotrivă, explicația să fie dată de o toleranță mai scăzută a elevilor din rural față de unele conduite agresive.

Elevii din urban au reclamat, în schimb, într-o pondere ușor mai ridicată *violența pe grupurile de WhatsApp sau alte rețele sociale sociale* (21,1% față de 18,9%), aspect ce poate fi relaționat de o utilizare mai frecventă a internetului.

**Tabel 10. „Cât de des apar cazuri de violență în următoarele spații și contexte?”
Tabel de asociere cu variabile socio-demografice**

	Mediu rezidență		Gen		Nivel învățământ		
	R	U	F	M	GIM	LIC	PRF
	5945	4831	5829	4947	4186	6205	385
în clasă, în pauze	27,4%	26,2%	29,0%	24,3%	38,7%	18,8%	28,1%
în curtea școlii	26,2%	22,0%	24,5%	24,1%	30,6%	19,6%	30,9%
pe holurile școlii	22,4%	20,0%	22,9%	19,4%	29,9%	15,3%	24,7%
pe grupurile de whatsapp sau alte rețele sociale online	18,9%	21,1%	22,1%	17,2%	23,7%	17,2%	21,6%
în școală, după ore	20,2%	17,0%	17,8%	19,5%	21,3%	16,7%	23,6%
în apropierea școlii	18,5%	16,9%	18,5%	16,9%	19,9%	15,9%	26,2%
în toaleta școlii	16,9%	16,4%	16,0%	17,5%	23,7%	11,8%	19,5%
în clasă, în timpul orelor	9,6%	8,9%	9,8%	8,6%	11,9%	7,1%	15,8%
în sala de sport	9,4%	8,0%	8,3%	9,2%	11,6%	6,4%	15,8%
în cadrul unor programe desfășurate în școală, în afara orelor	9,4%	7,6%	8,8%	8,4%	10,4%	6,9%	16,4%
în timpul unor activități extrașcolare	7,2%	6,7%	6,7%	7,2%	8,3%	5,7%	12,2%

N=10776; Q: Cât de des apar cazuri de violență în următoarele spații și contexte?

De asemenea, o pondere mai mare a **fetelor** apreciază ca frecventă violența în anumite contexte: în clasă, în pauze; pe holurile școlii; în apropierea școlii, în timpul orelor, în timp ce băieții apreciază în număr mare ca frecvente actele de violență petrecute în școală, după ore; în toaleta școlii sau în timpul unor activități extrașcolare.

Ca și la întrebarea anterioară, diferențe notabile se înregistrează însă atunci când analizăm tipul de unitate. **Cele mai mici procente de elevi care declară actele de violență** în fiecare dintre contextele menționate sunt cei **de la liceu**, ceea ce confirmă teza unei incidențe mai mici a actelor de violență la această vârstă, când au învățat să gestioneze conflictele într-un mod nonviolent, comparativ, în special, cu elevii de vârste mai mici. 18,8% dintre elevii de liceu comparativ cu un procent dublu dintre elevii de gimnaziu (38,7%) consideră că *în clasă, în pauze se petrec des sau foarte des acte de violență*. Diferențele sunt majore și în ceea ce privește alte spații: 19,6% dintre liceeni față de 30,6% dintre elevii de gimnaziu și 30,9% dintre elevii școlilor profesionale consideră că apar des sau foarte des cazuri de violență *în curtea școlii*; 15,3% comparativ cu 29,9% dintre elevii de gimnaziu *pe holurile școlii*; 11,8% *în toaleta școlii* (față de 23,7% dintre elevii de

gimnaziu); 7,1% în timpul orelor (față de 11,9% dintre elevii de gimnaziu și 15,8% dintre elevii școlilor profesionale); 6,4% în sala de sport (față de 11,6%, respectiv 15,8%); 6,9% în cadrul unor programe desfășurate în școală, după ore (comparativ cu 10,4% dintre elevii de gimnaziu și 16,4% dintre elevii școlilor profesionale) și 5,7% în timpul unor activități extrașcolare (față de 8,3% dintre elevii din clasele VI-VIII și 12,2% dintre elevii de profesională).

Atunci când comparăm răspunsurile elevilor de gimnaziu cu cele ale elevilor din licee și din școlile profesionale, constatăm că există unele diferențe, care trebuie privite însă cu precauție datorită numărului mic al elevilor de școală profesională din eșantion. Totuși, se remarcă faptul că **procente mai mari dintre elevii de clasele VI-VIII** apreciază ca frecvente actele de violență petrecute în clasă, în pauze (38,7% comparativ cu doar 28,1% dintre elevii de profesională și 18,8% dintre liceeni), pe holurile școlii (29,9% față de 15,3% dintre liceeni, respectiv 24,7% dintre elevii de profesională) sau în toaleta școlii (23,7% față de 17,2% dintre liceeni și 19,5% dintre elevii de profesională); în timp ce **elevii de profesională** au admis mai degrabă frecvența faptelor violente în apropierea școlii (26,2% comparativ cu 19,9% dintre elevii de gimnaziu și 15,9% dintre liceeni); în timpul orelor (15,8% față de 11,9%, respectiv 7,1%); în sala de sport (15,8% față de 11,6% dintre elevii de gimnaziu și 6,4% dintre liceeni); în cadrul unor programe desfășurate în școală, după ore (16,4% față de 10,4%, respectiv 6,9%) sau în timpul unor activități extrașcolare (12,2% comparativ cu 8,3% dintre elevii de gimnaziu și 5,7% dintre liceeni).

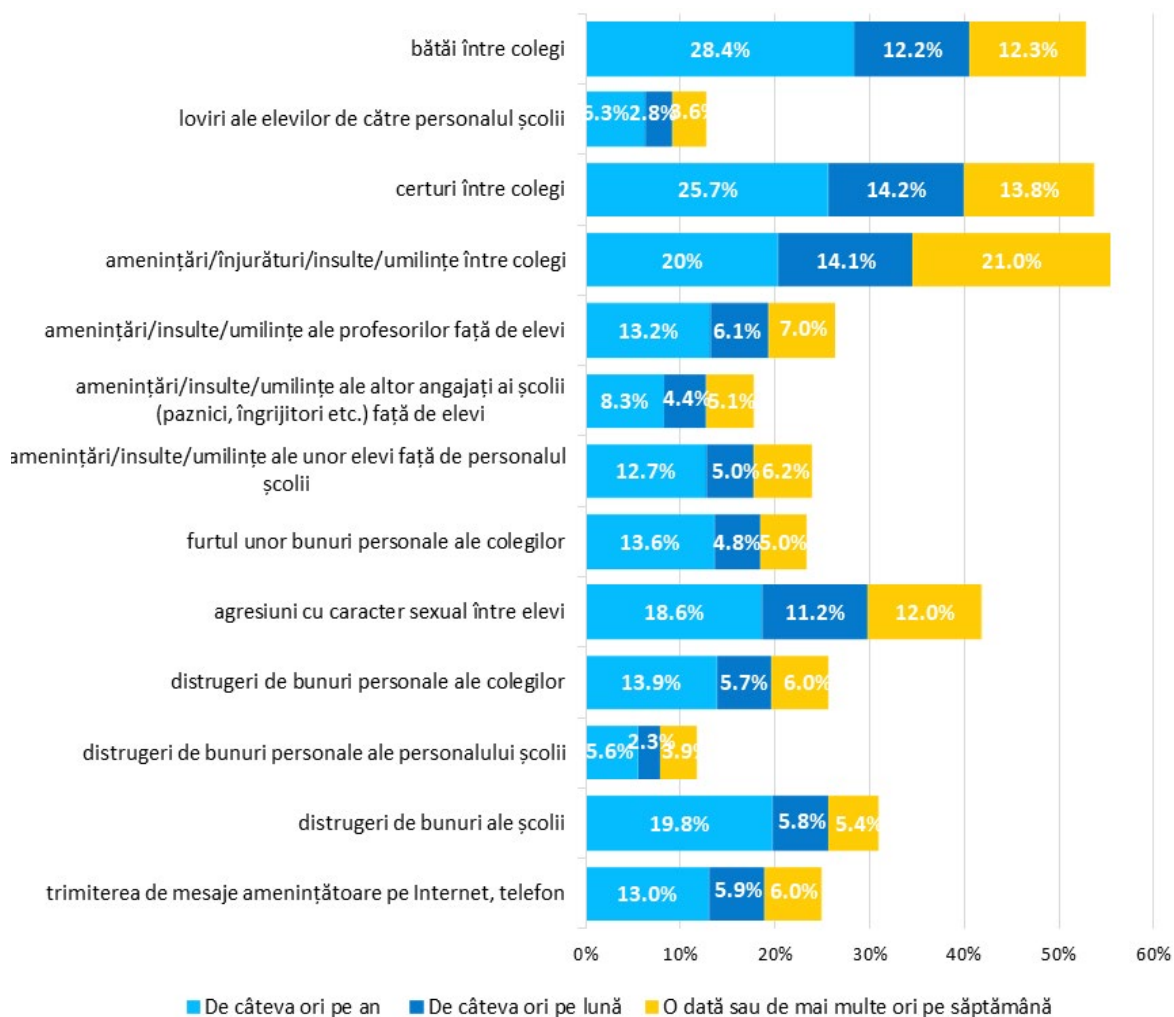
Prezența în calitate de martor la o situație de violență

Un alt indicator utilizat pentru descrierea nivelului de siguranță în școală a vizat asistarea la acte de violență. Dacă itemii anteriori au urmărit percepția elevilor cu privire la dimensiunea violenței, întrebarea „În anul calendaristic 2023, cât de des ai fost martor la următoarele situații?” vizează o raportare la situații pe care le-au experimentat ca martori, excluzând scenariul implicării proprii în situații neplăcute (ca autori sau victime), respondenții raportându-se la experiențele celorlalți.

Conform răspunsurilor înregistrate, în anul 2023 cele mai frecvente situații la care elevii au fost martori au fost amenințări/injurături/insulte/umilințe între colegi (21% dintre elevi au asistat o dată sau de mai multe ori pe săptămână și 14,1% de câteva ori pe lună), certuri între colegi (13,8% au fost martori săptămânal și 14,2% lunar), bătăi între colegi (12,3% au asistat cel puțin o dată pe săptămână și 12,2% lunar) și agresiuni cu caracter sexual între elevi (12% au fost martori săptămânal și 11,2% lunar).

Se confirmă, și cu această ocazie, că faptele de violență se petrec cel mai frecvent între elevi și se remarcă, totodată, incidența ridicată a faptelor de violență fizică între elevi.

Figura 11. Procentul elevilor care au fost martori, în 2023, la următoarele situații

N=10776; Q: În anul calendaristic 2023, cât de des ai fost martor la următoarele situații?

La polul opus, cele mai rare situații la care au asistat elevii sunt *distrugerile de bunuri personale ale personalului școlii* (88,3% nu au asistat niciodată sau aproape niciodată la o astfel de situație, în timp ce 3,9% au fost martori săptămânal, iar 2,3% de câteva ori pe lună) și *lovirea elevilor de către personalul școlii* (87,3% nu au asistat niciodată sau aproape niciodată la o astfel de situație, în timp ce 3,6% au fost martori săptămânal, iar 2,8% de câteva ori pe lună).

În schimb, 7% dintre elevi au reclamat că au fost, o dată sau de mai multe ori pe săptămână, martori la *amenințări/insulte/umilințe ale profesorilor față de elevi* (iar 6,1% de câteva ori pe lună), 6,2% la *amenințări/insulte/umilințe ale unor elevi față de personalul școlii* (iar 5% de câteva ori pe lună), 6% la *trimiterea de mesaje amenințătoare pe Internet, telefon* (în timp ce 5,9% au asistat lunar la astfel de situații) și la *distrugerii de bunuri personale ale colegilor* (iar 5,7% de câteva ori pe lună).

Tabel 11. Procentul elevilor care au fost martori, în 2023, la următoarele situații: ...

	Niciodată sau aproape niciodată	De câteva ori pe an	De câteva ori pe lună	O dată sau de mai multe ori pe săptămână
distrugeri de bunuri personale ale personalului școlii	88,3%	5,6%	2,3%	3,9%
loviri ale elevilor de către personalul școlii	87,3%	6,3%	2,8%	3,6%
amenințări/insulte/umilințe ale altor angajați ai școlii (paznici, îngrijitori etc.) față de elevi	82,2%	8,3%	4,4%	5,1%
furtul unor bunuri personale ale colegilor	76,6%	13,6%	4,8%	5,0%
amenințări/insulte/umilințe ale unor elevi față de personalul școlii	76,2%	12,7%	5,0%	6,2%
trimiterea de mesaje amenințătoare pe Internet, telefon	75,0%	13,0%	5,9%	6,0%
distrugeri de bunuri personale ale colegilor	74,4%	13,9%	5,7%	6,0%
amenințări/insulte/umilințe ale profesorilor față de elevi	73,7%	13,2%	6,1%	7,0%
distrugeri de bunuri ale școlii	69,0%	19,8%	5,8%	5,4%
agresiuni cu caracter sexual între elevi	58,2%	18,6%	11,2%	12,0%
bătăi între colegi	47,0%	28,4%	12,2%	12,3%
certuri între colegi	46,4%	25,7%	14,2%	13,8%
amenințări/înjurături/insulte/umilințe între colegi	44,4%	20,4%	14,1%	21,0%

N=10776; Q: În anul calendaristic 2023, cât de des ai fost martor la următoarele situații?

Se constată diferențieri semnificative statistic între răspunsurile elevilor în funcție de nivelul de învățământ al acestora. Ca notă generală, **elevii de liceu** au declarat în cea mai mică pondere că au fost martori în mod frecvent (o dată sau de mai multe ori pe săptămână) la toate situațiile amintite în chestionar.

Elevii din clasele gimnaziale sunt cei care au declarat într-o pondere net superioară că s-au regăsit, o dată sau de mai multe ori pe săptămână, drept martori la amenințări/înjurături/insulte/umilințe/jigniri/hărțuiri între colegi (27,2% față de 16,9% dintre elevii de liceu), în timp ce **elevii din școlile profesionale** au declarat într-o pondere mult mai mare că au asistat săptămânal la amenințări/înjurături/insulte/umilințe/jigniri/hărțuiri ale profesorilor față de elevi (14,5% față de 6,4% dintre elevii de liceu); distrugeri de bunuri personale ale colegilor (12,5%

față de 4% dintre elevii de liceu); trimiterea de mesaje de amenințare, jigniri, hărțuire pe Internet (12,2% versus 5,3% dintre liceeni); distrugeri de bunuri ale școlii (13% față de 4,2%); amenințări/înjurături/insulte/umilințe/jigniri/hărțuiri ale altor angajați ai școlii (paznici, îngrijitori etc.) față de elevi (11,2% față de 4,5%); furtul unor bunuri personale ale colegilor (11,7% față de 3,9%); distrugeri de bunuri personale ale profesorilor sau ale altor angajați ai școlii (10,6% față de 3,2%) sau la lovirea elevilor de către personalul școlii (9,4% față de 3,2%) *datele trebuie însă privite cu precauție datorită numărului mic de respondenți din școlile profesionale.

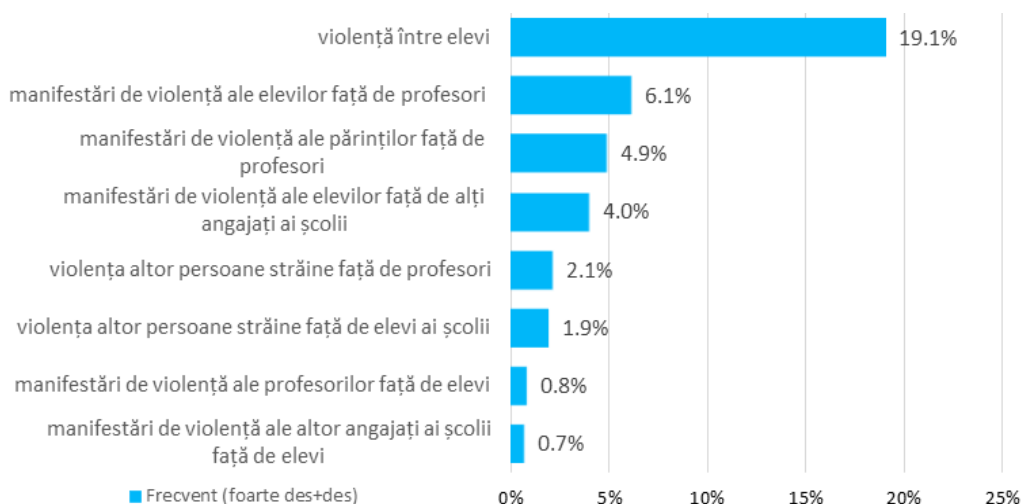
Perspectiva profesorilor

Frecvența comportamentelor de violență între actorii școlari

Cea mai frecventă formă de violență din mediul școlar, conform opiniilor profesorilor, este cea petrecută între elevi, aproximativ **o cincime (19,1%)** dintre cadrele didactice apreciind că *actele de violență între elevi se petrec în școala lor des sau foarte des*. Alte comportamente agresive sunt considerate de profesori fenomene mai puțin frecvente. Astfel, doar **6,1%** dintre cei intervievați consideră că în școala lor se produc frecvent *manifestări de violență ale elevilor față de profesori*, **4,9%** manifestări de violență ale părinților față de profesori, iar **4%** manifestări de violență ale elevilor față de alți angajați ai școlii.

Violența adulților din școală (atât cadre didactice, cât și alți angajați ai școlii) față de elevi este apreciată a fi un fenomen cu totul izolat, **aproape 90%** dintre cadrele didactice interviuate apreciind că aceste fenomene se produc *foarte rar sau deloc* în școala lor.

Figura 12. Opinia profesorilor privind frecvența unor comportamentelor violente între actorii școlari

N=6657; Q: Cât de des se întâlnesc în școala dvs. următoarele comportamente de violență?

Se observă așadar că, în ierarhia actelor de violență din școală realizată de profesori, pe primul loc se află cele produse de elevi împotriva altor elevi, urmate la mare distanță de actele de agresiune ale elevilor și părinților împotriva profesorilor.

Tabel 12. Opinia profesorilor privind frecvența unor comportamentelor violente între actorii școlari

	foarte des	des	rar	foarte rar/deloc
violență între elevi	3,4%	15,7%	50,6%	30,3%
manifestări de violență ale elevilor față de profesori	1,2%	4,9%	28,5%	65,4%
manifestări de violență ale elevilor față de alți angajați ai școlii	0,7%	3,3%	24,3%	71,7%
manifestări de violență ale profesorilor față de elevi	0,2%	0,6%	11,3%	87,8%
manifestări de violență ale altor angajați ai școlii față de elevi	0,2%	0,5%	10,4%	88,9%
manifestări de violență ale părinților față de profesori	0,7%	4,2%	27,3%	67,7%
violenta altor persoane străine față de elevi ai școlii	0,2%	1,7%	22,2%	76,0%
violenta altor persoane străine față de profesori	0,4%	1,7%	19,1%	78,8%

N=6657; Q: Cât de des se întâlnesc în școala dvs. următoarele comportamente de violență?

Analizând răspunsurile cadrelor didactice în funcție de caracteristicile socio-demografice (mediul de rezidență al școlii unde predau și nivelul de învățământ) există unele diferențieri.

Deși diferențele sunt mici, se observă că **un procent mai mare dintre profesorii din rural** apreciază că *violenta între elevi* (21,3% față de 17,7%) și *violenta altor persoane străine față de profesori* (2,6% față de 1,7%) se întâlnesc frecvent (des sau foarte des) în școala lor.

Per ansamblu, profesorii care predau doar la liceu sunt cei care apreciază în cea mai mică proporție că actele de violență se produc în mod frecvent: 13,3% consideră că actele de *violenta între elevi* se petrec des sau foarte des în școala lor (față de 21,7% dintre profesorii de gimnaziu); 4,9% apreciază același lucru despre *manifestările de violență ale elevilor față de profesori* și 3,7% despre *manifestările de violență ale părinților față de profesori*.

În același timp, profesorii care predau exclusiv la gimnaziu sunt cei care consideră în cea mai mare proporție că *manifestările de violență ale părinților față de profesori* se produc des sau foarte des și în cea mai mică pondere că *actele de violență ale altor persoane străine față de elevi ai școlii* se produc frecvent.

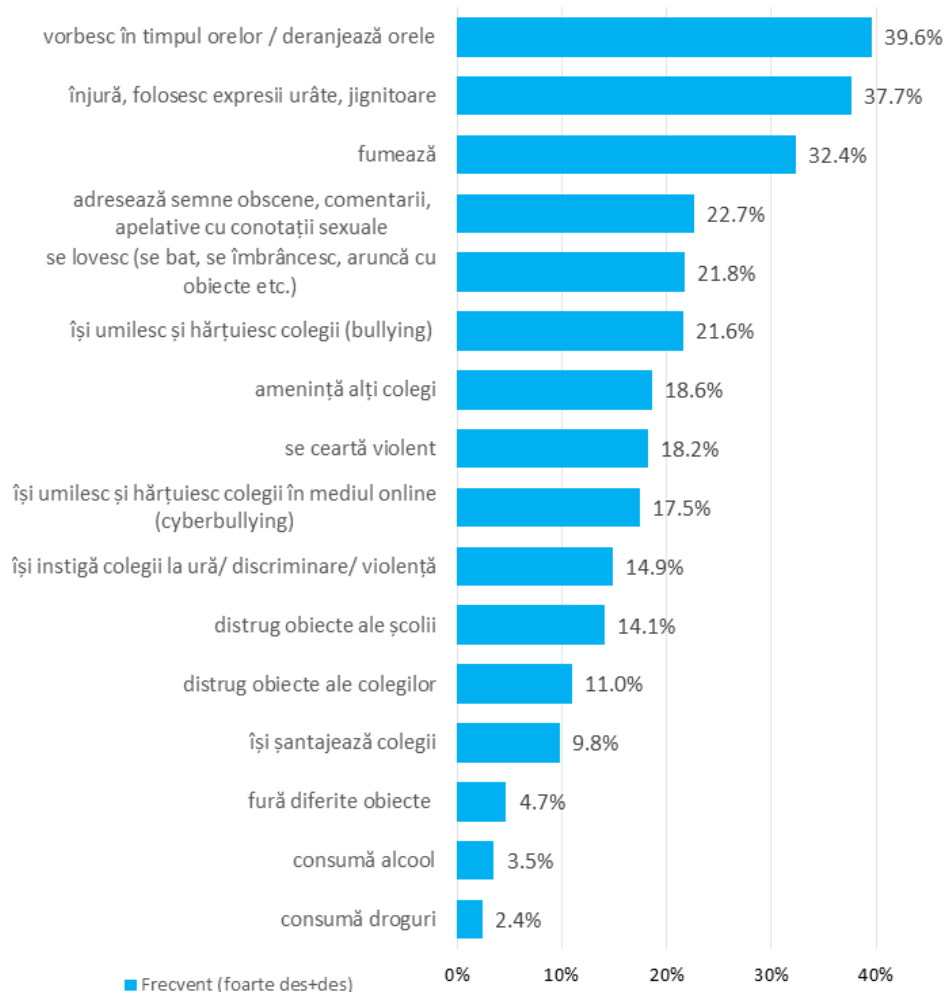
Frecvența unor comportamente negative în rândul elevilor

Asemănător declarațiilor elevilor, dar în pondere mai redusă, profesorii afirmă că pe primele locuri se află unele forme de agresiune verbală. Așadar, 39,6% dintre profesori consideră că, în mod frecvent, elevii din școală *vorbesc în timpul orelor/deranjează orele*, iar 37,7% că *înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare*.

Un alt fenomen frecvent în mediul școlar este *fumatul*, menționat de aproximativ o treime dintre cadrele didactice ca petrecându-se des sau foarte des la nivelul școlii.

Agresiunile verbale cu tentă sexuală se petrec frecvent în mediul școlar, în opinia a mai mult de o cincime dintre cadrele didactice (22,7%), ca și *lovirile între elevi* (21,8%) și *bullyingul* (21,6%).

Figura 13. Percepția profesorilor privind frecvența unor comportamente negative ale elevilor

N=6657; Q: Cât de des se manifestă la nivelul școlii următoarele comportamente negative ale elevilor

Comparativ cu forma tradițională, fizică a fenomenului, *cyberbullyingul* este apreciat drept un comportament mai puțin frecvent, fiind nominalizat de 17,5% dintre respondenți.

Amenințările și certurile violente se produc frecvent în rândul elevilor din școală în opinia a aproximativ 18% dintre profesori, în timp ce aproximativ 14% consideră același lucru despre *instigarea colegilor la ură/discriminare/violență și distrugerea obiectelor școlii*.

În același timp, unul din zece profesori consideră că elevii *distrug obiecte ale colegilor și își șantajează colegii* des sau foarte des.

Fenomenele cu cea mai redusă frecvență în mediul școlar, conform opiniei profesorilor care au participat la studiu, sunt: *furtul de diverse obiecte* (4,7%), *consumul de alcool* (3,5%) și *de droguri* (2,4%).

Se remarcă, totodată, procentul mare al celor care consideră că astfel de conduite nu se întâlnesc decât foarte rar sau deloc în mediul școlar (78,8% s-au pronunțat astfel cu privire la consumul de alcool, iar 84% privitor la consumul de droguri).

Tabel13. „Cât de des se manifestă la nivelul școlii următoarele forme de violență ale elevilor?”

	foarte des	des	rar	foarte rar/ deloc
vorbesc în timpul orelor / deranjează orele	12,5%	27,1%	42,9%	17,5%
înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare	11,4%	26,3%	38,7%	23,6%
fumează	9,4%	23,0%	29,8%	37,8%
adrează semne obscene, comentarii, apelative cu conotații sexuale	5,9%	16,8%	36,4%	40,9%
își umilesc și hărțuiesc colegii (bullying)	5,2%	16,4%	44,1%	34,2%
se lovesc (se bat, se îmbrâncesc, aruncă cu obiecte etc.)	4,9%	16,9%	44,4%	33,8%
se ceartă violent	3,9%	14,3%	42,4%	39,4%
amenință alți colegi	3,9%	14,8%	43,6%	37,8%
își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online (cyberbullying)	3,7%	13,8%	39,4%	43,1%
își instigă colegii la ură/ discriminare/ violență	3,1%	11,8%	38,0%	47,1%
distrug obiecte ale școlii	2,6%	11,6%	44,2%	41,7%
distrug obiecte ale colegilor	2,1%	8,9%	43,2%	45,8%
își șantajează colegii	1,7%	8,2%	35,0%	55,2%
fură diferite obiecte	0,7%	4,0%	32,8%	62,5%
consumă alcool	0,5%	3,0%	17,8%	78,7%
consumă droguri	0,3%	2,0%	13,6%	84,0%

N=6657

Există unele diferențe în percepția cadrelor didactice în funcție de mediul de rezidență al școlii, nivelul de învățământ, vechimea în învățământ și genul cadrelor didactice.

Profesorii din mediul urban apreciază într-un procent mai mare comparativ cu profesorii care predau la școlile din mediul rural că unele comportamente negative ale elevilor se produc frecvent la nivelul școlii, cea mai mare diferență fiind înregistrată cu privire la *fumat* (41,6% dintre cadrele didactice din urban apreciază că se produce frecvent față de 18,7% dintre profesorii din rural).

Alte comportamente negative ale elevilor apreciate a se manifesta frecvent la nivelul școlii de o proporție mai mare a profesorilor din urban sunt: *înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare (39,9% față de 34,4%); își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online (18,8% versus 15,6%); adresează semne obscene, comentarii, apelative cu conotații sexuale (23,8% față de 20,9%) și consumă droguri (2,8% față de 1,7%).*

În schimb, profesorii din mediul rural consideră într-o pondere mai mare (23,3% față de 20,9%) că elevii *se lovesc* des sau foarte des.

Tabel 14. „Cât de des se manifestă la nivelul școlii următoarele comportamente negative ale elevilor?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Nivel de învățământ		
	doar gimnazial	doar liceal	doar profesional
	3392	1281	227
se ceartă violent	18,6%	14,0%	23,8%
înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare	34,3%	37,2%	40,5%
amenință alți colegi	19,4%	13,8%	22,0%
se lovesc (se bat, se îmbrâncesc, aruncă cu obiecte etc.)	24,0%	17,2%	24,70%
își umilesc și hărțuiesc colegii (bullying)	22,3%	18,1%	20,30%
își umilesc și hărțuiesc colegii în mediul online (cyberbullying)	16,7%	15,9%	14,5%
își șantajează colegii	10,1%	7,9%	13,2%
își instigă colegii la ură/ discriminare/ violență	16,0%	11,6%	18,1%
adresează semne obscene, comentarii, apelative cu conotații sexuale	20,2%	22,5%	27,3%
fură diferite obiecte	4,6%	4,4%	5,3%
distrug obiecte ale școlii	14,5%	10,4%	19,8%
distrug obiecte ale colegilor	12,0%	7,3%	11,5%
vorbesc în timpul orelor / deranjează orele	37,4%	38,3%	44,1%
consumă alcool	1,8%	5,5%	4,8%
fumează	13,3%	52,8%	47,1%
consumă droguri	1,0%	4,2%	2,20%

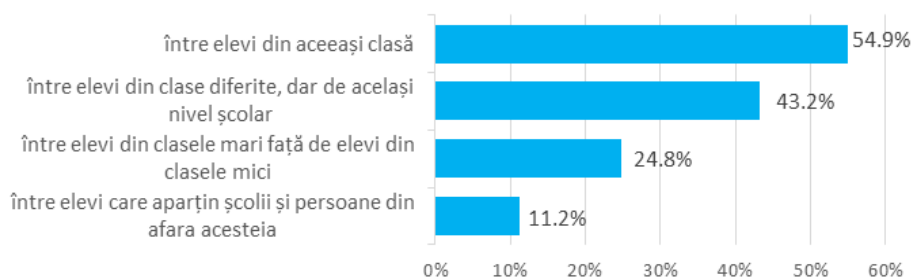
N=6657; Q: Cât de des se manifestă la nivelul școlii următoarele comportamente negative ale elevilor?

Un procent mai mic dintre profesorii de gimnaziu au declarat că la nivelul școlii se manifestă des sau foarte des următoarele comportamente negative ale elevilor: *înjură, folosesc expresii urâte, jignitoare; adresează semne obscene, comentarii, apelative cu conotații sexuale, fumează, consumă alcool și droguri. În schimb, alte comportamente sunt apreciate ca manifestându-se frecvent de un procent mai mic dintre profesorii de liceu: certurile violente, amenințarea altor colegi, lovirile, bullyingul, șantajarea colegilor, instigarea la ură/ discriminare/ violență, furtul sau distrugerile de obiecte ale școlii sau ale altor colegi.*

Autorii actelor de violență între elevi

În opinia cadrelor didactice, cel mai frecvent actele de violență se produc între *elevi din aceeași clasă* (54,9% dintre profesori au indicat această variantă), urmate de actele de *violență între elevi din clase diferite, dar de același nivel școlar* (amintite de 43,2% dintre profesori). Un sfert dintre profesori consideră că actele de violență observate se manifestă mai frecvent *între elevi din clasele mari față de elevi din clasele mici*, în timp ce 11,2% apreciază că acestea au loc *între elevii din școală și persoane din afara acesteia*.

Figura 14. Opinia profesorilor cu privire la autorii actelor de violență

N=6657; Q: Actele de violență pe care le-ați observat se manifestă mai frecvent...

Această ierarhie se păstrează când analizăm răspunsurile cadrelor didactice în funcție de toți indicatorii avuți în vedere. Cu toate acestea, există însă unele diferențieri în ceea ce privește ponderea profesorilor care au ales diferitele variante.

Astfel, un procent mai mare dintre profesorii din urban apreciază că violența se produce mai frecvent *între elevi din aceeași clasă și între elevi din școală și persoane din afara acesteia*, în timp ce o pondere mai mare dintre cadrele didactice din rural consideră că actele de violență se produc mai frecvent *între elevi din clase diferite, de același nivel școlar și între elevi din clasele mari față de elevi din clasele mici*.

**Tabel 15. „ Actele de violență pe care le-ați observat se manifestă mai frecvent...”
Tabel de asociere cu variabile socio-demografice**

	Total	Mediul de rezidență al școlii		Nivel de învățământ		
		R	U	doar gimnazial	doar liceal	doar profesional
	6657	2668	3989	3392	1281	227
între elevi din aceeași clasă	54,9%	51,8%	57,0%	55,2%	50,3%	51,1%
între elevi din clase diferite, de același nivel școlar	43,2%	46,2%	41,2%	42,7%	38,1%	47,6%
între elevi din clasele mari față de elevi din clasele mici	24,8%	28,8%	22,2%	27,2%	21,0%	28,2%
între elevi care aparțin școlii și persoane din afara acesteia	11,2%	6,3%	14,5%	5,9%	18,2%	15,9%

* Întrebare cu răspuns multiplu; N=6657

De asemenea, mai degrabă profesorii care predau doar la gimnaziu apreciază că violența se manifestă mai frecvent între elevii din aceeași clasă și mai puțin între elevii școlii și persoane din afara acesteia.

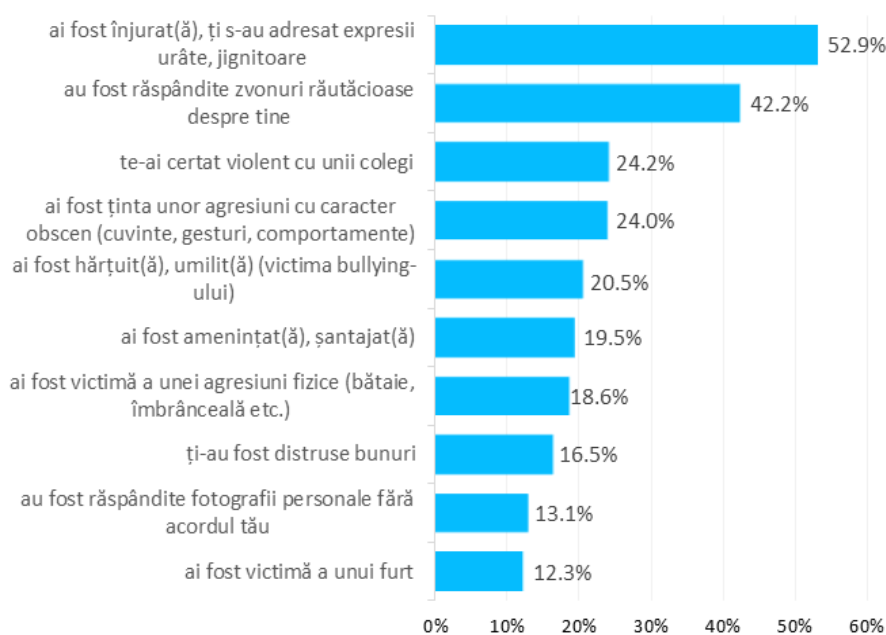
3.2.2. Victimizarea în mediul școlar – declarațiile elevilor și părinților

➔ Perspectiva elevilor

În cadrul studiului, elevii au fost întrebați cu privire la situațiile negative cu care s-au confruntat în anul 2023, atât la școală, cât și pe drumul dintre casă și școală. Luând în considerare ambele situații (procentul elevilor care au declarat că au fost victime la școală sau/ și pe drumul dintre casă și școală), se observă că 52,9% dintre elevii chestionați au declarat că, în anul 2023, au fost victime ale înjurăturilor și expresiilor jignitoare, 42,2% ale zvonurilor răutăcioase despre ei, 24,2% au fost implicați în certuri violente cu unii colegi și 24% au fost victime ale unor agresiuni cu caracter obscen (cuvinte, gesturi, comportamente).

Se conturează faptul că o caracteristică a mediului școlar, la nivelul relațiilor și al comunicării între elevi, este violența verbală, manifestată prin înjurături, expresii jignitoare, zvonuri, certuri.

Figura 15. Procentul elevilor care au declarat că s-au confruntat cu o situație de victimizare la școală sau pe drumul dintre casă și școală

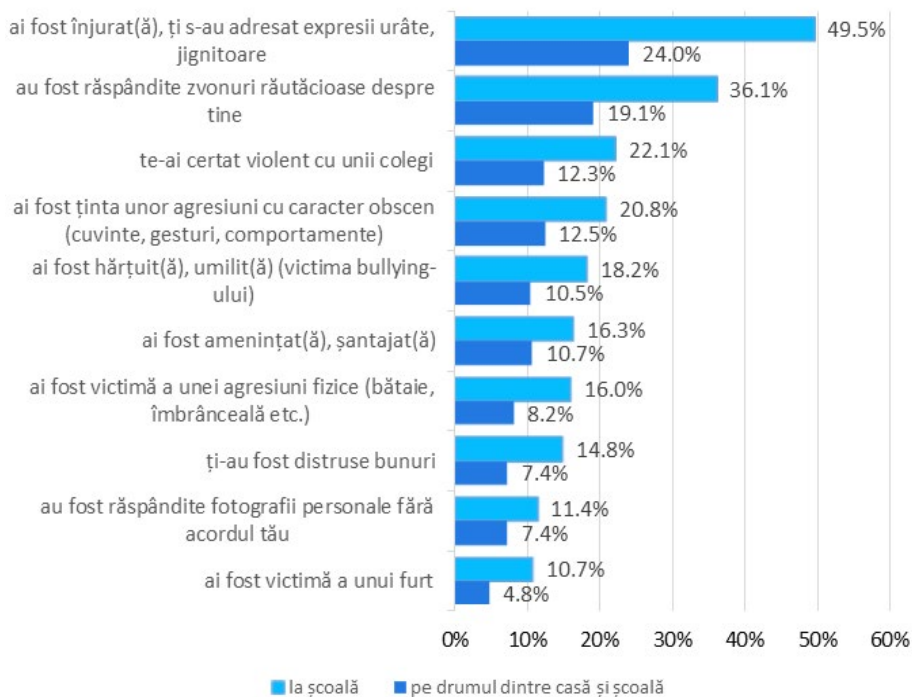

N=10776; Q: În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații? (la școală sau/ și pe drumul dintre casă și școală)

La școală și/sau pe drumul dintre casă și școală elevii au fost victime inclusiv ale unor infracțiuni: 19,5% dintre ei au declarat că au fost amenințați, șantajați, 18,6% au fost loviți (agresiuni fizice, bătaii), iar 12,3% au fost victimele infracțiunii de furt.

Se evidențiază faptul că principala formă de agresiune căreia i-au fost victime elevii atât la școală, cât și pe drumul dintre casă și școală a fost cea verbală: 49,5% dintre aceștia au fost înjurați, li s-au adresat expresii urâte, jignitoare la școală, iar 24% s-au confruntat cu această situație pe drumul dintre casă și școală.

Figura 16. Comparație între procentul elevilor care s-au confruntat cu diverse agresiuni la școală și pe drumul dintre casă și școală

N=10776; Q: În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații?(la școală versus pe drumul dintre casă și școală)

Datele de cercetare arată că elevii au fost victime mai degrabă în cadrul școlii, faptele antisociale manifestându-se în timpul programului școlar, în pauze, pe fondul lipsei de supraveghere a acestora, fie de către persoane specializate (reprezentanți ai firmelor de pază, acolo unde există), fie de către profesorii de serviciu. În mediul școlar copiii s-au confruntat cu zvonuri răutăcioase despre ei (36,1%), cu certuri violente (22,1%) și au fost victime ale infracțiunilor: agresiuni fizice (16%) și furturi (10,7%).

În vocabularul elevilor și atitudinea unora față de ceilalți se regăsesc cuvinte, gesturi și comportamente cu caracter obscen, 20,8% dintre ei fiind victimele unor astfel de manifestări. Pe de altă parte, 11,4% dintre ei au declarat că au fost răspândite fotografii personale fără acordul lor.

18,2% dintre elevi s-au confruntat cu situații de bullying la școală, iar 10,5% pe drumul dintre școală și casă. Constatăm că există o frecvență mai mică de manifestare a unor fapte/comportamente agresive în mediul extrașcolar decât în cel școlar (în acord cu timpul mai scurt petrecut pe drumul spre și de la școală): comportamentul elevilor nu se schimbă, totuși, în afara școlii astfel că aceleași situații se întâlnesc și pe drumul dintre casă și școală.

Elevii au fost victime ale aceluiași tipuri de agresiuni, cele mai frecvente (după adresarea de înjurături și cuvinte urâte, jignitoare) fiind *răspândirea zvonurilor despre ei* (19,1%), *cuvinte, gesturi, comportamente cu caracter obscen* (12,5%) și *certuri violente* (12,3%).

Tabel 16. „În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații la școală?”

Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

La școală	Total	Mediu		Gen		Nivel de educație		
		R	U	F	M	GIM	LIC	PRF
	10776	5945	4831	5829	4947	4186	6205	385
ai fost înjurat(ă), ți s-au adresat expresii urâte, jignitoare	49,5%	50,0%	48,9%	47,3%	52,0%	59,1%	43,1%	47,3%
au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre tine	36,1%	37,9%	33,8%	40,5%	30,8%	40,2%	33,3%	35,8%
te-ai certat violent cu unii colegi	22,1%	23,0%	21,0%	19,7%	24,9%	28,2%	17,7%	26,8%
ai fost ținta unor agresiuni cu caracter obscen	20,8%	20,6%	21,1%	20,6%	21,1%	23,6%	18,8%	23,4%
ai fost hărțuit(ă), umilit(ă)(victima bullying-ului)	18,2%	18,5%	17,9%	19,7%	16,5%	21,5%	16,0%	18,2%
ai fost amenințat(ă), șantajat(ă)	16,3%	16,7%	15,7%	14,8%	18,0%	20,5%	13,2%	20,0%
ai fost victimă a unei agresiuni fizice	16,0%	16,3%	15,6%	11,9%	20,9%	23,7%	10,5%	20,5%
ți-au fost distruse bunuri	14,8%	15,2%	14,4%	14,1%	15,7%	20,8%	10,6%	18,2%
au fost răspândite fotografii personale fără acordul tău	11,4%	11,4%	11,5%	10,2%	12,9%	14,2%	9,3%	15,8%
ai fost victimă a unui furt	10,7%	11,0%	10,4%	10,1%	11,5%	12,4%	9,3%	15,8%

N=10776; Q: În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații la școală?

Referindu-ne la situațiile petrecute în cadrul școlii, constatăm că mediul de rezidență nu a influențat semnificativ răspunsurile elevilor la aceste întrebări, cu excepția situațiilor în care elevii au fost victime ale *răspândirii de zvonuri răutăcioase despre ei* (37,9% dintre elevii din mediul rural comparativ cu 33,8% din urban) și *s-au certat violent cu unii colegi* (23,0% în mediul rural și 21,0% în mediul urban).

Pe de altă parte, diferențele de gen sunt semnificative raportat la victimizarea elevilor: constatăm că, în general, băieții sunt cei care trec prin situații de

victimizare. Aceștia se confruntă cu *comportamente și limbaj agresiv* (52% au declarat că s-au aflat în această situație), *cu certuri violente* (24,9%) și *cu infracțiuni* (agresiuni fizice- 20,9%, distrugere de bunuri- 15,7% și furturi - 11,5%) în timp ce fetele sunt, mai degrabă, ținte ale *răspândirii de zvonuri răutăcioase despre ele* (40,5%) și ale *bullying-ului* (19,7%).

Se conturează faptul că mediul școlar în învățământul gimnazial este *mai violent* decât în învățământul liceal. Putem presupune faptul că elevii din ciclul liceal știu mai bine fie să evite, fie să gestioneze conflictele. Pe de altă parte și teribilismul, nevoia de “afirmare”, chiar și prin comportamente antisociale, este mai mică pe măsură ce elevii sunt mai mari, ca vârstă și, teoretic, mai maturi și mai responsabili.

În clasele VI-VIII mai degrabă decât în cele de liceu elevii sunt *victime ale diferitelor tipuri de agresiuni*, cele mai multe putând fi încadrate în categoria violenței verbale: *înjurături, expresii urâte, jignitoare* (59,1% față de 43,1%), *zvonuri răutăcioase despre ei* (40,2% față de 33,3%) și *certuri violente* (28,2% față de 17,7%).

Tabel 17. „În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații pe drumul dintre casă și școală?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

Pe drumul dintre casă și școală	Total	Mediu		Gen		Nivel de educație		
		R	U	F	M	GIM	LIC	PRF
		10776	5945	4831	5829	4947	4186	6205
ai fost înjurat(ă), ți s-au adresat expresii urâte, jignitoare	24,0%	25,7%	21,9%	23,6%	24,5%	26,7%	22,0%	26,8%
au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre tine	19,1%	22,3%	15,2%	22,2%	15,4%	22,0%	17,0%	21,8%
ai fost ținta unor agresiuni cu caracter obscen	12,5%	12,9%	12,0%	13,1%	11,8%	12,5%	12,3%	15,8%
te-ai certat violent cu unii colegi	12,3%	14,2%	9,9%	10,9%	13,9%	16,0%	9,5%	16,9%
ai fost amenințat(ă), șantajat(ă)	10,7%	11,5%	9,7%	9,7%	11,9%	12,3%	9,4%	15,1%
ai fost hărțuit(ă), umilit(ă) (victima bullying-ului)	10,5%	11,5%	9,3%	11,4%	9,4%	11,4%	9,8%	12,2%
ai fost victimă a unei agresiuni fizice	8,2%	9,4%	6,8%	6,2%	10,6%	10,4%	6,3%	14,5%
au fost răspândite fotografii personale fără acordul tău	7,4%	8,0%	6,7%	6,9%	8,1%	9,2%	6,0%	11,7%
ți-au fost distruse bunuri	7,4%	8,4%	6,3%	6,9%	8,1%	10,1%	5,3%	13,0%
ai fost victimă a unui furt	4,8%	5,2%	4,4%	4,3%	5,4%	5,1%	4,3%	11,2%

N=10776; Q: În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații, pe drumul dintre casă și școală?

Există *diferențe semnificative în funcție de anumite caracteristici socio-demografice, cu privire la situațiile prin care au trecut elevii pe drumul dintre casă și școală*. Se constată că cei din mediul rural au fost *mai degrabă victime* decât cei din mediul urban: 25,7% au declarat că *li s-au adresat injurii, cuvinte urâte, jignitoare* (față de 21,9%), 22,3% s-au confruntat cu *răspândirea unor zvonuri răutăcioase despre ei* (față de 15,2%) și 14,2% au avut *certuri violente cu unii colegi* (față de 9,9%).

O ipoteză explicativă ar fi aceea că interacțiunile fizice în afara școlii ale elevilor din mediul rural sunt mai frecvente decât ale celor din mediul urban, mulți dintre ei parcurgând împreună drumul către și de la școală.

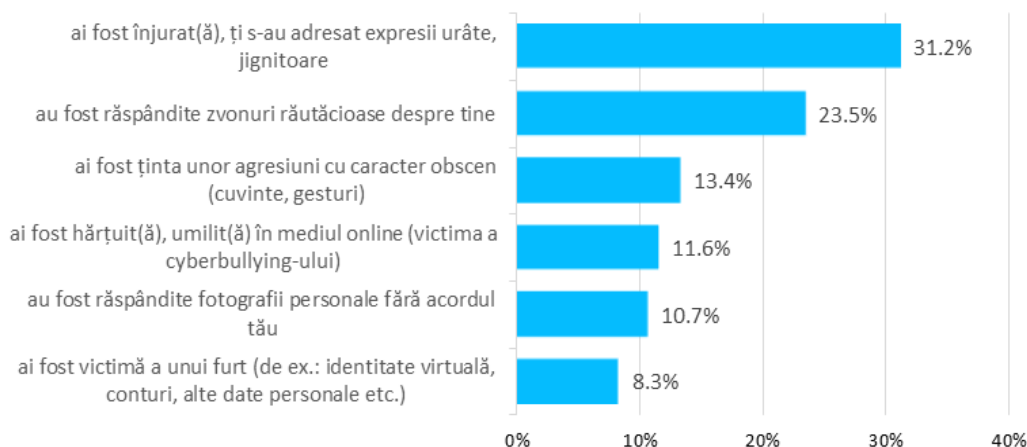
Fetele, mai degrabă decât băieții, sunt vizate de *răspândirea unor zvonuri răutăcioase despre ele* (22,2% față de 15,4% dintre băieți) și ale *bullying-ului* (11,4% față de 9,4%), situație similară cu cea din cadrul școlii. Băieții sunt victime ale *certurilor violente cu colegii* (13,9%) și ale *infracțiunilor* (amenințări – 11,9%, agresiuni fizice – 10,6%).

Diferențe semnificative s-au înregistrat și în funcție de nivelul de învățământ în care sunt înscriși elevii: elevii claselor VI-VIII sunt, mai degrabă, *victime ale injurăturilor, expresiilor urâte, jignitoare* (26,7% față de 22% dintre elevii din liceu) și ale *răspândirii zvonurilor răutăcioase despre ei* (22% față de 17%, elevii din liceu).

Elevii au fost chestionați și cu privire la **manifestarea situațiilor de violență în mediul online**. *Înjurăturile, expresiile urâte, jignitoare* pare că au devenit intrinseci vocabularului elevilor: și în mediul online aceștia au fost victime, în principal (31,2%), ale unor astfel de manifestări.

Mediul online este, de asemenea, caracterizat de *răspândirea unor zvonuri răutăcioase*: 23,5% dintre elevi au declarat că, în anul 2023, s-au aflat în astfel de situații. *Folosirea cuvintelor obscene* (13,4%) și *răspândirea fotografiilor personale fără acordul posesorilor acestora* (10,7%) au fost alte situații de victimizare prin care au trecut elevii în spațiul virtual.

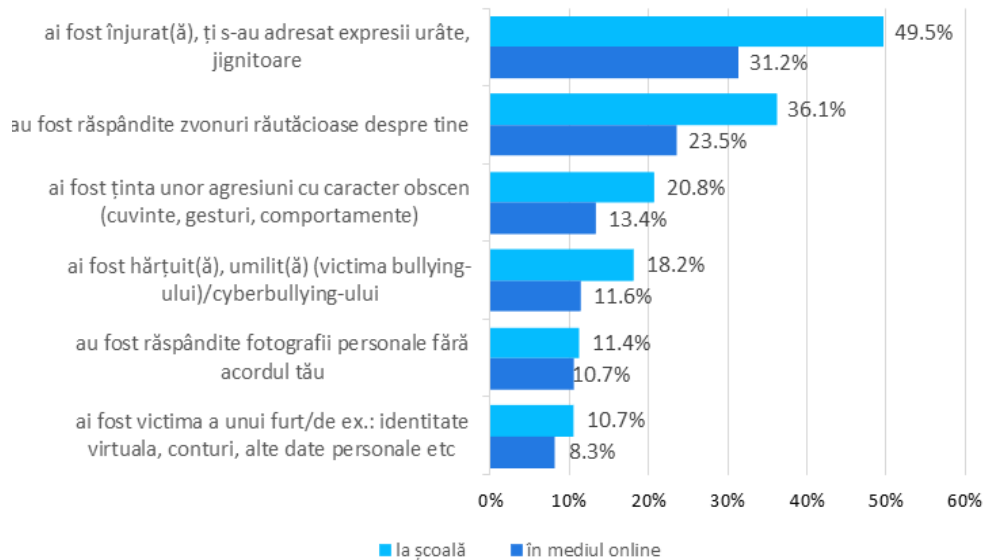
Figura 17. Situații de victimizare cu care s-au confruntat elevii în mediul online

N=10776; Q: În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online?

Comparând situațiile de victimizare în cele două medii, la școală și online, constatăm că manifestările cele mai frecvente în mediul școlar sunt, de asemenea, cel mai des întâlnite și în mediul online. Situațiile de victimizare sunt mai frecvente însă în cadrul școlii decât în mediul online, una dintre explicații putând fi aceea că și timpul petrecut la școală, împreună, este mai mare.

Figura 18. Comparație între procentul elevilor care s-au confruntat cu diverse agresiuni la școală și în online

N=10776; Q: În anul 2023, te-ai aflat într-una dintre următoarele situații?

Fenomenul de *bullying* se manifestă cu o frecvență mai scăzută, atât în mediul școlar (18,2%), cât și în *mediul online* (11,6%). Ipotetic, putem considera că sunt cazuri separate de cele din școală dar putem presupune, pe de altă parte, că, într-un procent mai mic sau mai mare, sunt „extensii” ale acestora, în mediul online: pe platformele de socializare, grupurile de WhatsApp, jocurile video online etc. și că unii dintre elevii agresați în mediul școlar sunt, de asemenea, agresați și în mediul virtual.

Observăm și faptul că infracțiunea de *furt* se comite atât în cadrul școlii și/sau pe drumul dintre casă și școală, cât și în mediul online: 8,3% dintre elevi au declarat că au fost victime ale *furtului de identitate și/sau ale conturilor/datelor personale*.

Tabel 18. „În anul 2023, te-ai aflat în vreuna dintre următoarele situații, în mediul online?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

Situația de victimizare online	Total	Mediu		Genul elevului		Nivel de învățământ		
		R	U	F	M	GIM	LIC	PRF
	10776	5945	4831	5829	4947	4186	6205	385
ai fost înjurat(ă), ți s-au adresat expresii urâte, jignitoare	31,2%	32%	30,3%	31,1%	31,4%	35,0%	28,9%	28,3%
au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre tine	23,5%	24,9%	21,7%	27,6%	18,6%	25,4%	22,0%	25,5%
ai fost ținta unor agresiuni cu caracter obscen (cuvinte, gesturi)	13,4%	13,3%	13,5%	13,7%	13,0%	13,8%	12,9%	15,8%
ai fost hărțuit(ă), umilit(ă) în mediul online (victima a cyberbullying-ului)	11,6%	11,9%	11,2%	13,0%	9,9%	12,7%	10,7%	13,8%
au fost răspândite fotografii personale fără acordul tău	10,7%	10,8%	10,5%	10,5%	10,8%	13,1%	8,8%	13,8%
ai fost victimă a unui furt (de ex.: identitate virtuală, conturi, alte date personale etc.)	8,3%	8,3%	8,3%	8,1%	8,6%	8,7%	7,8%	11,4%

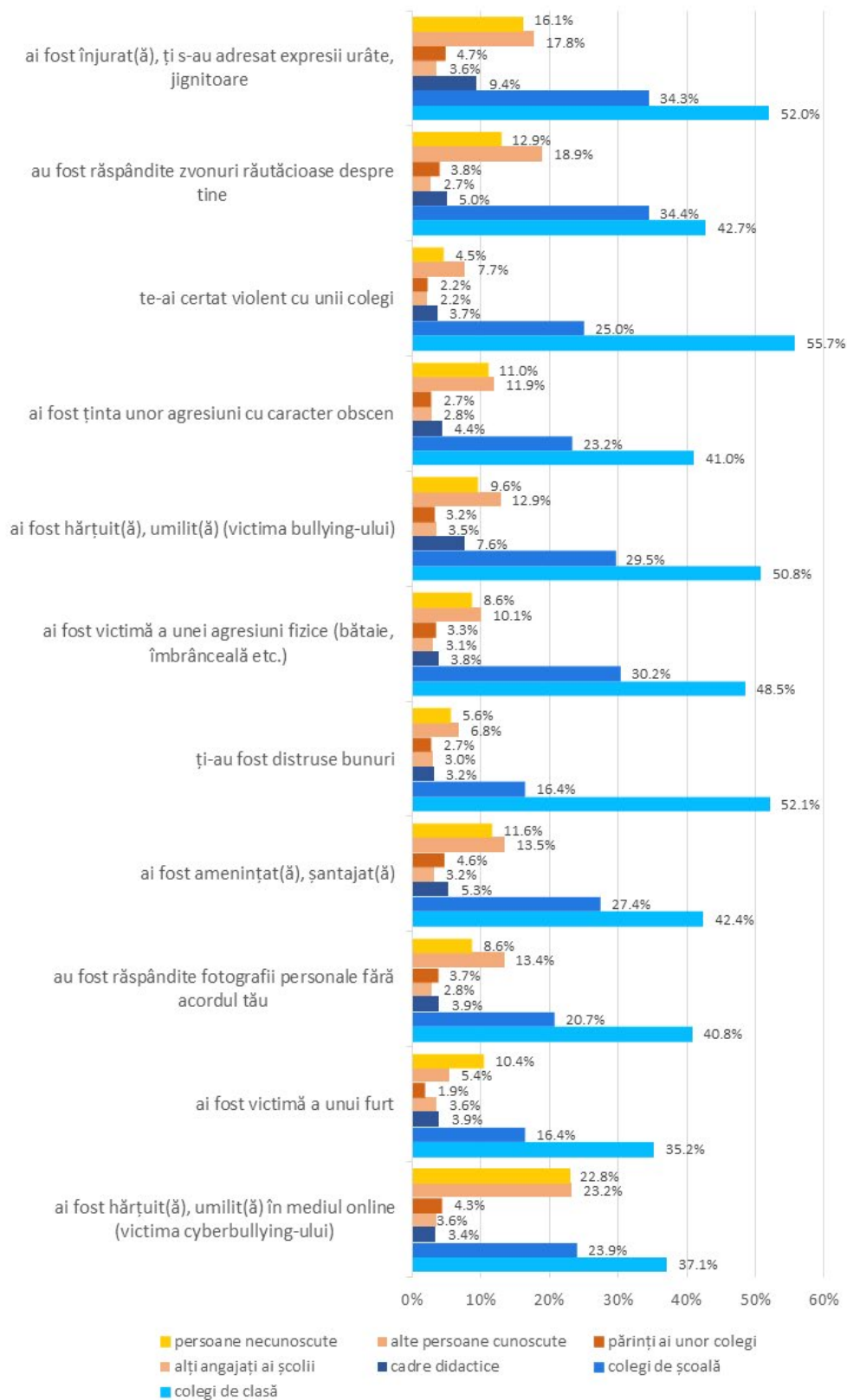
N=10776; Q: În anul 2023, te-ai aflat în vreuna dintre următoarele situații, în mediul online?

Constatăm că nu există diferențe semnificative între elevii din mediul rural și cei din mediul urban: în mediul online, aceștia au trecut prin situațiile de victimizare specificate în aproape aceeași măsură, cu excepția actelor de violență verbală. Aceasta este, mai degrabă, o caracteristică a comunicării între elevii din mediul rural: 32% s-au confruntat cu *înjurături, expresii urâte, jignitoare* și 24,9% cu *răspândirea unor zvonuri răutăcioase despre ei* (comparativ cu 30,3% respectiv 21,7% dintre elevii din urban).

Similar situației din mediului școlar, în online fetele sunt *expuse mai mult* (comparativ cu băieții) la *răspândirea de zvonuri răutăcioase despre ele* (27,6%) și la *cyberbullying* (13,0%).

Elevii care au fost victime ale violenței, au fost întrebați cu privire la autorii acestor acte de agresiune. Răspunsurile au arătat că, în cele mai multe situații, conflictele între elevi au loc în clasă: colegii de clasă mai degrabă decât cei de școală (din alte clase) sunt autorii faptelor menționate.

Conflictele între elevi depășesc însă spațiul clasei și constatăm că apar situații de victimizare nu numai în cadrul colectivelor claselor, ci și în relație cu alți colegi de școală.

Figura 19. Autorii actelor de agresiune – declarațiile elevilor

Q: Pentru situațiile în care ai fost victimă a violenței, care au fost persoanele care te-au agresat?*
Procentele au fost calculate din totalul elevilor care au declarat că au fost victime ale fiecărui tip de situație

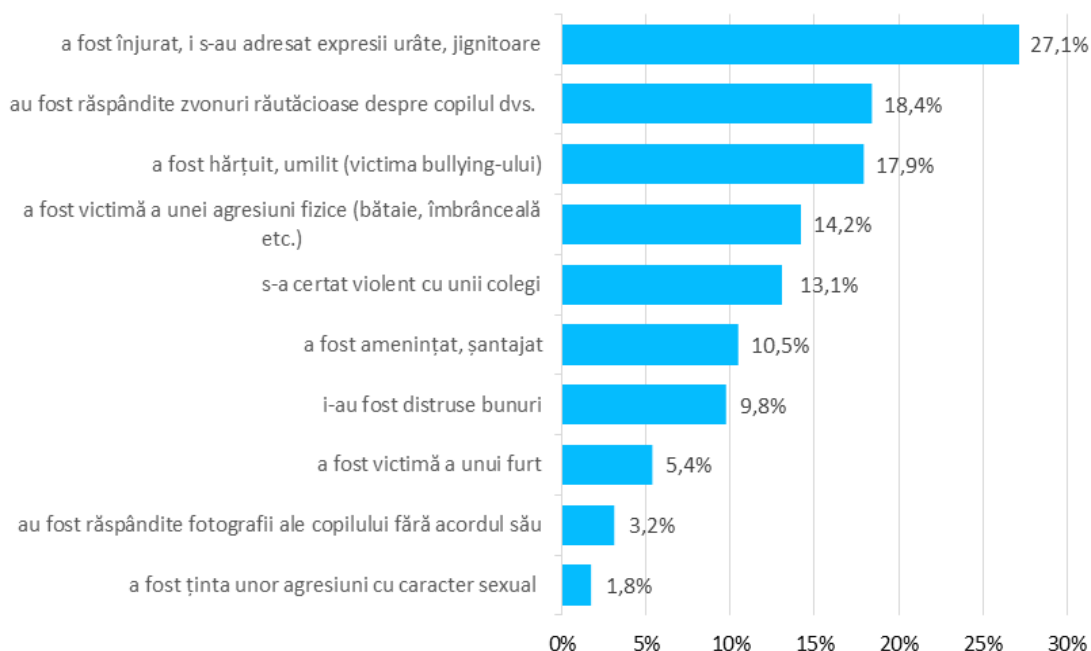
➤ Perspectiva părinților

Părinții au fost chestionați cu privire la situațiile de victimă experimentate de copiii lor în anul 2023. Conform răspunsurilor înregistrate, aproximativ un sfert dintre părinți (27,1%) au declarat despre *copiii lor* că, în 2023, aceștia s-au regăsit în postura de victime (la școală sau în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală) ale agresiunilor verbale: au fost înjurați, li s-au adresat expresii urâte, jignitoare, aceasta fiind situația de victimizare cu care copiii s-au confruntat cel mai frecvent. Alte fapte negative menționate de părinți au fost răspândirea zvonurilor răutăcioase (18,4%), bullying (17,9%), certuri violente cu unii colegi (13,1%) și amenințările ori șantajul (10,5%).

Totodată, în acest context, se observă incidența crescută a agresiunilor fizice, 14,2% dintre părinți declarând că, în 2023, copilul lor s-a confruntat cu o astfel de situație. Un procent mai mic dintre părinți au indicat distrugerea de bunuri (9,8%) și furtul (5,4%) ca situații cu care s-au confruntat copiii lor.

În procent destul de mic, părinții afirmă că elevii s-au regăsit și în situația în care li s-au răspândit fotografiile fără acordul lor (3,2%) ori au fost țintele agresiunilor cu caracter sexual (1,8%).

Figura 20. Percepția părinților privind situațiile cu care s-au confruntat copiii la școală, în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală

N=12211; Q: În anul 2023, copilul dumneavoastră s-a aflat într-una dintre următoarele situații? la școală sau în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală

Analizând distribuția răspunsurilor părinților, în funcție de nivelul de învățământ și genul elevilor, se regăsesc unele diferențieri semnificative statistice. O pondere mai mare a părinților cu copii la gimnaziu a declarat că *aceștia s-au regăsit în postura de victime pentru toate situațiile de victimizare analizate*, procentul cel mai crescut remarcându-se în cazul *injuriiilor și a expresiilor urâte/jignitoare* (34%),

urmat de răspândirea zvonurilor răutăcioase, expresii urâte, jignitoare (22,5%) și bullying (23,1%).

Diferențe majore se regăsesc și cazul *agresiunilor fizice*, raportate ca situații cu care s-au confruntat copiii lor de un procent mai mare dintre părinții elevilor de gimnaziu (20,1% comparativ cu 8% dintre părinții cu copii la liceu), ca și în cazul *certurilor violente* (17% față de 8,8%) și situațiile în care copii au fost *amenințați, șantajați* (12,9% comparativ cu 7,8%)

Părinții de băieți au declarat, într-un procent mai mare comparativ cu părinții fetelor, că, în 2023, copilul lor a fost victima unei agresiuni fizice (18,3% față de 9,9%), *s-a certat violent cu unii colegi* (14,4% comparativ cu 11,7%), *a fost amenințat, șantajat* (11,6% față de 9,3%) și *i-au fost distruse bunuri* (10,4% versus 9,2%). În schimb, o pondere mai mare dintre părinții de fete au declarat că acestea s-au confruntat cu *răspândirea de zvonuri răutăcioase despre ele* (21% comparativ cu 16% dintre părinții de băieți) și au fost victime ale unor *agresiuni sexuale* (2,4% versus 1,2%).

Tabel 19. „În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat în vreuna dintre situațiile de mai jos?/ la școală sau în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală.” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

Situația de victimizare	Total	Nivel de educație elev			Gen elev	
		GIM	LIC	PRF	F	M
		6107	5765	339	5871	6340
a fost înjurat, i s-au adresat expresii urâte, jignitoare	27,1%	34,0%	20,1%	22,1%	26,4%	27,7%
au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre copilul dvs.	18,4%	22,5%	14,3%	15,6%	21,0%	16,0%
a fost hărțuit, umilit (victima bullying-ului)	17,9%	23,1%	12,7%	14,5%	18,3%	17,6%
a fost victimă a unei agresiuni fizice (bătaie, îmbrânceală etc.)	14,2%	20,1%	8,0%	15,3%	9,9%	18,3%
s-a certat violent cu unii colegi	13,1%	17,0%	8,8%	16,8%	11,7%	14,4%
a fost amenințat, șantajat	10,5%	12,9%	7,8%	12,7%	9,3%	11,6%
i-au fost distruse bunuri	9,8%	14,2%	5,3%	6,8%	9,2%	10,4%
a fost victimă a unui furt	5,4%	6,1%	4,7%	6,5%	5,6%	5,3%
au fost răspândite fotografii ale copilului fără acordul său	3,2%	4,5%	1,9%	3,2%	3,5%	3,0%
a fost ținta unor agresiuni cu caracter sexual	1,8%	2,1%	1,5%	2,1%	2,4%	1,2%

N=12211; Q: În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat în vreuna dintre situațiile de mai jos?/la școală sau în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală.

Analizând răspunsurile în funcție de nivelul de învățământ al părinților observăm că o pondere mai mare dintre părinții cu studii superioare au declarat că, în 2023, copiii lor au fost înjurați ori li s-au adresat expresii urâte, jignitoare (30,3% comparativ cu 25,5% dintre părinții cu studii medii și 25,1% dintre cei cu studii

elementare), au fost victime ale zvonurilor răutăcioase (20,5%, față de 17,5% și 16,6%), ale bullyingului (22,5% față de 16%, respectiv 13,7%) sau ale unei agresiuni fizice (16,3% față de 13,2% dintre părinții cu studii medii).

În cazul agresiunilor cu caracter sexual, în schimb, părinții care au absolvit studii elementare (2,5%) au declarat într-o măsură mai mare față de părinții ce au absolvit studii medii (1,5%) că, în 2023, copilul lor a fost victima unei astfel de situații. Aceeași situație se regăsește în ceea ce privește răspândirea unor fotografii ale copilului fără acordul său (4,3% dintre părinții cu studii elementare față de 2,5% dintre cei cu studii medii și 3,8% dintre părinții cu studii superioare).

Se observă, totodată, că părinții din mediul urban au apreciat în mai mare măsură decât cei din mediul rural faptul că, în 2023, copiii lor au fost victimele expresiilor jignitoare, a zvonurilor, bullyingului, ale distrugerilor de bunuri și agresiunilor sexuale.

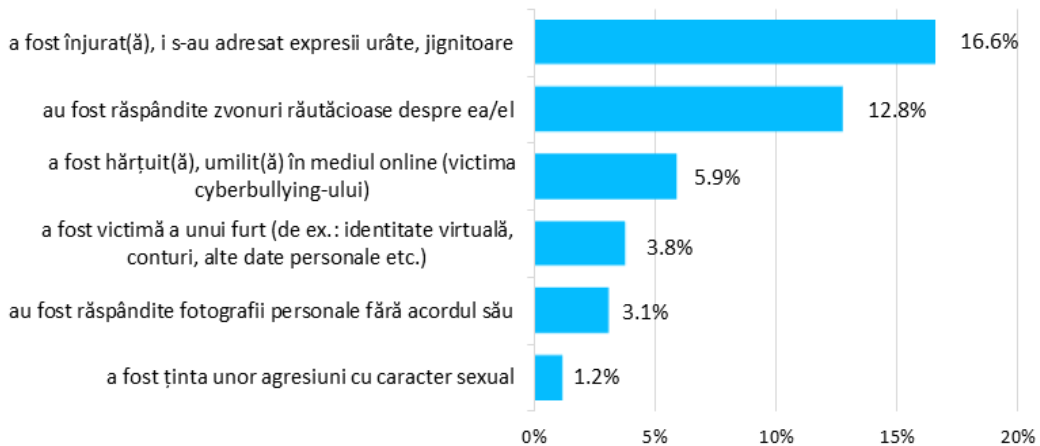
Tabel 20. „În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat în vreuna dintre situațiile de mai jos? /la școală sau în apropierea școlii sau pe drumul dintre casă și școală.” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

Situația de victimizare	Total	Nivel educație părinte			Mediu de rezidență părinte	
		ELEM	MED	SUP	R	U
		1732	6234	4245	6229	5982
a fost înjurat, i s-au adresat expresii urâte, jignitoare	27,1%	25,1%	25,5%	30,3%	25,5%	28,7%
au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre copilul dvs.	18,4%	16,6%	17,5%	20,5%	17,5%	19,4%
a fost hărțuit, umilit (victima bullying-ului)	17,9%	13,7%	16,0%	22,5%	15,6%	20,3%
a fost victimă a unei agresiuni fizice	14,2%	13,2%	13,2%	16,3%	13,7%	14,8%
s-a certat violent cu unii colegi	13,1%	13,0%	12,6%	13,9%	12,6%	13,6%
a fost amenințat, șantajat	10,5%	10,0%	10,0%	11,4%	10,1%	10,9%
i-au fost distruse bunuri	9,8%	7,7%	8,5%	12,7%	8,5%	11,2%
a fost victimă a unui furt	5,4%	5,0%	5,1%	6,1%	5,3%	5,5%
au fost răspândite fotografii ale copilului fără acordul său	3,2%	4,3%	2,5%	3,8%	3,3%	3,2%
a fost ținta unor agresiuni cu caracter sexual	1,8%	2,5%	1,5%	1,9%	1,5%	2,1%

N=12211;

În cadrul demersului de cercetare, părinții au fost chestionați și cu privire la agresiunile experimentate de copiii lor în mediul online.

Din informațiile părinților, în mediul online, copiii lor au trecut prin situații în care li s-au adresat cuvinte jignitoare (16,6% dintre părinți au declarat acest lucru), au fost ținte ale zvonurilor răutăcioase (12,8%) și victime ale cyberbullying-ului (5,9%).

Figura 21. Declarațiile părinților privind victimizarea elevilor în mediul online

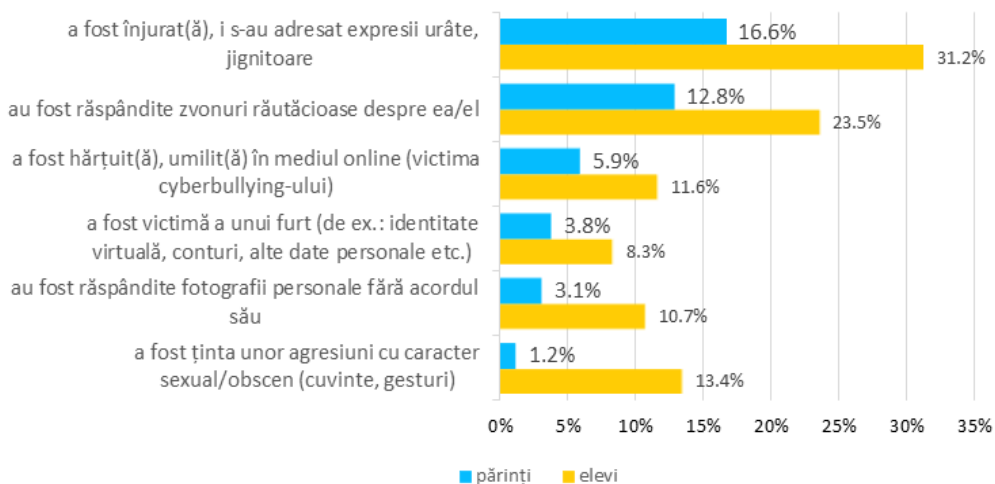
N=12209; Q: În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online?

Părinții au declarat, de asemenea, despre copiii lor că au fost victime ale *furtului de identitate* (3,8%), *ale răspândirii de fotografii personale fără voia lor* (3,1%) și *ale agresiunilor cu caracter sexual* (1,2%).

Constatăm că *procentul părinților* care au informații cu privire la agresiunile trăite de copii în mediul online este, în general, *aproximativ jumătate din cel al copiilor* care au declarat că au trecut prin situațiile respective: *au fost înjurați* (16,6% față de 31,2%), *au fost ținte ale zvonurilor răutăcioase* (12,8% față de 23,5%) sau *au fost victime ale cyberbullying-ului* (5,9% față de 11,6%).

Pe de altă parte, este îngrijorător faptul că, în timp ce 13,4% dintre elevi au declarat că au fost ținta unor *agresiuni cu caracter sexual/obscen (cuvinte, gesturi)*, numai 1,2% dintre părinți au declarat că știu despre copiii lor că ar fi trăit astfel de experiențe.

Diferența dintre ceea ce declară elevii și ceea ce știu părinții este mare și în ceea ce privește situațiile în care *au fost răspândite, fără acordul copiilor, fotografii personale* (10,7% respectiv 3,1%).

Figura 22. Victimizarea elevilor în mediul online – declarațiile elevilor și părinților

La nivel de ipoteză putem presupune că elevii nu povestesc părinților despre ceea ce li se întâmplă în mediul online și tot la nivel de ipoteză putem înainta niște motive: rușinea, teama de repercusiuni (din partea agresorului), neîncrederea că s-ar putea schimba situația, faptul că, dacă ne referim la violența verbală, cel puțin, nu consideră că ar fi agresiune, ci un mod de comunicare.

Există unele diferențe între opiniile părinților în funcție de variabilele socio-demografice. Astfel, 19,3% dintre părinții elevilor din clasele VI-VIII au declarat că, copiii lor au fost *victime ale înjurăturilor, expresiilor urâte, jignitoare* față de 13,7% dintre părinții elevilor de liceu.

De asemenea, se conturează o comunicare mai bună sau un control parental mai riguros în ceea ce privește activitatea în mediul online a fetelor. Părinții fetelor mai degrabă decât cei ai băieților au informații despre situațiile de victimizare prin care au trecut copiii lor în mediul online atunci când ne referim la faptul că acestea au fost *țintele zvonurilor* (15,%) și ale *cyberbullying-ului* (6,7%).

Tabel 21. „În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

Situația de victimizare	Total	Nivel de educație elev			Gen elev	
		GIM	LIC	PRF	F	M
		6107	5765	339	5871	6340
a fost înjurat(ă), i s-au adresat expresii urâte, jignitoare	16,6%	19,3%	13,7%	17,1%	16,4%	16,8%
au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre ea/el	12,8%	14,6%	10,9%	12,4%	15,0%	10,7%
a fost hărțuit(ă), umilit(ă) în mediul online (victima cyberbullying-ului)	5,9%	7,0%	4,7%	5,0%	6,7%	5,2%
a fost victimă a unui furt (de ex.: identitate virtuală, conturi, alte date personale etc.)	3,8%	3,6%	4,0%	3,2%	3,4%	4,1%
au fost răspândite fotografii personale fără acordul său	3,1%	4,1%	2,1%	2,9%	3,6%	2,6%
a fost ținta unor agresiuni cu caracter sexual	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	1,7%	0,7%

N=12211; Q: În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online?

Se constată un număr foarte mic de răspunsuri, din partea părinților, cu privire la agresiunile sexuale, indiferent de ciclul de învățământ în care sunt înscriși copiii, fete sau băieți.

Tabel 22. „În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

Situația de victimizare	Total	Nivel educație părinte			Mediu de rezidență părinte	
		ELEM	MEDII	SUP	R	U
		1732	6234	4245	6229	5982
a fost înjurat(ă), i s-au adresat expresii urâte, jignitoare	16,6%	16,0%	15,4%	18,4%	15,4%	17,8%
au fost răspândite zvonuri răutăcioase despre ea/el	12,8%	11,6%	12,0%	14,3%	11,9%	13,7%
a fost hărțuit(ă), umilit(ă) în mediul online (victimă cyberbullying-ului)	5,9%	5,7%	4,8%	7,6%	5,2%	6,6%
a fost victimă a unui furt (de ex.: identitate virtuală, conturi, alte date personale etc.)	3,8%	3,6%	3,4%	4,5%	3,5%	4,0%
au fost răspândite fotografii personale fără acordul său	3,1%	3,3%	2,5%	3,9%	3,0%	3,3%
a fost ținta unor agresiuni cu caracter sexual	1,2%	1,6%	1,0%	1,2%	1,0%	1,4%

N=12211; Q: În anul 2023, copilul dvs. s-a aflat într-una dintre următoarele situații, în mediul online?

În general, părinții cu nivel de educație mai ridicat și cei din mediul urban au discutat mai mult cu copiii lor despre experiențele negative în mediul online, așa încât aceștia știu care sunt situațiile de victimizare pe care le-au trăit. Părinții absolvenți de studii superioare mai degrabă decât cei cu studii medii au informații despre faptul că, copiii lor au fost victime ale agresiunilor verbale (18,4% respectiv 15,4%), ținte ale zvonurilor răutăcioase (14,3% respectiv 12,0%), ale cyberbullying-ului (7,6% respectiv 4,8%).

De asemenea, părinții din mediul urban sunt, mai degrabă decât cei din rural, informați cu privire la formele agresive de comunicare cu care se confruntă copiii: *înjurături* (17,8% față de 15,4%), *zvonuri răutăcioase* (13,7% față de 11,9%) și *cyberbullying* (6,6% față de 5,2%).

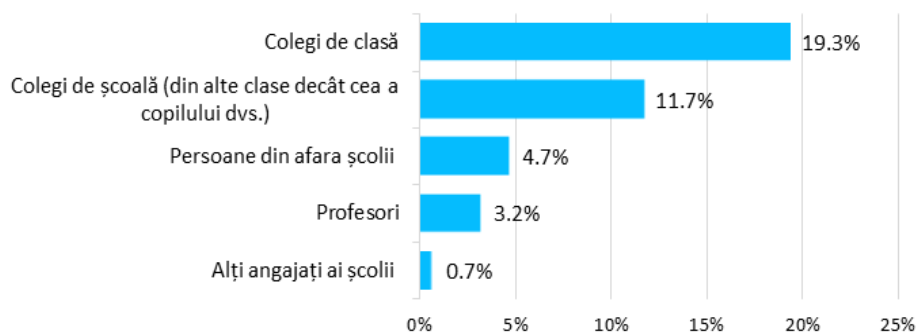
Părinții care au afirmat că, în anul 2023, copiii lor au fost victime au identificat ca autori ai manifestărilor de agresiune la care s-au referit, în primul rând pe *colegii de clasă* (19,3%), urmași de *colegii de școală* (11,7%).

Este o opinie comună cu cea a elevilor care, de asemenea, îi identifică ca principali autori ai faptelor antisociale pe *colegii de clasă*.

Există și situații în care, conform declarațiilor părinților, *persoane din afara școlii agresează elevii* (4,7%). Pentru situațiile în care aceste fapte s-au petrecut în incinta școlii se pune problema accesului acestora în cadrul unității de învățământ și presupunem că acest fapt s-a datorat lipsei de pază sau de vigilență a agenților.

3,2% dintre părinți au indicat *cadrele didactice ca autori ai manifestărilor de agresiune* și 0,7% *alți angajați ai școlii*.

Figura 23. Viziunea părinților privind identitatea autorii actelor de agresiune asupra elevilor

*N=7897; Q: Cine au fost autorii manifestărilor de agresiune la care v-ați referit anterior? * Procentele sunt calculate din totalul părinților care au declarat că, în 2023, copilul lor a fost victimă a unei agresiuni*

3.3. Cauze ale violenței în mediul școlar

3.3.1. Cauze ale violenței, în opinia elevilor

Cauzele violenței școlare au fost investigate, în contextul cercetării de față, atât **din perspectiva elevilor victimă** (aproximativ două treimi din totalul eșantionului), cât și **din perspectiva elevilor agresori** (aproape o cincime din total). Trebuie menționat că aproape toți elevii autori ai unor agresiuni fac parte dintre elevii victimă, la rândul lor.

»» Opinia elevilor victime ale violenței școlare

Datele de cercetare evidențiază că 71% dintre elevi au fost agresați la școală sau în proximitatea acesteia, în anul precedent celui în care s-a realizat cercetarea. În opinia acestor elevi, motivele care au condus la aceste situații sunt variate.

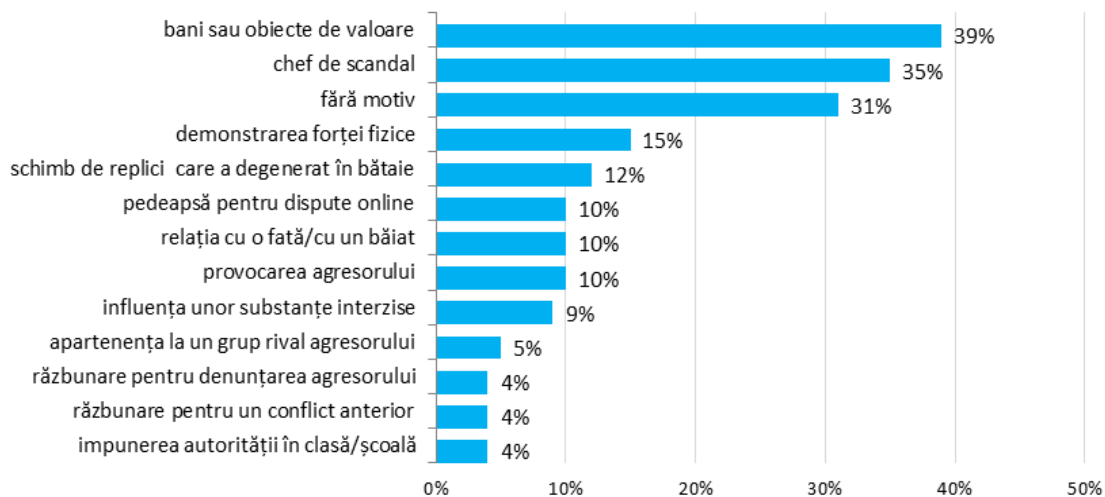
Cei mai mulți dintre elevii victime ale violenței menționează drept cauze ale agresiunilor asupra lor **obținerea de bani sau obiecte de valoare** de către agresor (39%), „**cheful de scandal**” al agresorilor (35%), dar și **lipsa unui motiv real** (31%). Incidența unor agresiuni comise pentru obținerea unor obiecte de valoare a fost mai mare în rândul elevilor de gimnaziu, mai expuși comportamentelor agresive ale celorlalți prin prisma vârstei și a lipsei de experiență în gestionarea interacțiunilor cu ceilalți sau în utilizarea unor strategii de protecție față de comportamente inadecvate. Argumente similare vizează și elevii de gimnaziu, respectiv din mediul rural, care au fost supuși unor comportamente violente din partea unor colegi care aveau „chef de scandal”. Elevii de liceu care au fost victime ale agresiunii colegilor declară că sunt mai des agresați fără un motiv real aparent.

Alte cauze ale actelor de violență au fost menționate de elevii victimă în ponderi mai reduse, cuprinse între 4-15%:

- intenția agresorilor de a se afirma la nivelul grupului de elevi (prin forță, prin alte inițiative care îi plasează pe colegi în poziții de subordonare);

- degenerarea în conflicte a unor discuții sau a unor relații de prietenie;
- existența unor situații anterioare defavorabile agresorilor, pentru care resimțeau nevoia de compensare (răzbunare pentru fapte anterioare, pedeapsă), victimele ale unor astfel de situații fiind mai frecvent elevi din școli situate în mediul rural și elevi de gimnaziu, comparativ cu cei din urban, respectiv cu cei de liceu;
- dispute inițiate de victimă; acestea sunt mai des întâlnite în rândul băieților, al elevilor din mediul rural, respectiv al celor cuprinși în învățământul gimnazial;
- consumul de substanțe interzise;
- reproducerea la nivel individual a unor stări conflictuale care se manifestă la nivelul grupului de apartenență.

Figura 24. Cauze ale violenței școlare identificate de elevi victimă

N=7542; Q: Dacă te gândești la cea mai recentă situație în care ai fost agresat(ă), care crezi că au fost principalele motive?

➡➡ **Opinia elevilor agresori**

Aproape o cincime dintre elevii participanți la studiu au declarat că au manifestat comportamente agresive; aceste situații se regăsesc mai frecvent la nivelul băieților, al elevilor din mediul rural, respectiv din școli gimnaziale. De asemenea, datele de cercetare evidențiază că cei mai mulți dintre agresori (94%) au fost, la rândul lor, victime ale violenței școlare. Acest aspect întărește constatarea cadrelor didactice referitoare la probabilitatea suprapunerii de roluri în rândul unora dintre elevi, care sunt, succesiv, victime și agresori.

Ca și elevii victimă, elevii agresori au identificat variate cauze ale violenței școlare. Peste o treime dintre elevii agresori (37%) au declarat că au recurs la gesturi inadecvate ca urmare a **violenței verbale**, a unui schimb de replici cu victima, care a degenerat în violență fizică. Datele arată că fetele sunt mai des

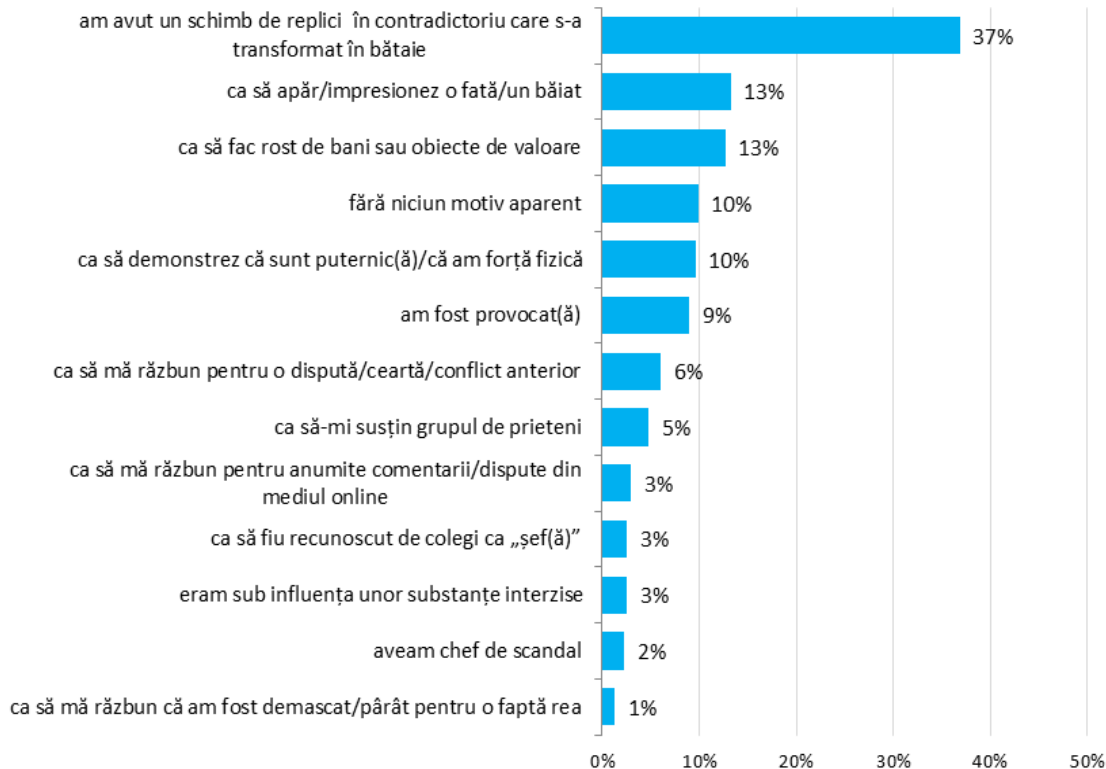
implicate decât băieții în acte de violență determinate de un schimb de replici în contradictoriu/o comunicare inadecvată.

Alte cauze ale violenței școlare, declarate de elevii agresori au fost:

- **dorința de creștere a prestigiului** în rândul colegilor/al grupului de prieteni; 13% dintre agresori au recurs la faptele inadecvate pentru a apăra sau impresiona o fată/un băiat, 10% pentru a-și demonstra forța, iar 5% pentru a-și susține grupul de prieteni; pentru această categorie de cauze ale violenței școlare nu există diferențe în funcție de mediu de rezidență, nivel de educație, sex sau vârstă;
- **obținerea de bani sau obiecte de valoare**, menționată de către 13% dintre respondenți; fetele au apelat mai des decât băieții la astfel de comportamente;
- reacția de răspuns la provocarea victimei, răzbunarea pentru conflicte anterioare, menționate cu ponderi reduse.

1 din 10 agresori nu a identificat o cauză a comportamentelor violente manifestate în spațiul școlar, ponderi mai ridicate fiind înregistrate în rândul elevilor din mediul rural, respectiv al fetelor.

Figura 25. Cauze ale violenței școlare identificate de elevi agresori

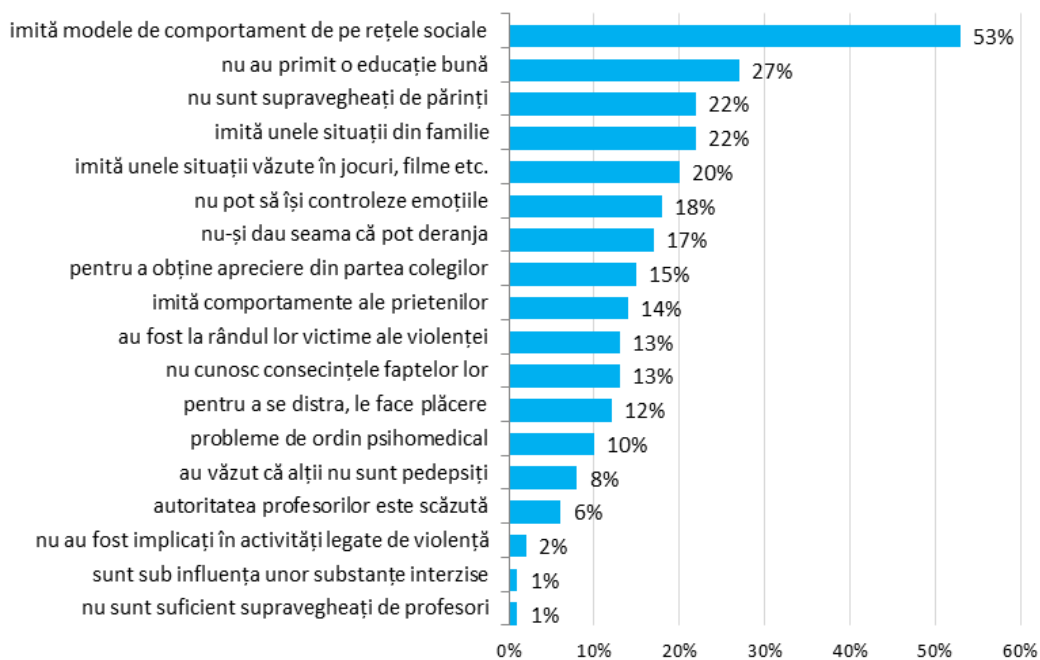
N=1467; Q: Dacă ai agresat (verbal, fizic, emoțional etc.) vreo persoană, care au fost motivele pentru această situație?

3.3.2. Cauze ale violenței școlare, în opinia profesorilor

Cauzele comportamentelor violente ale elevilor în spațiul școlii, conform percepțiilor profesorilor, sunt variate și țin de aspecte precum: trăsături individuale, organizarea sau relaționarea din spațiul școlar, valori la care se raportează și tendințe de imitare a unor comportamente apărute în spațiul public sau în spațiul virtual etc. Studiul de față a explorat opiniile profesorilor cu privire la cauzele violenței școlare, prin listarea unui set de cauze potențiale, lăsând deschisă posibilitatea aducerii în discuție a unor cauze identificate de aceștia prin propria experiență în școală.

Principalele cauze ale violenței școlare identificate de profesori vizează preluarea/imitarea unor comportamente din mediul online sau al celor apropiați, implicarea necorespunzătoare a familiei în educația copiilor, incapacitatea de a-și gestiona emoțiile și comportamentele sau de a anticipa efecte negative ale faptelor săvârșite, satisfacția percepută prin efectele produse de actele de violență pe care le comit, experiența trăită de elevi, insuficienta implicare a școlii.

Figura 26. Cauze ale violenței școlare, identificate de profesori (%)

N=6657; Q: Care credeți că sunt principalele motive pentru care elevii din școala dvs. adoptă comportamente agresive?

Preluarea/imitarea unor modele din diferite surse

În opinia a peste jumătate dintre profesori (53%), principala cauză a manifestărilor violente în rândul elevilor o constituie imitarea unor comportamente de pe **rețelele sociale** (Facebook, TikTok, Instagram etc.). Accesul facil, uneori necontrolat de adulți, la conținutul postat pe rețelele sociale, formele de prezentare și durata mesajelor, promovarea lor de către persoane „populare” în mediul virtual fac din mesajele postate pe rețelele sociale surse de inspirație

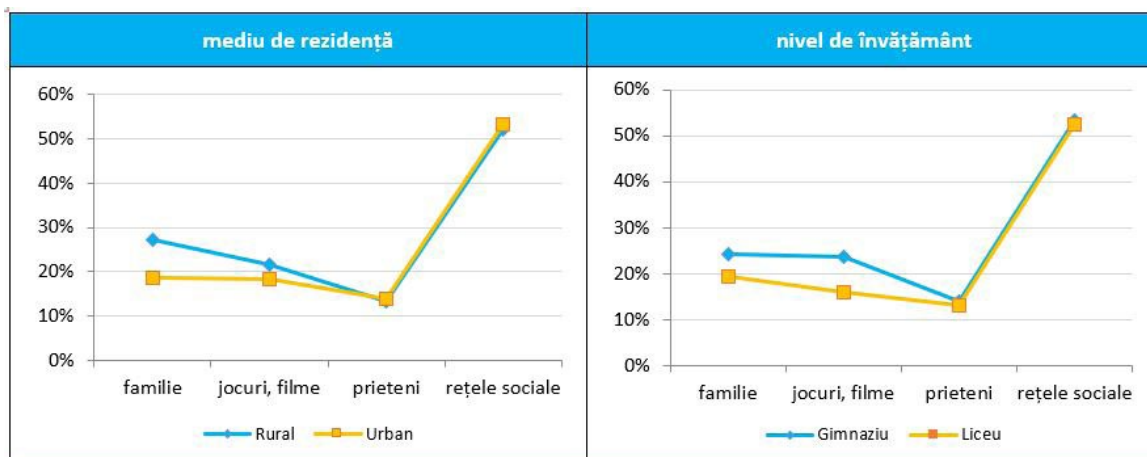
pentru atitudini și comportamente adoptate de copiii/tineri, voluntar sau chiar involuntar. Aceste tendințe au fost menționate atât de către profesorii din școlile rurale, cât și de către cei din mediul urban. Comparativ cu alți profesori, cei care fac parte din comisii cu responsabilități în prevenirea și combaterea violenței, precum și consilierii școlari susțin influența rețelelor sociale asupra comportamentelor violente, în ponderi semnificativ mai mari din punct de vedere statistic.

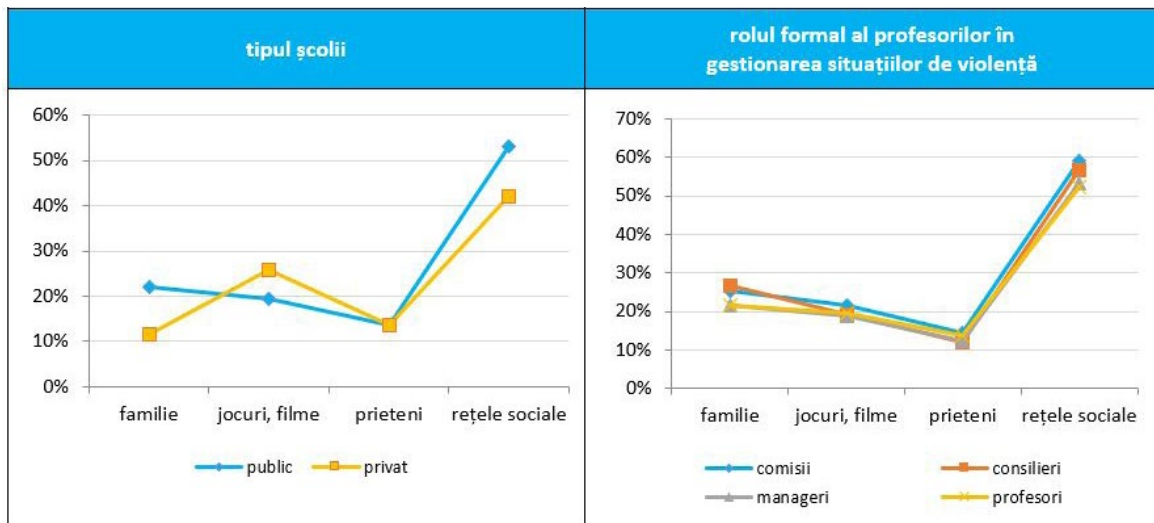
Tot în spectrul preluării de modele inadecvate de comportament, profesorii au menționat imitarea de către elevi a unor situații văzute/trăite în **familie** (22%). Într-o pondere semnificativ statistic mai mare decât profesorii din mediul urban, cei din rural declară că elevii preiau modele de comportament din familie. Acest fapt se poate datora caracteristicilor tradiționale mai evidente la nivelul familiilor din mediul rural, unde statusurile și rolurile familiale sunt asumate și reproduse la nivelul descendenților. Cel mai probabil, la aceasta se adaugă lipsa din rural a diversității mediilor de socializare a copiilor/tinerilor, care ar putea limita o serie de comportamente agresive trăite în familie și reproduse de tineri. Profesorii implicați activ în prevenirea și combaterea violenței (membri ai unor comisii, consilieri școlari) menționează în ponderi semnificativ statistic mai mari decât ceilalți colegi din școală, că familia are o influență directă asupra comportamentelor inadecvate ale elevilor.

Imitarea unor comportamente preluate din **jocuri sau filme** este o altă cauză a violenței, pe care au menționat-o 20% dintre respondenți. Aceste comportamente au fost menționate mai frecvent de profesorii din mediul rural, în mai mare măsură decât de cei din urban, respectiv de cei care predau în gimnaziu, comparativ cu cei din liceu sau din învățământul profesional.

Alte cauze ale violenței au vizat imitarea unor comportamente ale **prietenilor** (14%).

Figura 27. Factori de contagiune - cauze ale comportamentelor inadecvate ale elevilor, în opinia profesorilor

N=6657; Q: Care credeți că sunt principalele motive pentru care elevii din școala dvs. adoptă comportamente agresive?

Implicarea necorespunzătoare a familiei în educația copiilor

În opinia profesorilor, apariția comportamentelor agresive la elevi se datorează și altor aspecte precum **lipsa unei bune educații** primite în familie (27%), respectiv **lipsa de supraveghere** din partea părinților (22%). Aceste situații au fost menționate în ponderi similare de majoritatea profesorilor, fără diferențe semnificative în funcție de mediul de rezidență, nivelul de educație, tipul școlii sau vârsta copiilor.

Incapacitatea de a-și gestiona emoțiile și comportamentele sau de a anticipa efecte negative ale faptelor lor

Atenția tot mai mare acordată dezvoltării psiho-emoționale a copiilor și tinerilor i-a determinat pe profesori să fie mai conștienți, mai bine informați despre rolul și efectele emoțiilor elevilor asupra comportamentelor, învățării și dezvoltării lor. O pondere de 18% dintre profesori apreciază că o cauză a violenței elevilor constă în **incapacitatea acestora de a-și controla emoțiile**, de unde nevoia orientării mai specifice a intervențiilor educaționale pe dezvoltarea competențelor sociale și emoționale ale elevilor.

În paralel cu aceste abordări, se impun demersuri de informare și conștientizare a elevilor cu privire la efectele acțiunilor lor asupra celorlalți, pentru anticipare și asumare a unor fapte care îi pot leza pe ceilalți. Astfel, 17% dintre profesori susțin că unele comportamente inadecvate ale elevilor sunt determinate de faptul că aceștia **nu își dau sama că pot deranja pe ceilalți** prin comportamentele lor. Opinia este unanim împărtășită de profesori, indiferent de mediul de rezidență al școlilor în care predau, de nivelul de educație la care predau sau de tipul școlii în care funcționează.

De asemenea, 13% dintre profesori consideră că o cauză a violenței elevilor constă în **lipsa de cunoaștere a consecințelor faptelor** lor. Situația este semnalată

de profesorii proveniți din toate mediile și tipurile de școli, evidențiind nevoia de a orienta activitățile de prevenire și combatere a violenței spre informare și conștientizare cu privire la consecințele actelor de violență, atât din perspectiva victimei, cât și a agresorului.

Satisfacția percepută prin efectele produse de actele de violență pe care le comit

Comportamentele violente pentru obținerea **aprecierii** din partea celorlalți (15%), respectiv pentru **a se distra** (12%) sunt, de asemenea, menționate de către profesori. Recunoașterea pe care elevii agresori o pot primi din partea celorlalți este menționată în ponderi mai ample de profesorii care lucrează cu elevi de vârste mai mari/din învățământul secundar superior, pentru care se înregistrează diferențe semnificative statistic, în raport cu elevii de gimnaziu. Manifestarea comportamentelor inadecvate cu scopul de a se distra sau de a obține aprecierea colegilor a fost menționată de profesori, indiferent de caracteristicile școlilor în care predau aceștia (mediu de rezidență, tip de unitate).

Experiența trăită de elevi

Aproximativ 13% dintre profesori apreciază că elevii care comit acte de violență au fost, la rândul lor, **victime ale violenței**. Aceasta poate sugera o eventuală suprapunere de roluri în rândul unora dintre elevi, respectiv rol de victimă și rol de agresor. În contextul unei gestionări deficitare a actelor de violență, când victima nu beneficiază de consiliere, de suportul emoțional adecvat, aceasta poate manifesta agresivitate în relație cu ceilalți, în contexte similare celor în care a fost victimă sau în alte contexte.

1 din 10 profesori apreciază că **problemele de ordin psihomedical** pot determina comportamente inadecvate. Aceste cazuri necesită o mai mare atenție din partea personalului școlii și, în special, a celor cu roluri explicite în prevenirea și combaterea violenței în școală.

Datele colectate nu au evidențiat asocieri între anumite caracteristici ale școlilor și experiența trăită ca victimă a violenței sau caracteristicile individuale ca factori declanșatori pentru comportamente inadecvate.

Insuficienta implicare a școlii în gestionarea violenței

La nivelul cauzelor care au declanșat sau au încurajat manifestările de violență, profesorii au menționat cu ponderi mai reduse diferite aspecte legate de mediul școlar. Astfel, mai puțin de 1 din 10 profesori consideră că **lipsa sancțiunilor pentru agresori** conduce la încurajarea manifestărilor violente. De asemenea, 6% dintre respondenți reclamă că **autoritatea scăzută a profesorilor** constituie o cauză a comportamentelor agresive.

3.4. Modalități de gestionare a violenței în spațiul școlar

3.4.1. Strategii generale ale școlilor în situațiile de violență a elevilor

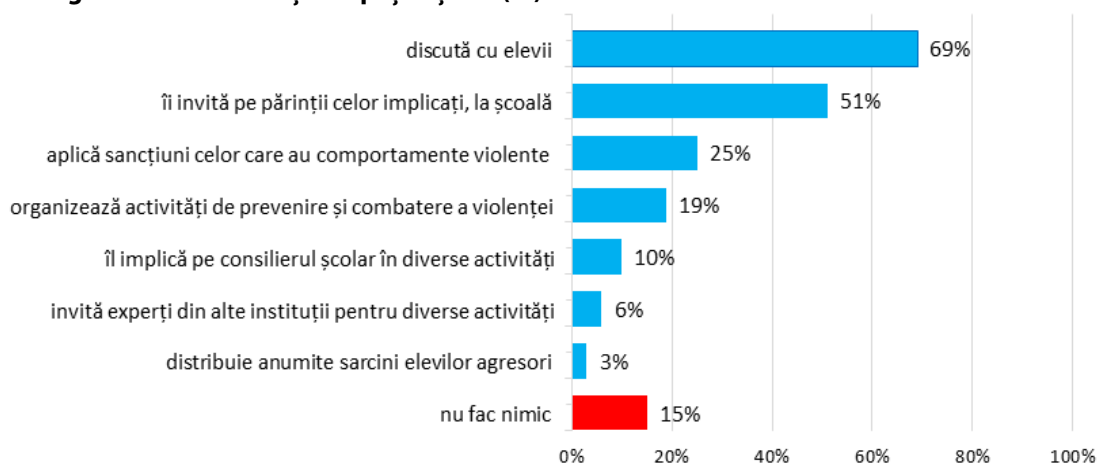
Conform **cadrlui legal în vigoare** (*Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023 cu modificările și completările ulterioare; Ordinul nr. 5707/2024 privind aprobarea Statutului elevului, Ordinul nr. 6235/2023 pentru aprobarea procedurii privind managementul cazurilor de violență*), unitățile de învățământ au la dispoziție un ansamblu de sancțiuni pe care le pot aplica elevilor care încalcă dispozițiile legale/regulamentele școlare: observația individuală, mustrarea scrisă, retragerea temporară sau definitivă a burselor, mutarea disciplinară în altă clasă; suspendarea pe o durată limitată de timp; preavizul de exmatriculare; exmatricularea cu drept de reînscrisere în anul școlar următor sau fără drept de reînscrisere (pentru elevii din învățământul postliceal). Aceste sancțiuni pot fi însoțite de scăderea notei la purtare. Condiția menționată de reglementări este aceea că sancțiunile pot fi aplicate numai atunci când situațiile problemă se manifestă în perimetrul unității de învățământ sau în cadrul activităților extrașcolare.

În contextul cercetării de față, elevii și profesorii au identificat **strategiile și măsurile concrete pe care le aplică școala în managementul situațiilor de violență** manifestate de elevi.

➔ Modalități de gestiune a violenței în școală – perspectiva elevilor

Elevii au fost chestionați cu privire la **modalitățile prin care profesorii lor se implică** în gestionarea violenței în spațiul școlii. Răspunsurile elevilor trebuie analizate din perspectiva faptului că unele intervenții ale școlilor sunt mai vizibile decât altele pentru populația școlară, unele se adresează tuturor elevilor, iar altele sunt aplicate și, ca urmare, sunt cunoscute cu prioritate de către elevii implicați direct în actele de violență.

Figura 28. Opinii ale elevilor cu privire la modalitățile prin care profesorii gestionează violența în spațiul școlii (%)

N=10776; Q: În general, cum se implică profesorii din școală în rezolvarea situațiilor de violență?

Peste două treimi dintre elevi (69%) au declarat că principala modalitate prin care profesorii intervin în cazurile de violență este **discuția cu elevii** cu privire la situațiile problemă apărute; analiza în comun a cauzelor, a contextelor de manifestare, a responsabilităților este modalitatea cel mai frecvent utilizată în mediul școlar. De asemenea, **discuțiile cu părinții** celor implicați în situațiile

de violență (victime, agresori) constituie o altă modalitate prin care personalul școlii intervine în cazurile de violență; acest demers a fost menționat de peste jumătate dintre elevii care au răspuns la chestionar.

Aplicarea de sancțiuni celor care au comportamente violente a fost menționată de un sfert dintre respondenți. Alți 19% declară că profesorii organizează **activități de prevenire și combatere a violenței**, cu rol de informare cu privire la manifestările violente și efectele acestora.

Implicarea **consilierului școlar** în abordarea situațiilor de violență a fost menționată de numai 10% dintre elevi. Datele evidențiază un aspect critic, în condițiile în care rolul consilierilor școlari este unul important pentru sprijinul socio-emoțional al elevilor agresori, victime și martori în situațiile de violență școlară.

În ponderi mai reduse, elevii au menționat și alte măsuri de intervenție la nivel de școală, precum: invitarea de **experți din alte instituții** pentru diverse activități de prevenire și combatere a violenței (6%); distribuirea de **sarcini pentru elevii agresori**, cu rol de sancțiune (3%).

15% dintre elevi au declarat că profesorii „**nu fac nimic**”/nu intervin în situațiile de violență între elevi. Deși procentul nu este foarte ridicat, atrage atenția asupra faptului că există situații în care profesorii nu au o atitudine proactivă, nu sunt suficient de atenți în identificarea faptelor de violență între elevi și nu aplică demersuri ameliorative. Acesta este un aspect îngrijorător, având în vedere că personalul școlii are obligația de a interveni prin măsuri specifice în situațiile de violență școlară (cf. art. 65 din *Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023*), iar implicarea profesorilor în astfel de situații devine o condiție pentru a aplica un „spirit școlar constructiv” (OECD, 2019, p. 37).

În funcție de anumiți **factori** (mediul de rezidență al școlii, nivelul de învățământ, forma de proprietate), se constată variații cu privire la opiniile elevilor față de modalitățile prin care profesorii gestionează actele de violență de la nivelul școlii. Astfel, elevii din școlile situate în mediul rural menționează în ponderi mai mari decât elevii din școlile urbane, adoptarea măsurilor precum discuții cu elevii, discuții cu părinții elevilor implicați în acte de violență, organizarea de activități de prevenire și combatere a violenței.

Elevii din școlile gimnaziale au menționat mai frecvent decât cei din licee, că profesorii aplică măsuri precum: discuții cu elevii, discuții cu părinții, organizarea de activități de prevenție și intervenție ameliorativă. Elevii din licee apreciază în ponderi semnificativ mai mari decât elevii din școlile gimnaziale, că profesorii lor nu implementează demersuri specifice în situațiile de violență dintre elevi.

Discuțiile cu elevii, respectiv discuțiile cu părinții, sunt măsuri de gestionare a cazurilor de violență menționate mai frecvent de elevii din școlile private decât de cei din școlile publice.

Tabel 23. Modalitățile de gestionare a violenței în spațiul școlii, identificate de elevi

Măsuri	Total	Mediu de rezidență		Nivel de învățământ			Formă de proprietate	
		R	U	GIM	LIC	PRF	Publică	Privată
Total (N)	10776	2929	7847	4186	6488	102	10614	162
discută cu elevii	69%	75%	66%	74%	65%	69%	69%	74%
îi invită pe părinții celor implicați, la școală	51%	57%	49%	56%	48%	52%	51%	57%
aplică sancțiuni celor care au comportamente violente	25%	21%	27%	23%	27%	17%	25%	24%
organizează activități de prevenire și combatere a violenței	19%	25%	17%	21%	18%	23%	19%	24%
îl implică pe consilierul școlar în diverse activități	10%	11%	9%	10%	10%	9%	10%	11%
invită experți din alte instituții pentru diverse activități de prevenire și combatere a violenței	6%	6%	6%	6%	6%	5%	6%	6%
distribuie anumite sarcini elevilor agresori, cu rol de sancțiune	3%	4%	3%	4%	3%	4%	3%	2%
nu fac nimic	15%	10%	17%	12%	17%	17%	15%	13%

N=10776; Q: În general, cum se implică profesorii din școală în rezolvarea situațiilor de violență?

➡ Cele mai eficiente măsuri de gestionare a situațiilor de violență – perspectiva profesorilor

Profesorii au făcut aprecieri cu privire la **eficiența măsurilor** pe care școlile le aplică pentru gestionarea situațiilor de violență a elevilor. Pornind de la experiențele lor directe, aceștia au selectat măsuri variate, clasice sau cu un grad mai amplu de inovație, aplicabile în contexte școlare sau extrașcolare, care implică toți actorii școlari. Frecvența aprecierilor evidențiază care măsuri au fost validate de practica școlară ca fiind cele mai eficiente.

Mai mult de două treimi dintre profesori (68%) sunt de părere că **activitățile de consiliere**/discuțiile cu consilierul școlii sunt cele mai utile modalități prin care școala poate interveni în situațiile de violență ale elevilor. Date fiind complexitatea cauzelor, specificitatea manifestărilor și diversitatea efectelor produse de situațiile de violență, profesorii investesc consilierul școlar cu rol central în gestionarea acestor situații.

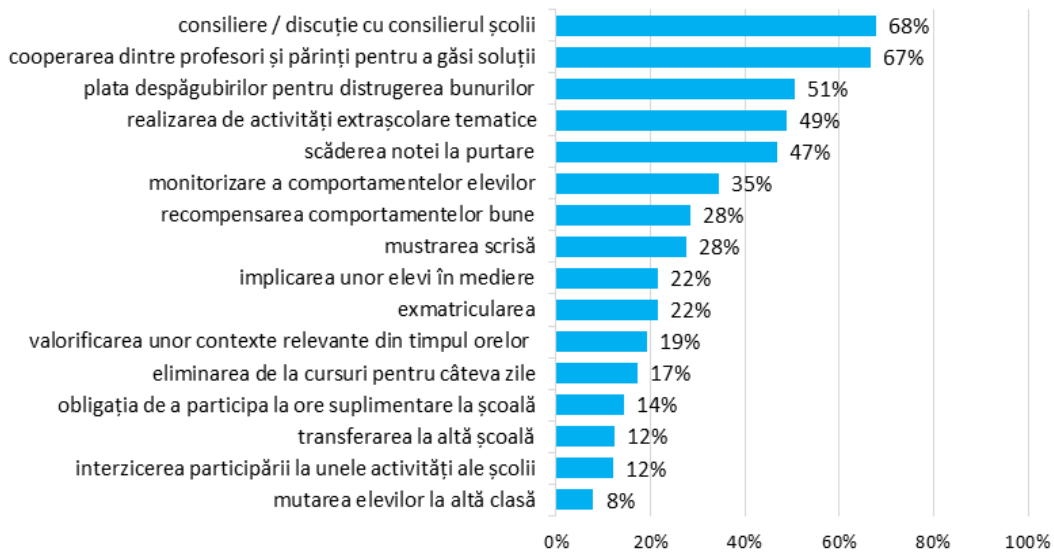
În opinia profesorilor, alte persoane resursă în gestionarea situațiilor de violență sunt părinții. Profesorii apreciază că sunt necesare și utile asumarea de către elevi și părinții lor a responsabilității pentru efectele produse de comportamentele violente, precum și co-participarea la găsirea de soluții. Astfel, 67% dintre profesori consideră că relaționarea și **comunicarea cu părinții** reprezintă o modalitate eficientă de gestionare a situațiilor de violență manifestate de elevi. De asemenea, jumătate dintre profesori (51%) apreciază că implicarea părinților în **plata despăgubirilor** pentru distrugerea bunurilor de către elevi, reprezintă o modalitate eficientă de intervenție.

În ponderi ample, profesorii consideră că sunt eficiente **intervenții educaționale de prevenție**, organizate atât în contexte școlare, cât și extrașcolare. Astfel, pentru aproape jumătate dintre respondenți, activitățile extrașcolare de prevenire și combatere a violenței își demonstrează eficiența ameliorativă. De asemenea, 19% dintre profesori apreciază că este eficientă valorificarea unor contexte relevante din timpul orelor de curs, pentru semnalarea unor fapte de agresivitate, pentru analiza acestora împreună cu elevii și pentru găsirea de soluții împreună cu aceștia.

Aproape jumătate dintre profesori consideră că **scăderea notei la purtare** reprezintă o măsură necesară a fi aplicată în situațiile de violență a elevilor. Conform reglementărilor în vigoare, această măsură poate însoți oricare altă sancțiune pe care școala o poate aplica elevilor care încalcă dispozițiile legale/regulamentele școlare. Pentru mai mult de o treime dintre profesori, **monitorizarea comportamentelor elevilor** prin instrumente adecvate constituie un demers eficient pentru prevenirea situațiilor de violență și/sau rezolvarea unor astfel de contexte. În ponderi de 22-28%, profesorii menționează și alte măsuri, cu rol de **prevenție sau intervenție ameliorativă** asupra cazurilor de violență din școală, precum: recompensarea comportamentelor pozitive, implicarea unor elevi în medierea situațiilor cu potențial conflictual. Alte măsuri menționate de profesori listează **sancțiunile** specifice din *Statutul elevului*: cu ponderi mai ample – mustrarea scrisă, exmatricularea, eliminarea de la cursuri pentru câteva zile; cu ponderi mai reduse – transferarea la altă școală, mutarea elevilor la altă clasă.

Profesorii au menționat și **alte măsuri**, care nu sunt cuprinse în lista sancțiunilor prevăzute de regulamentele școlare: obligația de a participa la ore suplimentare la școală (14%), interzicerea participării la unele activități ale școlii (12%).

Figura 29. Opinii ale profesorilor cu privire la cele mai eficiente intervenții în situații de violență a elevilor

N=6657; Q: În opinia dvs., care sunt cele mai eficiente strategii pe care le poate aplica școala dvs. în situații de violență manifestate de elevi?

Analiza datelor în funcție de unele **variabile socio-demografice** evidențiază o serie de aspecte specifice. Singura măsură pentru care s-au înregistrat ponderi similare ale răspunsurilor profesorilor, indiferent de variabilele socio-demografice, a fost cea referitoare la colaborarea profesorilor cu părinții, pentru a găsi soluții comune la situațiile de violență școlară; astfel, oricare este contextul în care funcționează o școală, părinții devin resurse importante pentru gestionarea situațiilor de violență a elevilor.

Majoritatea măsurilor de intervenție ameliorativă asupra situațiilor de violență școlară sunt menționate în ponderi mai ridicate de către profesorii din școlile urbane, comparativ cu cei din rural.

Se constată o diferență semnificativă statistic între opiniile profesorilor care predau la liceu față de cei din gimnaziu, cu privire la modalitățile eficiente de gestionare a cazurilor de violență din școală. Astfel, răspunsurile oferite de profesorii de liceu evidențiază ca măsuri eficiente de gestionare a violenței: plata despăgubirilor, scăderea notei la purtare, monitorizarea comportamentelor inadecvate, muștrarea scrisă, activități de *peer-mediation*, exmatricularea, transferul la altă școală.

Profesorii din învățământul privat optează cu prioritate pentru implicarea consilierului școlar în situațiile de violență, pentru măsurile de prevenție (de exemplu, realizarea de activități extrașcolare, valorificarea unor contexte relevante din timpul orelor de curs) și pentru colaborarea cu părinții elevilor. Profesorii din învățământul public prioritizează măsurile de sancțiune a faptelor de violență (de exemplu, plata despăgubirilor, scăderea notei la purtare, exmatricularea, transferul la altă clasă sau la altă școală).

Tabel 24. Opinii ale profesorilor cu privire la cele mai eficiente strategii de gestionare a situațiilor de violență manifestate de elevi

Măsurile	Total	Mediu de rezidență		Tip de unitate			Formă de proprietate	
		R	U	GIM	LIC	PRF	Publică	Privată
Total (N)	6657	2519	4138	3055	3450	152	6495	162
consiliere / discuție cu consilierul școlii	68%	66%	69%	66%	70%	60%	68%	73%
cooperarea dintre profesori și părinți pentru a găsi soluții	67%	66%	67%	67%	67%	68%	67%	69%
plata despăgubirilor pentru distrugerea bunurilor	51%	47%	53%	47%	53%	49%	51%	39%
realizarea de activități extrașcolare de prevenire și combatere a violenței	49%	46%	51%	47%	51%	39%	49%	54%
scăderea notei la purtare	47%	43%	49%	43%	50%	41%	47%	33%
monitorizare a comportamentelor prin instrumente adecvate	35%	31%	37%	32%	37%	33%	34%	35%
recompensarea comportamentelor bune	28%	27%	29%	28%	28%	28%	29%	24%
muștrarea scrisă	28%	25%	30%	25%	30%	27%	28%	28%
implicarea unor elevi în medierea situațiilor cu potențial conflictual	22%	19%	23%	20%	24%	15%	22%	22%
exmatricularea	22%	16%	25%	16%	27%	18%	22%	14%
valorificarea unor contexte relevante din timpul orelor de curs pentru semnalarea unor fapte de agresivitate	19%	16%	21%	18%	20%	19%	19%	30%
eliminarea de la cursuri pentru câteva zile	17%	14%	19%	16%	19%	15%	17%	18%
obligația de a participa la ore suplimentare la școală	14%	12%	16%	13%	16%	16%	15%	12%
transferarea la altă școală	12%	9%	14%	10%	15%	16%	12%	9%
interzicerea participării la unele activități ale școlii	12%	11%	13%	13%	11%	9%	12%	12%
mutarea elevilor la altă clasă	8%	6%	9%	6%	10%	8%	8%	4%

N=6657; Q: În opinia dvs., care sunt cele mai eficiente strategii pe care le poate aplica școala dvs. în situații de violență manifestate de elevi?

În aprecierea eficienței măsurilor de intervenție în cazurile de violență a elevilor nu se remarcă diferențe în funcție de vechimea profesorilor în învățământ și nici în funcție de responsabilitățile acestora la nivelul școlii cu privire la gestionarea

cazurilor de violență (membri de comisii, consilieri școlari, directori școlari sau cadre didactice). Analiza datelor relevă o directă proporționalitate între vechimea profesorilor în învățământ și numărul de măsuri de intervenție menționate pentru soluționarea cazurilor de violență școlară.

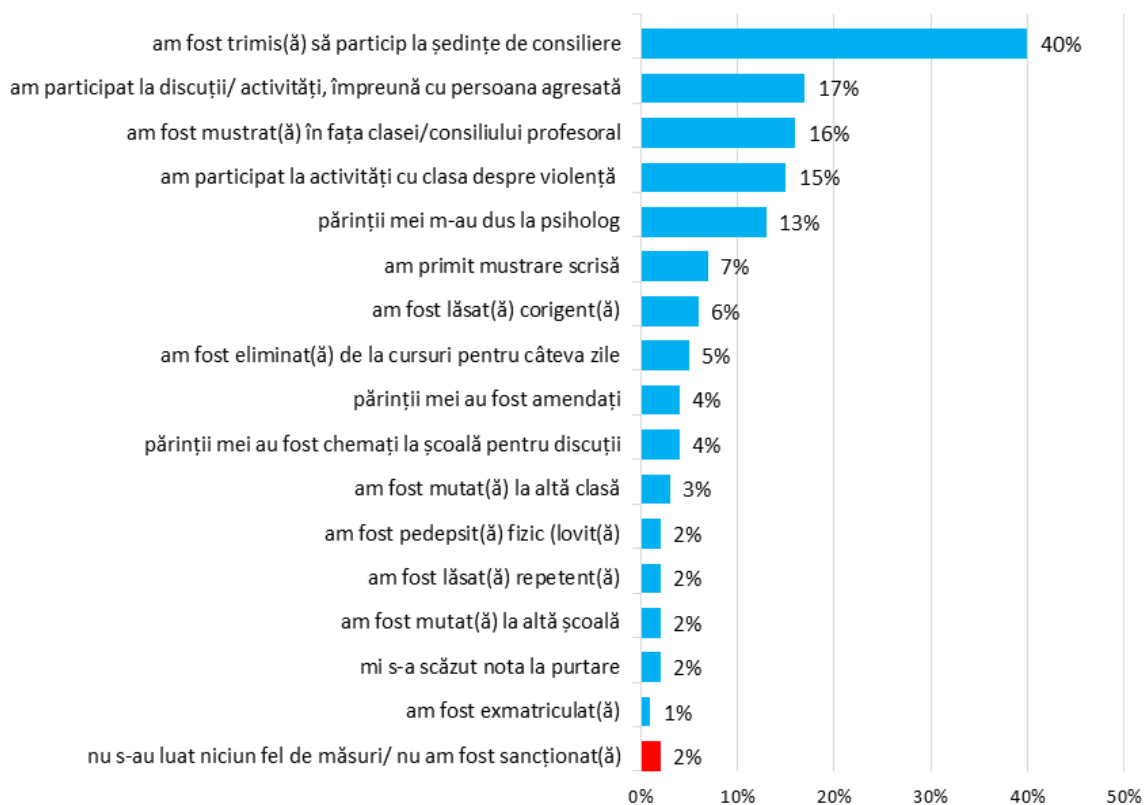
3.4.2. Acțiuni întreprinse în cazul elevilor agresori

În contextul cercetării de față, elevii care au manifestat comportamente agresive și părinții acestora au fost chestionați cu privire la: acțiunile întreprinse de școală în gestionarea situațiilor de violență; implicarea familiei în rezolvarea situațiilor problemă; aprecierea nivelului de adecvare a măsurilor aplicate.

➤➤ **Perspectiva elevilor**

Aproape o cincime dintre elevii care au răspuns la chestionar (1973 de elevi) au menționat că au manifestat comportamente și/sau atitudini agresive (în plan verbal, fizic, emoțional etc.) față de alte persoane – la școală, în zona de proximitate, pe drumul casă-școală sau în mediul online. Aceștia au fost chestionați cu privire **la măsurile luate de școală în situațiile de violență** în care ei au fost agresori. Majoritatea (92%) a răspuns la acest item, descriind diferite modalități prin care școala a gestionat situațiile problemă; numai 2% dintre elevii agresori au declarat că nu au fost sancționați în niciun fel atunci când au manifestat comportamente violente în mediul școlar.

Figura 30. Măsuri luate de școală în cazul elevilor agresori (perspectiva elevilor)

N=1973; Q: Pentru situația în care tu ai agresat o persoană, ce măsuri au fost luate?

Conform declarațiilor elevilor care au comis acte de violență, școlile au aplicat măsuri variate de gestionare a situațiilor în care au fost implicați. Aproape toate măsurile de sancțiune supuse investigației s-au regăsit în răspunsurile elevilor, cu excepția retragerii temporare sau definitive a burselor școlare.

Cea mai frecventă modalitate – menționată de 40% dintre elevii agresori – a vizat observația individuală și trimiterea lor la **ședințe de consiliere**. Astfel de măsuri sunt declarate în ponderi mai mari de către elevii din mediul urban, comparativ cu cei din rural. De asemenea, apelarea la ședințe de consiliere este mai frecvent menționată în învățământul liceal, comparativ cu învățământul gimnazial sau cu învățământul profesional. Cel mai probabil, aceste diferențe sunt determinate de prezența consilierilor școlari cu prioritate în școlile urbane, respectiv în licee.

Alte măsuri aplicate de școli au constat în demersurile de **mediere între agresor și victimă**. Astfel, 17% dintre elevii agresori au declarat că au fost implicați în discuții sau activități împreună cu persoanele pe care le-au agresat, pentru a depăși situațiile conflictuale. Situațiile de mediere sunt menționate în ponderi mai ridicate de către elevii din gimnaziu, respectiv de către cei din mediul rural.

Mustrea elevilor agresori în fața clasei sau a profesorilor este o modalitate utilizată frecvent în situații de violență școlară (16%), deși Statutul elevului prevede că este interzisă sancționarea elevilor sub forma muștrării în fața colectivului clasei sau al școlii. Această practică este mai des întâlnită în școlile din mediul rural, respectiv în învățământul privat. Mustrea scrisă (reglementată prin Statutul elevului) este utilizată în ponderi mai reduse de către școli (7%).

15% dintre elevii agresori menționează că au fost implicați, împreună cu colegii de clasă, în **activități comune** pe tema violenței școlare și a efectelor acesteia. O astfel de măsură devine cu atât mai necesară, cu cât peste jumătate dintre elevii agresori au declarat că au manifestat comportamente nepotrivite față de propriii colegi de clasă.

Pentru 13% dintre elevii agresori, părinții lor au apelat la **servicii ale psihologilor**, în afara școlii, pentru depășirea situațiilor conflictuale și ale efectelor acestora. Aceste situații au fost menționate în ponderi mult mai ample de elevii din învățământul privat, comparativ cu cei din învățământul public.

Alte măsuri luate de școală, menționate cu ponderi mai reduse (1-6%) au vizat situații de **corigență, repetenție** sau chiar exmatriculare. O parte dintre aceste sancțiuni (corigență, repetenție) nu ar trebui să fie consecința comportamentelor agresive în mediul școlar, ci a rezultatelor slabe la învățătură.

Apelul la părinți elevilor agresori, prin amendă, chemarea la școală pentru discuții (4%), dar și **eliminarea** temporară de la cursuri a elevilor agresori (5%), **mutarea** disciplinară în altă clasă sau în altă școală (2%) evidențiază varietatea sancțiunilor aplicate de școli.

Unii elevi (2%) au declarat că au primit **pedepse fizice** pentru agresiunile pe care le-au comis, măsură care contravine tuturor reglementărilor școlare.

Puțini dintre elevii agresori (2%) au menționat că li s-a scăzut **nota la purtare**, deși această sancțiune a fost considerată eficientă de aproape jumătate dintre profesorii investigați.

Tabel 25. Măsuri luate de școală în cazul elevilor agresori (perspectiva elevilor)

Măsuri	Total	Mediu de rezidență		Nivel de învățământ			Formă de proprietate	
		R	U	GIM	LIC	PRF	Publică	Privată
Total (N)	1973	674	1299	933	1009	31	1945	28
am fost trimis(ă) să particip la ședințe de consiliere	40%	32%	45%	37%	44%	19%	40%	39%
am participat la discuții/ activități, împreună cu persoana pe care am agresat-o	17%	25%	13%	22%	13%	19%	17%	4%
am fost muștrat(ă) în fața clasei/consiliului profesoral	16%	20%	13%	17%	14%	26%	15%	32%
am participat la activități cu clasa despre violență ei	15%	19%	12%	17%	13%	29%	15%	7%
părinții mei m-au dus la psiholog	13%	17%	12%	15%	12%	16%	13%	29%
am primit muștrare scrisă	7%	9%	7%	8%	6%	23%	7%	7%
am fost lăsat(ă) corigent(ă)	6%	8%	5%	6%	5%	13%	6%	4%
am fost eliminat(ă) de la cursuri pentru câteva zile	5%	6%	5%	5%	5%	10%	5%	0%
părinții mei au fost amendați	4%	4%	4%	4%	4%	13%	4%	4%
părinții mei au fost chemați la școală pentru discuții	4%	6%	3%	4%	3%	19%	4%	0%
am fost mutat(ă) la altă clasă	3%	5%	2%	3%	3%	13%	3%	0%
am fost pedepsit(ă) fizic, lovit(ă)	2%	3%	2%	2%	2%	10%	2%	0%
am fost lăsat(ă) repetent(ă)	2%	4%	1%	2%	1%	13%	2%	4%
am fost mutat(ă) la altă școală	2%	3%	2%	2%	1%	16%	2%	4%
mi s-a scăzut nota la purtare	2%	3%	2%	1%	2%	13%	2%	4%
am fost exmatriculat(ă)	1%	2%	1%	1%	1%	10%	1%	0%
nu s-au luat niciun fel de măsuri/ nu am fost sancționat(ă) în niciun fel	2%	3%	2%	2%	1%	16%	2%	0%

N=1973; Q: Pentru situația în care tu ai agresat o persoană, ce măsuri au fost luate?

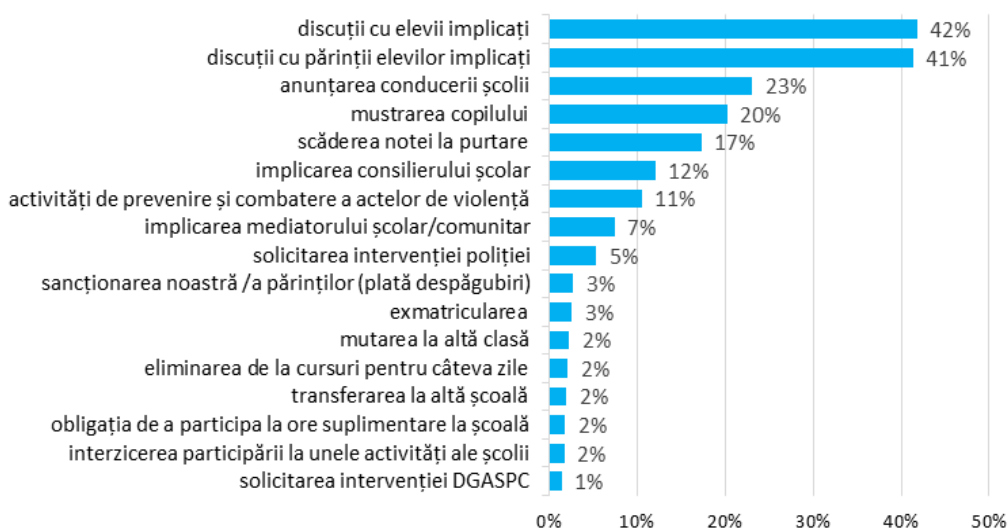
➤ Perspectiva părinților

Alături de elevi, au fost chestionați și părinții cu privire la măsurile pe care le-a luat școala în situațiile de violență manifestate de copiii lor. Părinții au selectat, în **ponderi relativ similare cu cele ale elevilor autori ai unor acte de violență**, măsuri variate de intervenție ale școlii. Cel mai frecvent a fost menționată inițierea de discuții cu elevii implicați în situațiile de violență școlară (42%). Conform părinților, au intervenit categorii variate de personal al școlii implicat în analiza și soluționarea situațiilor de violență: cel mai frecvent conducerea școlii, dar și consilierul școlar ori mediatorul școlar. Alte sancțiuni au vizat mustrarea (20%) și/sau implicarea, împreună cu colegii de clasă, în activități comune pe tema violenței școlare și a efectelor acesteia (11%). Ca și în răspunsurile elevilor, cu ponderi reduse au fost menționate sancțiuni precum mutarea disciplinară în altă clasă sau la altă școală, eliminarea temporară de la cursuri, exmatricularea, sancționarea părinților (plata despăgubirilor).

Alte măsuri de intervenție menționate de părinți au apărut și în răspunsurile elevilor, dar în ponderi diferite. Astfel, 41% dintre părinți (comparativ cu numai 4% elevi) menționează că ei înșiși au purtat discuții cu personalul școlii legate de situațiile de violență în care au fost implicați copiii lor; implicarea directă a părinților este menționată cu prioritate în școlile din mediul rural, comparativ cu mediul urban, în gimnaziu, comparativ cu liceul, respectiv în învățământul de stat, comparativ cu învățământul privat. 17% dintre părinți menționează că școala a recurs la scăderea notei la purtare în cazul elevilor agresori, comparativ cu numai 2% dintre elevi.

Comparativ cu elevii, părinții au menționat și **alte demersuri** prin care școlile au intervenit în situațiile de violență, dar cu ponderi reduse: solicitarea intervenției poliției sau a DGASPC; obligația de a participa la ore suplimentare la școală sau interzicerea participării elevilor agresori la unele activități ale școlii.

Figura 31. Măsuri luate de școală în cazul elevilor agresori (perspectiva părinților)

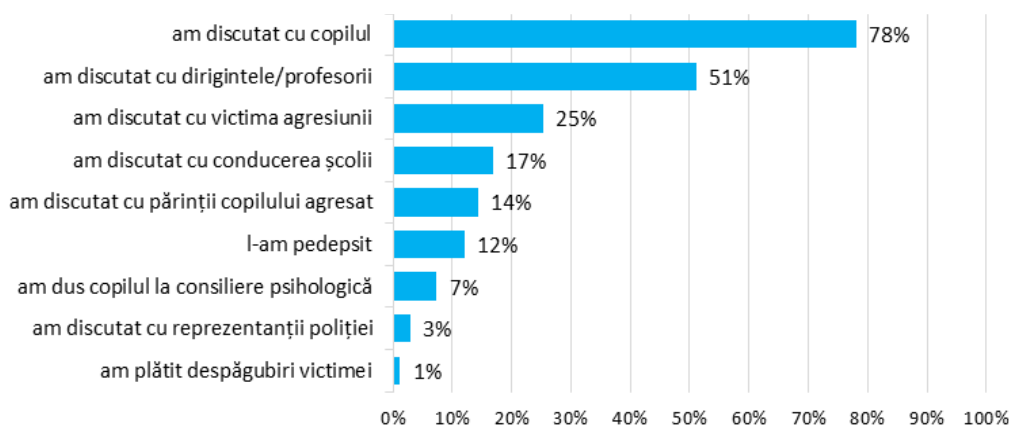
N=2742; Q: În cazul în care copilul dvs. a fost autorul unui act de violență (verbală, fizică, emoțională etc.) față de un alt elev sau față de personalul școlii, cum a fost gestionată situația de către școală?

Cu privire la măsurile anterior descrise, părinții elevilor agresori au fost solicitați să aprecieze măsura în care demersurile școlii au fost corespunzătoare. Trei sferturi dintre părinții au apreciat că **aceste măsuri au fost potrivite în raport cu faptele de agresiune**.

Alături de măsurile luate de școală față de elevii agresori, 96% dintre părinții acestora au declarat că **s-au implicat în gestionarea situațiilor de violență ale copiilor** lor.

Conform declarațiilor acestora, principala modalitate de implicare a vizat inițierea de discuții cu privire la situațiile de violență. Peste trei sferturi dintre părinți au declarat că au discutat cu propriii copii despre agresiunile inițiate de aceștia. Discuțiile cu personalul școlar – diriginți, alți profesori, conducerea școlii – au fost, de asemenea, menționate de peste jumătate dintre părinți. Un sfert dintre părinții copiilor agresori au discutat cu victima agresiunii, iar 14% cu părinții copilului agresat. Unul din zece părinți au recurs la pedepse aplicate copiilor lor, care au determinat situațiile de agresiune în mediu școlar. În puține cazuri, părinții copiilor agresori declară că au apelat la serviciile de consiliere psihologică, că au purtat discuții cu poliția ori au avut de realizat plata unor despăgubiri către victimă.

Figura 32. Măsuri luate de părinți în situațiile de agresiune manifestate de copiii lor

N=2742; Q: Cum ați participat dvs. la gestionarea situației în care copilul dvs. a fost autor al unei agresiuni?

3.4.3. Acțiuni întreprinse în cazul elevilor victime

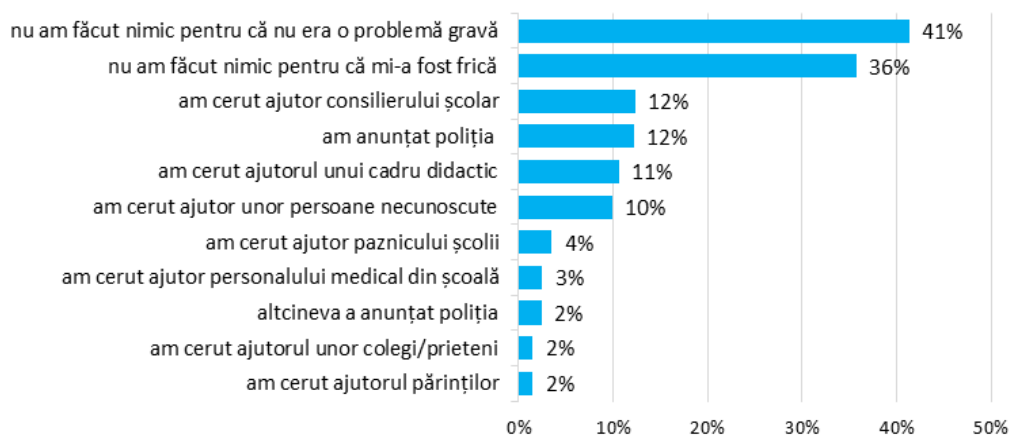
Datele de cercetare evidențiază că **două treimi dintre elevi au declarat că au fost victime ale violenței** în spațiul școlar, în zona de proximitate a școlii sau pe drumul dintre casă și școală. Elevii din mediul rural, respectiv elevii din școlile gimnaziale s-au confruntat mai des cu acte de violență în care au fost victime, comparativ cu elevii din școlile situate în mediul urban, respectiv cu elevii din învățământul secundar superior.

În cadrul cercetării, elevii care au fost victime și părinții acestora au fost chestionați cu privire la acțiunile întreprinse de școală în gestionarea situațiilor de violență.

»» Perspectiva elevilor

Răspunsurile elevilor referitoare la acțiunile întreprinse în situațiile în care au fost victime ale violenței școlare evidențiază o cunoaștere redusă a demersurilor necesar a fi urmate în astfel de cazuri, precum și lipsa unei implicări personale active, în acord cu gravitatea situației și cu drepturile lor.

Figura 33. Acțiuni întreprinse de elevi victime ale agresiunii în școală și zone conexe

N=7076; Q: Dacă în anul 2023 ai fost agresat(ă) la școală sau în apropierea școlii, cum ai procedat?

Conform datelor de anchetă, cei mai mulți dintre elevii victime ale violenței nu au reacționat în niciun fel la situațiile agresive cu care s-au confruntat. În cazul unei agresiuni în spațiul școlar sau în apropierea școlii, în ponderi semnificative au declarat că **nu au întreprins nicio acțiune**, fie pentru că nu au perceput problema ca fiind gravă (41%), fie pentru că le-a fost teamă de consecințe (36%). Lipsa de acțiune datorată percepției gravității reduse a situațiilor de violență a fost menționată în ponderi mai mari de elevii din mediul urban (45% urban, respectiv 33% rural) și de cei din licee și școli profesionale (52% licee și 47% școli profesionale, respectiv 28% gimnaziu).

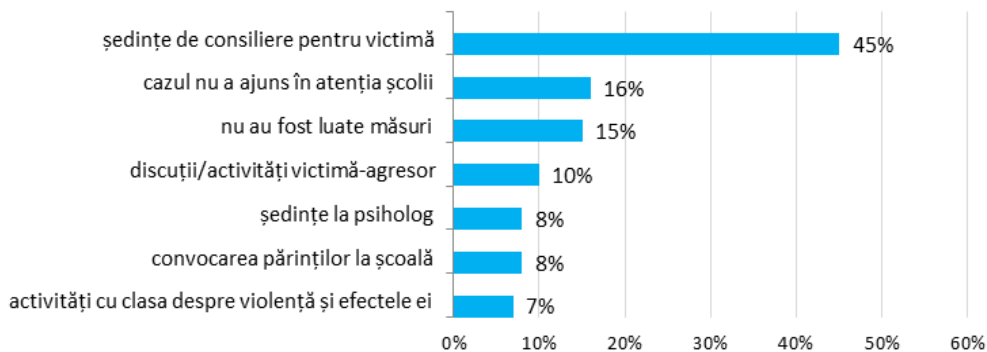
Conform declarațiilor elevilor, ponderi reduse dintre cei care au fost victime ale unor situații de violență au cerut **sprijinul unui adult** de încredere din spațiul școlar: consilierului școlar (12%), unui cadru didactic (11%), paznicului școlii (4%), personalului medical din școală (3%). 15% dintre elevi declară că a fost anunțată **poliția**, fie de către ei (12%), fie de către altcineva (2%), atunci când au agresați în spațiul școlar sau în proximitate.

1 din 10 elevi a cerut **ajutorul unor persoane necunoscute**, cel mai probabil martore la situațiile de violență.

Datele de cercetare arată că puțini dintre elevii agresați au cerut **sprijinul părinților sau colegilor/prietenilor** (1,5%). Comunicarea directă cu părinții, cu colegii sau prietenii despre experiențele de victimă a violenței școlare pare să nu fie o practică în rândul elevilor.

Un alt aspect asupra căruia au fost chestionați elevii a vizat **măsurile de sprijin de care au beneficiat elevii victime ale violenței școlare**, fie inițiate de școală, fie inițiate de familie.

Figura 34. Măsuri luate de școală în cazul elevilor victime ale violenței (perspectiva elevilor)

N=7076; Q: În situația în care ai fost agresat(ă), ce măsuri au fost luate?

Principala măsură de sprijin de care au beneficiat elevii care au declarat că au fost victime ale actelor de violență o reprezintă **participarea la ședințe de consiliere** (45%). Datele de cercetare indică faptul că elevii din școlile din mediul urban și cei cuprinși în învățământul secundar superior au beneficiat de acest tip de măsuri în mai mare măsură decât elevii din școlile din rural, respectiv decât elevii din școlile gimnaziale. Diferența pe medii de rezidență este determinată, cel mai probabil, de prezența mai activă a consilierilor școlari în unitățile de învățământ din mediul urban, în comparație cu școlile din mediul rural.

Unul din zece elevi victime ale violenței școlare a fost implicat în activități de **mediere a conflictelor**, prin participarea la discuții/activități împreună cu persoana agresor, pentru a depăși conflictul. Medierea presupune deținerea unor abilități specifice din partea personalului școlii, pentru a aduce față în față victima și agresorul și pentru a crea contexte educaționale și psihologice cu rol ameliorativ. Elevii de gimnaziu au fost implicați mai frecvent decât colegii lor din licee și școli profesionale în astfel de activități, iar elevii din mediul rural mai frecvent decât cei din mediul urban.

O altă măsură menționată de elevii victime ale violenței școlare a fost aceea a **implicării părinților** în gestionarea cazurilor problematice manifestate în spațiul școlii sau în zona de proximitate. Numai 8% dintre elevi au menționat că părinții lor au fost chemați la școală pentru discuții, pentru a discuta despre situațiile în care au fost implicați copiii lor. Cu o frecvență similară a fost menționat faptul că părinții au apelat la sprijinul unui psiholog pentru copiii aflați în situația de victimă a violenței școlare. Convocarea părinților la școală pentru discuții, dar și apelul la serviciile unui psiholog sunt mai frecvente în rândul elevilor din școli aflate în mediul rural, respectiv de nivel gimnazial.

Organizarea de **activitățile** pe tema prevenirii și combaterii violenței, realizate la nivelul clasei, pentru a discuta situațiile de agresiune în care au fost implicați elevii sunt menționate de către 7% dintre elevi, cu ponderi mai ridicate în școlile din mediul rural decât în cel urban.

Cu privire la măsurile de sprijin pentru elevii victime ale violenței, un aspect care atrage atenția este ponderea ridicată a celor care au declarat că situațiile de violență în care au fost implicați **nu au ajuns în atenția școlii** (16%) și a celor care au menționat **lipsa oricărei măsuri față de agresor** (15%). Această stare de fapt poate avea multiple cauze, fiind necesară analiza aprofundată în cadrul unor cercetări tematice viitoare. Printre cauzele posibile se numără: existența unor acte de violență pe care actorii din școală le consideră „ușoare”, „normale” și care „dispar de la sine”, în condițiile lipsei de informare și de înțelegere a amplitudinii și a impactului acestui fenomen; lipsa unui sistem de monitorizare și de gestionare a cazurilor de violență, la nivelul școlilor și în zona de proximitate; atitudinea reținută a elevilor în a transmite școlii și familiei detalii despre situații de violență cu care s-au confruntat, determinată de teama de consecințe sau de neîncrederea în ceilalți. Indiferent de cât de mult corespunde cu realitatea situația semnalată de elevii victimă, faptul că aproape unul din trei elevi consideră că școala nu cunoaște sau nu intervine în situațiile de violență reprezintă o problemă importantă pentru politicile publice educaționale.

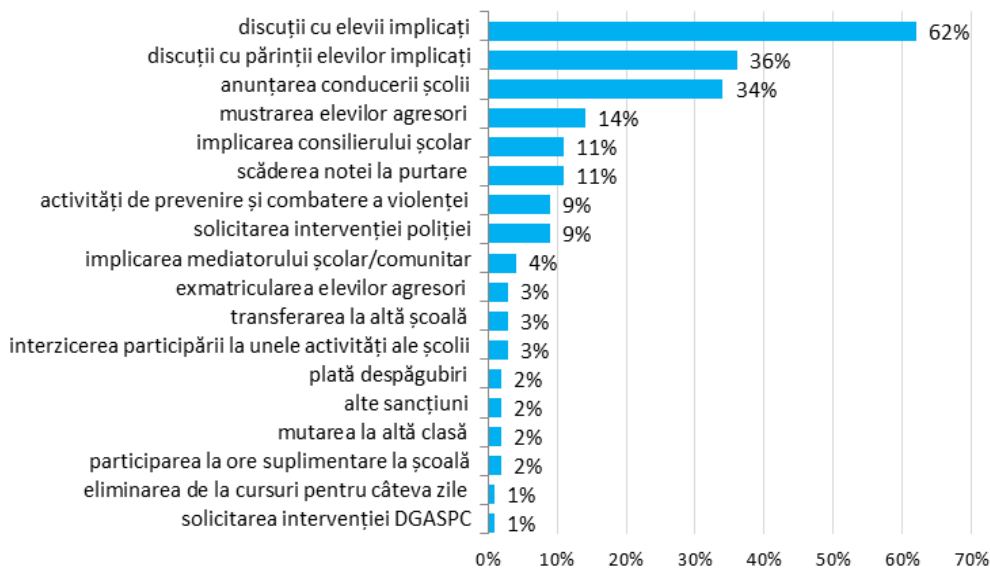
Perspectiva părinților

Mai mult de o treime dintre părinții participanți la anchetă au indicat situații de violență cu care s-au confruntat copiii lor în școală, în zona de proximitate a școlii sau pe drumul dintre casă și școală. Situațiile sunt semnificativ statistic mai des întâlnite în cazul părinților din mediul rural și al celor care au copii în ciclul gimnazial. Aceste date sunt convergente cu cele semnalate și de elevi, care au declarat o incidență mai ridicată a situațiilor de violență în ciclul gimnazial.

Datele de cercetare indică, de asemenea, faptul că **părinții sunt implicați, de multe ori, în gestionarea cazurilor de violență** ale copiilor lor, fie la solicitarea școlii, fie ca inițiativă personală. Modalitățile de implicare a părinților variază în funcție de situația de agresivitate, de reglementările cuprinse în documente oficiale, de posibilitățile de intervenție ale părinților sau de nivelul de informare al acestora cu privire la gestionarea situațiilor de violență.

Părinții au oferit exemple numeroase și variate de **modalități prin care școala a gestionat situațiile de violență** în care copiii lor au suportat agresivități. Modalitățile selectate de aceștia au fost în ponderi relativ similare cu declarațiile părinților elevilor agresori, cu unele aspecte specifice.

Figura 35. Măsuri luate de școală în cazul elevilor victime ale violenței (perspectiva părinților)

N=4735; Q: În cazul în care copilul dvs. a fost victima unei agresiuni în școală sau în apropierea ei, cum a fost gestionată situația de către școală?

Aproape două treimi dintre părinții elevilor victime au menționat că școala a **inițiat discuții** cu elevii implicați în cazurile de violență (în pondere semnificativ mai amplă decât declarațiile părinților elevilor agresori). Aceste măsuri sunt semnificativ statistic mai des întâlnite în școlile din mediul rural, față de cele din mediul urban, respectiv în școlile gimnaziale, față de cele din învățământul secundar superior.

Gestionarea situațiilor de agresiune prin **discuții cu părinții** elevilor implicați este menționată de peste o treime dintre respondenți. În concordanță cu practicile curente, datele de cercetare arată că parteneriatul școală-familie este mai dezvoltat în școlile de nivel gimnazial; odată cu avansarea în vârstă, situațiile de violență școlară ajung să fie preponderent gestionate de elevii înșiși și de ceilalți actori din școală. Pentru elevii din învățământul secundar superior, implicarea părinților în gestionarea cazurilor de violență este mai rară, multe școli inițiază demersuri interne de gestionare a acestora, iar vârsta elevilor permite desfășurarea unor activități la care prezența părinților este mai puțin necesară. De asemenea, părinții sunt mai des implicați în gestionarea cazurilor de violență în școlile publice, cel mai probabil școlile private având personal specializat pentru astfel de situații și reușind, cu resurse interne, să gestioneze cazurile de violență.

Informarea conducerii școlii cu privire la actele de violență în care au fost implicați elevii ai școlii este un demers reglementat prin planurile de intervenție dezvoltate la nivel național de Ministerul Educației, dar fiind rolul directorului în managementul tuturor aspectelor care țin de viața școlii. O treime dintre părinți menționează informarea conducerii școlii ca modalitate de gestionare a actelor de violență din școală, în care copiii lor au fost victime. Această măsură este mai des întâlnită în învățământul secundar superior, comparativ cu gimnaziul.

În opinia părinților, actele de violență sunt gestionate de școală prin **implicarea unor actori care au competențe profesionale** în prevenirea și combaterea violenței la nivelul școlii (consilierii școlari – 11%) sau prin implicarea unor persoane resursă de la nivelul comunității, cu rol în susținerea elevilor pe parcursul școlarității (mediatorul școlar sau cel comunitar – 4%).

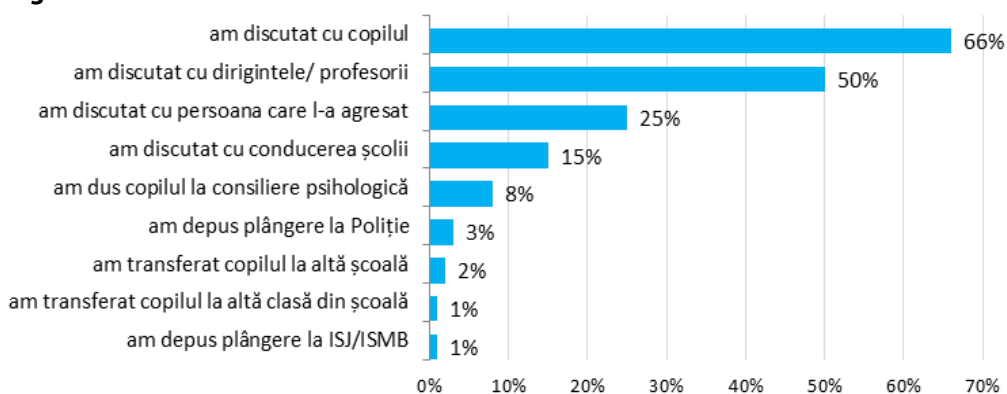
Aproape o zecime dintre părinți menționează că școala a organizat activități de prevenire și combatere a actelor de violență, în care i-a implicat pe elevii victimă, alături de colegii lor.

Solicitarea intervenției unor **instituții cu responsabilități** în gestionarea actelor de violență din școală sau zona de proximitate (Poliție, DGASPC) a fost menționată de 1 din 10 părinți, aceasta cel mai probabil pentru că situațiile de violență apărute nu au necesitat întotdeauna intervenția specializată a acestor instituții.

Părinții indică și faptul că există situații variate în care cazurile de violență din școală sau zona de proximitate au condus la **sanctiuni** reglementate prin documentele școlare: mustrare (14%), scăderea notei la purtare (11%), exmatriculare (3%), transfer la altă școală (3%), mutarea la altă clasă (2%), eliminarea de la cursuri pentru câteva zile (1%).

Pe lângă prezentarea măsurilor luate de școală, părinții au fost chestionați și cu privire la **modalitățile în care s-au implicat ei în gestionarea situațiilor de violență care i-au afectat pe propriii copii**. Din totalul părinților ai căror copii au fost victime ale violenței, 84% au declarat că au luat măsuri specifice pentru gestionarea cazurilor de violență și pentru susținerea copiilor lor.

Figura 36. Măsuri luate de părinți în situațiile în care copiii lor au fost victime ale agresiunii

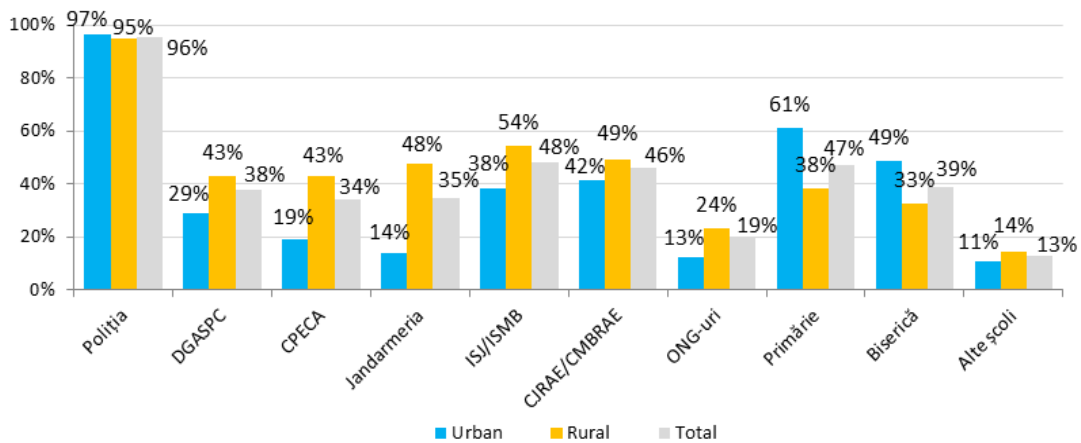
N=4735; Q: Cum ați participat dvs. la gestionarea situației de violență în care a fost implicat copilul dvs., în cazul în care copilul a fost victimă a agresiunii?

Principalele demersuri ale părinților elevilor victime au vizat inițierea unor **discuții cu propriul copil** (66%) și inițierea de **discuții cu personalul școlii** (diriginți/profesori – 50%, conducerea școlii – 15%). Aproximativ un sfert dintre părinți menționează discuțiile cu persoana care a agresat copilul, ca modalitate de participare la gestionarea situației de violență. Alte măsuri menționate cu ponderi mai reduse au vizat depunerea de plângere la Poliție și/sau la inspectoratele școlare, transferul copilului la altă școală sau la altă clasă din cadrul aceleiași școli.

3.4.4. Parteneriate ale școlilor pentru gestionarea cazurilor de violență

În vederea asigurării unui climat de siguranță în școli, stabilirea de parteneriate cu instituții și organizații variate, cu responsabilități principale sau conexe în prevenirea și combaterea violenței, devine parte a unui management eficient.

Figura 37. Instituții și organizații partenere ale școlilor pentru gestionarea situațiilor de violență

Dintre instituțiile implicate în aceste parteneriate constituite pentru asigurarea unui climat sigur, **poliția** este menționată de majoritatea respondenților (96%). Acest fapt nu se datorează doar rolului pe care Poliția îl are în gestionarea cazurilor de violență, ci și orientării acestei instituții spre desfășurarea diferitelor activități, campanii de informare, sensibilizare privind siguranța în rândul elevilor, tinerilor.

Alte instituții cu care școala colaborează pentru prevenirea și combaterea violenței școlare sunt **inspectoratele școlare**, **primăriile** și **CJRAE/CMBRAE**. Acestea au roluri specifice în domeniul monitorizării mediului școlar, al asigurării unui climat educațional sigur și eficient, al derulării de activități tematice specifice. Fiecare dintre aceste instituții a fost menționată ca partener al școlii de aproape jumătate dintre profesorii chestionați.

Între 34% și 39% dintre profesori fac referire la parteneriate stabilite de școli cu **alte instituții** precum: Biserica, DGASPC, Jandarmeria sau Centrul Antidrog. Astfel de parteneriate au fost identificate în ponderi mai ample de profesorii din școlile rurale, cu excepția parteneriatelor cu biserica.

Parteneriatele cu **ONG-uri** sunt menționate de 1 din 5 profesori, iar parteneriatele cu **alte școli**, de 1 din 10 profesori. ONG-urile se orientează preponderent spre școlile din mediul rural, probabil pe fondul vulnerabilităților cu care se confruntă populația școlară din aceste zone. Parteneriatele cu alte școli ar putea facilita schimbul de bune practici, învățarea din experiența altor școli cu profil similar, realizarea de consorții școlare pentru implementarea unor proiecte sunt contexte de colaborare între școli.

3.5. Modalități de informare și prevenire a violenței

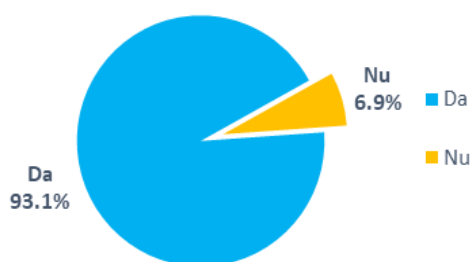
3.5.1. Nivelul de informare privind violența în mediul școlar și infracțiunile

Nivelul de informare a elevilor despre infracțiuni și violență

Marea parte a elevilor (93,1%) a afirmat că știe ce înseamnă o infracțiune și, atunci când au fost exemplificate unele fapte penale, cei mai mulți au știut să discearnă între ceea ce este infracțiune și ce nu. Totuși, remarcăm faptul că procentul este sensibil mai mic în cazul unora dintre aceste exemple (amenințarea, furtul), . Însă, chiar și în aceste situații, numărul celor care au identificat varianta corectă de răspuns depășește trei sferturi.

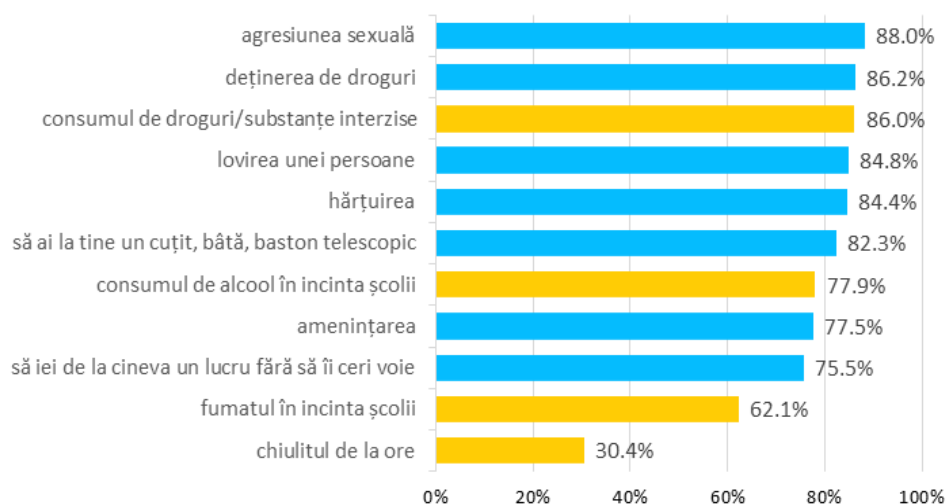
În acest context, constatăm numărul mare de elevi care au identificat eronat drept infracțiuni unele comportamente care sunt contravenții sau sunt sancționabile doar conform regulamentului școlar (consumul de droguri sau de substanțe interzise, fumatul în incinta școlii, consumul de alcool în incinta școlii, chiulitul de la ore).

Figura 38. Procentul elevilor care declară că știu ce este o infracțiune

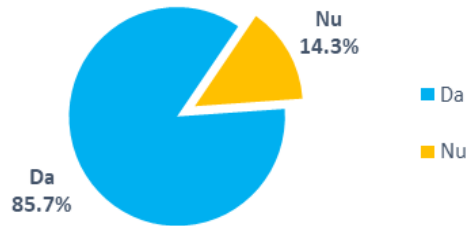
N=10776; Q: Tu știi ce este o infracțiune?

Figura 39. Percepția elevilor cu privire la infracțiuni

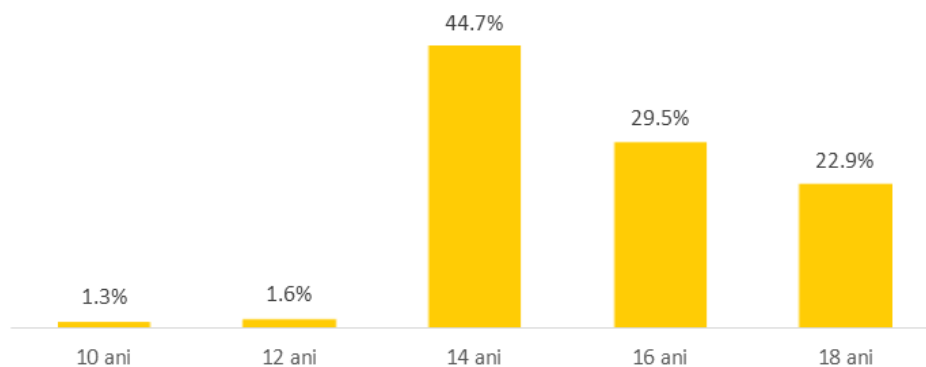

N=10776; Q: După părerea ta, următoarele fapte constituie infracțiuni?

Peste 85% dintre elevi afirmă că sunt familiarizați cu conceptul de răspundere penală și mai puțin de jumătate dintre ei (44,7%) au identificat vârsta de 14 ani ca fiind cea de la care un minor poate răspunde penal.

Figura 40. Procentul elevilor care declară că știu ce înseamnă răspunderea penală

N=10776; Q: Tu știi ce înseamnă răspunderea penală?

Figura 41. Opinia elevilor privind vârsta de la care un copil poate răspunde penal

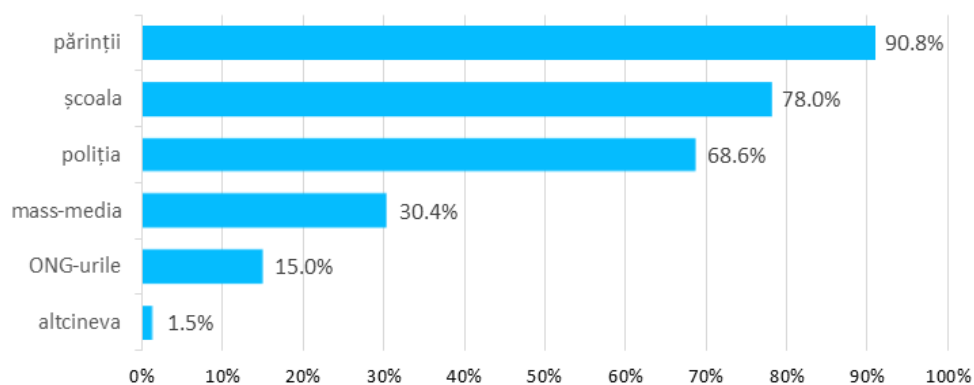
N=10776; Q: După părerea ta, de la ce vârstă poate răspunde penal un copil?

Acțiuni de informare a elevilor privind infracțiunile și violența

Perspectiva profesorilor

Opinia majoritară a cadrelor didactice a fost aceea că părinții sunt cei care ar trebui să se ocupe în mod prioritar de informarea copiilor cu privire la infracțiuni și consecințele acestora (90,8% dintre profesorii respondenți). Totuși, ei au menționat în procente destul de ridicate atât școala (78%), cât și poliția (68,6%) ca având această responsabilitate.

Figura 42. Actori sociali responsabili de informarea copiilor, în viziunea profesorilor

N=6657; Q: În opinia dvs., cine ar trebui să se ocupe cu prioritate de informarea copiilor cu privire la infracțiuni și consecințe? * răspuns multiplu, totalul depășește 100%

Comparând răspunsurile cadrelor didactice în funcție de nivelul de învățământ la care aceștia predau, se constată faptul că profesorii care predau în învățământul secundar superior consideră într-un procent mai mare față de celelalte categorii (77,8%, comparativ cu media de 68,6%) că poliția ar trebui să se ocupe cu prioritate de informarea copiilor privind infracțiunile și consecințele lor.

Profesorii care predau în mediul urban consideră într-un procent mai mare față de cei care își desfășoară activitatea în mediul rural că școala, părinții, mass media și ONG-urile sunt responsabile de educarea copiilor cu privire la infracțiuni, însă mediul unității de învățământ nu influențează semnificativ opinia despre rolul poliției în acest domeniu.

Opiniile cadrelor didactice despre cine ar trebui să se ocupe în mod prioritar de informarea copiilor pe aceste subiecte nu sunt diferite în funcție de rolul în cadrul școlii – dacă au și rol de management sau nu.

Tabelul 26. „Cine ar trebui să se ocupe cu prioritate de informarea copiilor cu privire la infracțiuni și consecințe?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Mediu	
		U	R
	6657	3989	2668
părinții	90,8%	92,0%	89,1%
școala	78%	79,1%	76,5%
poliția	68,6%	69,2%	67,7%
mass-media	30,4%	34,5%	24,2%
ONG-urile	15%	17,4%	11,4%
altcineva	1,5%	1,4%	1,6%

**Pe parcursul acestui capitol, în tabele sunt bolduite procentele pentru care diferența este semnificativă statistic conform metodei reziduurilor standardizate ajustate (Adjusted Standardized Residuals) ale testului Hi pătrat de contingență*

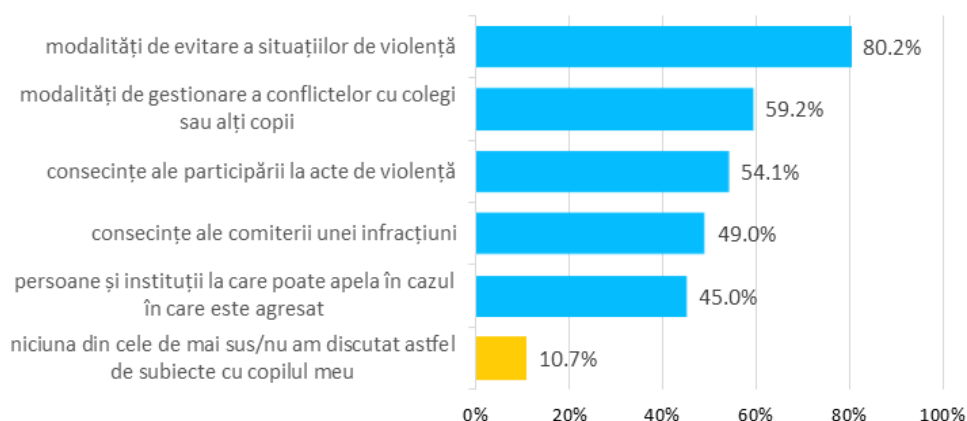

Perspectiva părinților

Unul dintre actorii principali responsabili de informarea copiilor despre infracțiuni și consecințele acestora este reprezentat de către familie (părinți).

Cei mai mulți dintre părinți (80,2%) au afirmat că au discutat cu copiii lor despre modalitățile de evitare a situațiilor de violență, puțin peste jumătate despre modalitățile de gestionare a conflictelor cu colegii sau alți copii (59,2%) și despre consecințele participării la acte de violență (54,1%). Mai puțin de jumătate dintre părinți au discutat despre consecințele comiterii unor infracțiuni (49%) ori despre persoanele și instituțiile la care copiii pot apela în cazurile în care au fost victime ale unor agresiuni (45%).

Este de subliniat faptul că 1 din 10 părinți nu au discutat deloc astfel de subiecte cu propriii lor copii.

Figura 43. Abordarea unor teme legate de siguranță în discuțiile cu copiii

N=12211; Q: Ați discutat vreodată cu copilul dvs. despre următoarele aspecte?

Părinții elevilor de gimnaziu au discutat în mai mare măsură decât ceilalți părinți cu copiii lor despre modalitățile de evitare a situațiilor de violență, iar părinții elevilor de liceu au discutat în mai mare măsură despre consecințele comiterii unei infracțiuni și despre persoanele sau instituțiile la care copilul poate apela în cazul în care este agresat.

În schimb, părinții elevilor înscriși la clase de învățământ profesional au discutat mai puțin cu copiii lor despre consecințele participării la acte de violență sau ale comiterii unei infracțiuni, modalitățile de gestionare a conflictelor cu colegi sau alți copii și despre persoanele sau instituțiile la care copilul poate apela în cazul în care este agresat.

În general, părinții cu nivel de educație mai ridicat au discutat mai mult cu copiii lor despre fiecare dintre aspectele menționate mai sus, fie că este vorba despre evitarea actelor de violență sau gestionarea situațiilor conflictuale, despre consecințele participării la acte de violență sau ale comiterii unor infracțiuni sau despre persoanele sau instituțiile la care copilul poate apela în situațiile în care este agresat.

Tabel 27. „Ați discutat vreodată cu copilul dvs. despre următoarele aspecte?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Nivel învățământ copil			Nivel educație părinte		
		GIM	LIC	PRF	ELEM	MEDII	SUP
	12211	6107	5765	339	1732	6234	4245
modalități de evitare a situațiilor de violență	80,2%	81,4%	79%	79,6%	68,9%	78,6%	87,2%
modalități de gestionare a conflictelor cu colegi sau alți copii	59,2%	60,1%	58,9%	49,6%	38,3%	53,6%	76%
consecințe ale participării la acte de violență	54,1%	54,9%	53,9%	44,8%	36,3%	49,1%	68,9%

consecințe ale comiterii unei infracțiuni	49%	47,5%	51%	43,1%	31,7%	44,2%	63,2%
persoane și instituții la care poate apela în cazul în care este agresat	45%	43,8%	46,9%	35,7%	31,6%	41,6%	55,5%
niciuna din cele de mai sus/nu am discutat astfel de subiecte cu copilul meu	10,7%	9,7%	11,5%	13%	19,1%	11,7%	5,6%

N=12211; Q: Ați discutat vreodată cu copilul dvs. despre următoarele aspecte?

De asemenea, o pondere mai mare dintre părinții rezidenți în mediul urban au discutat cu copiii lor despre toate aspectele menționate mai sus comparativ cu părinții rezidenți în mediul rural.

Se constată o mai mare preocupare a părinților băieților în a discuta cu aceștia despre modalitățile de evitare a situațiilor de violență, consecințele participării la acte de violență și despre consecințele comiterii unei infracțiuni comparativ cu părinții fetelor.

Genul părintelui nu a influențat semnificativ răspunsurile la aceste întrebări, cu excepția discuțiilor despre consecințele comiterii unor infracțiuni (52,5% dintre bărbați afirmă că au discutat cu copiii lor despre acest subiect, comparativ cu 48,5% dintre femei).

Tabel 28. „Ați discutat vreodată cu copilul dvs. despre următoarele aspecte?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Mediu rezidență		Gen copil	
		R	U	F	M
	12211	6229	5982	5871	6340
modalități de evitare a situațiilor de violență	80,2%	76,8%	83,8%	79,2%	81,2%
modalități de gestionare a conflictelor cu colegi sau alți copii	59,2%	51%	67,8%	59,2%	59,2%
consecințe ale participării la acte de violență	54,1%	47,3%	61,3%	50,7%	57,4%
consecințe ale comiterii unei infracțiuni	49%	41,7%	56,7%	45,6%	52,2%
persoane și instituții la care poate apela în cazul în care este agresat	45%	39%	51,3%	45%	45%
niciuna din cele de mai sus/nu am discutat astfel de subiecte cu copilul meu	10,7%	13%	8,2%	11%	10,3%

N=12211; Q: Ați discutat vreodată cu copilul dvs. despre următoarele aspecte?

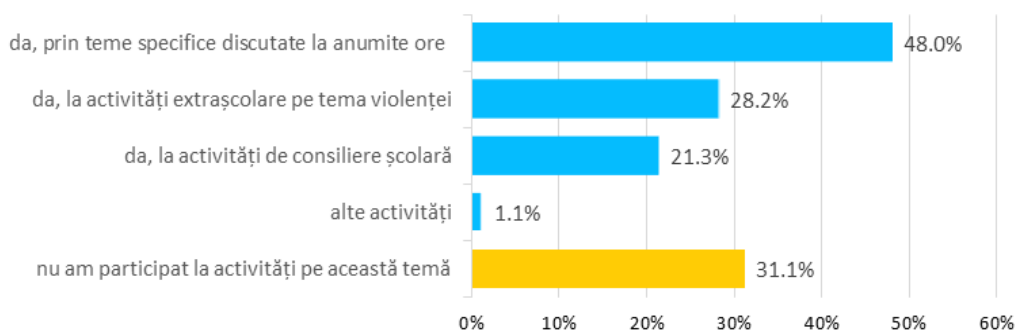
➡️ **Perspectiva elevilor**

O altă instanță importantă în informarea copiilor despre aspectele legate de infracțiuni și consecințele acestora, așa cum a fost ea desemnată în răspunsurile cadrelor didactice, este școala. Întrebați despre acțiunile organizate de școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență la care au participat elevii

pe parcursul anului 2023, aproape jumătate dintre ei au afirmat că au discutat la anumite ore teme specifice acestui domeniu și puțin peste un sfert afirmă că au participat la activități extrașcolare pe tema violenței.

Totuși, aproape o treime dintre elevi au afirmat că nu au participat la activități organizate de școală dedicate prevenirii și gestionării cazurilor de violență.

Figura 44. Participarea elevilor la acțiuni organizate la școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență

*N=10776; Q: În anul 2023, ai participat la acțiuni organizate de școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență? * răspuns multiplu, totalul depășește 100%*

La această întrebare, elevii au avut posibilitatea să ofere și alte răspunsuri libere, dincolo de categoriile menționate. Alte activități menționate de către elevi se încadrează, de fapt, în categoriile anterioare, fiind mai degrabă exemplificări ale acestora.

Astfel, din sfera discuțiilor pe teme specifice la anumite ore, ei au dat exemple de situații în care au venit la școală reprezentanți ai unor instituții, în timpul orelor de curs sau în timpul Săptămânii Școala Altfel (Poliția Română, Agenția Națională Antidrog), precum și alte persoane (avocați, elevi mai mari) și au discutat cu aceștia despre răspunderea penală a minorilor, prevenirea violențelor între elevi și prevenirea situațiilor de bullying, evitarea drogurilor/ substanțelor ilegale. De asemenea, au fost menționate și teme specifice discutate cu profesorii lor (discuții în timpul orelor de dirigenție, de dezvoltare personală sau de educație socială despre ce reprezintă delincvența juvenilă, materiale video anti-violență urmărite în timpul orelor de curs, sarcini de lucru precum desene anti-violență sau alte astfel de proiecte, discutarea situațiilor de violență întâlnite, activități în sala de festivități organizate pentru toți elevii școlii/liceului).

Din sfera activităților de consiliere școlară, ei au numit activități la care a participat consilierul școlar, având drept invitați specialiști care au discutat cu elevii despre prevenirea violențelor.

Din sfera activităților extrașcolare pe tema violenței a fost menționată o piesă de teatru anti-bullying jucată de trupa de teatru a liceului și participarea unora dintre elevi în cadrul grupului șefilor de clasă la activități anti-violență.

Tot în contextul activităților împotriva violenței la care au participat în anul 2023, elevii au mai numit sprijinul acordat poliției în calitate de martori atunci

când s-au confruntat cu situații de violență în școala lor. Deși nu a reprezentat o participare directă din partea lor, unii dintre elevi au menționat și vizite ale polițiștilor sau prezența poliției în școală.

În general, elevii din ciclul gimnazial au participat în mai mare măsură decât colegii lor din învățământul liceal sau profesional la acțiuni organizate de școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență, fie că este vorba despre teme discutate la anumite ore, activități extrașcolare sau activități de consiliere școlară.

Aceeași concluzie este valabilă și în cazul elevilor rezidenți în mediul rural compartiv cu cei din urban, ei fiind implicați mai mult în astfel de activități.

De asemenea, fetele au declarat în mai mare măsură decât băieții că au participat în anul 2023 la activități pe tema prevenirii și gestionării violenței în mediul școlar.

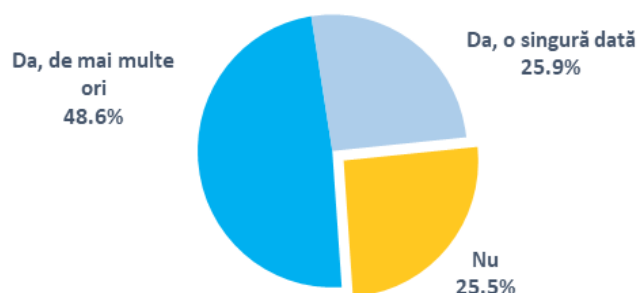
Tabel 29. „În anul 2023, ai participat la acțiuni organizate de școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Nivel învățământ			Mediu rezidență		Gen	
		GIM	LIC	PRF	R	U	F	M
	10776	4186	6205	385	5945	4831	5829	4947
da, prin teme specifice discutate la anumite ore	5171	53,8%	44,5%	41%	49,1%	46,7%	50,5%	45%
da, la activități extrașcolare pe tema violenței	3038	33,1%	25,1%	24,4%	30,6%	25,3%	30,9%	25%
da, la activități de consiliere școlară	2295	23,9%	19,2%	26,2%	22,7%	19,6%	23,6%	18,6%
alte activități	117	1,3%	0,8%	3,1%	0,9%	1,3%	1,2%	1%
nu am participat la activități pe această temă	3339	24,7%	34,7%	39,2%	28,8%	33,7%	26,5%	36,3%

*N=10776; Q: În anul 2023, ai participat la acțiuni organizate de școală pentru prevenirea și gestionarea cazurilor de violență? * răspuns multiplu, totalul depășește 100%*

Aproape trei sferturi dintre elevi au precizat că, în anul 2023, în școala lor au fost organizate activități de prevenire a violenței la care au participat polițiști (48,6% - de mai multe ori, iar 25,9% o singură dată), doar un sfert afirmând că nu au fost organizate deloc astfel de activități cu participarea polițiștilor.

Figura 45. Participarea polițiștilor la activități preventive derulate în școală – aprecierile elevilor

N=10776; Q: În anul 2023, în școala ta au fost organizate activități de prevenire a violenței la care au participat polițiști?

Un procent mai mare dintre elevii care locuiesc în mediul rural au răspuns că în școala lor au fost organizate activități de prevenire a violenței la care au participat polițiști comparativ cu elevii din mediul urban.

De asemenea, o pondere mai mare a elevilor din ciclul gimnazial a declarat același lucru, comparativ cu colegii lor din învățământul liceal și cel profesional.

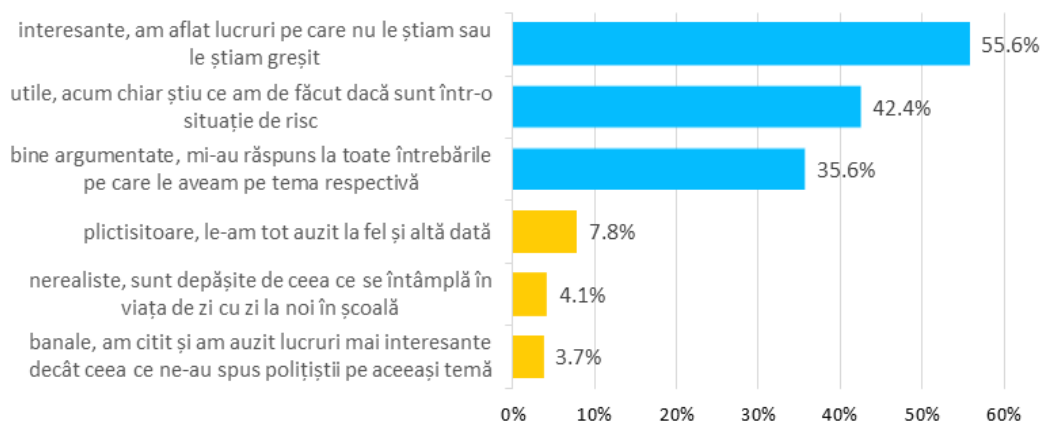
Tabel 30. „În anul 2023, în școala ta au fost organizate activități de prevenire a violenței la care au participat polițiști?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Nivel învățământ			Mediu rezidență	
	GIM	LIC	PRF	Rural	Urban
Total	4186	6205	385	5945	4831
da	76,7%	73,5%	65,7%	76,3%	72,2%
nu	23,3%	26,5%	34,3%	23,7%	27,8%

Informațiile primite în cadrul acestor întâlniri au fost apreciate de către 55,6% dintre elevi ca fiind interesante, datorită caracterului de noutate sau pentru clarificările aduse. Utilitatea acestor informații este apreciată de o pondere mai redusă a elevilor (42,4%). Cel mai mic procent pe latura pozitivă a fost înregistrat în cazul argumentării adecvate a informațiilor, puțin peste o treime dintre elevii respondenți arătând că în cadrul acestor întâlniri au primit răspuns la toate întrebările pe care le aveau pe tema respectivă.

Datele arată o nevoie de îmbunătățire a demersurilor preventive desfășurate de către polițiști, astfel încât acestea să furnizeze informații noi, utile și actualizate unui număr cât mai mare de elevi.

Există și un procent redus al elevilor care au considerat că informațiile primite în cadrul acestor întâlniri au fost plictisitoare, fără a aduce nimic nou (7,8%), nerealiste, depășite de ceea ce se întâmplă în viața de zi de zi (4,1%) sau banale, mai puțin interesante decât cele aflate din alte surse (3,7%).

Figura 46. Aprecierea elevilor asupra informațiilor prezentate de polițiști

*N=8025 elevi care au participat la activități preventive la care au fost prezenți polițiști; Q: Dacă DA, cum consideri informațiile prezentate în cadrul respectivelor activități? *întrebare cu răspuns multiplu, suma procentelor depășește 100%*

În general, elevii de gimnaziu au apreciat pozitiv (interesante, utile și bine argumentate) într-un procent mai mare decât colegii lor mai mari, din învățământul liceal, informațiile prezentate în cadrul activităților de prevenire a violenței la care au participat polițiști. Aceeași concluzie este valabilă pentru elevii care locuiesc în mediul rural față de elevii din mediul urban, precum și pentru fete comparativ cu băieții.

**Tabel 31. „Cum consideri informațiile prezentate în cadrul respectivelor activități?”
Tabel de asociere cu variabile socio-demografice**

	Total	Nivel învățământ			Mediu rezidență		Gen	
		GIM	LIC	PRF	R	U	F	M
	8025	3210	4562	253	4539	3486	4435	3590
interesante, am aflat lucruri pe care nu le știam sau le știam greșit	55,6%	61,1%	51,5%	59,7%	59,4%	50,6%	58,7%	51,7%
utile, acum chiar știu ce am de făcut dacă sunt într-o situație de risc	42,4%	48,2%	38,2%	44,3%	44,5%	39,6%	46,8%	37%
bine argumentate, mi-au răspuns la toate întrebările pe care le aveam pe tema respectivă	35,6%	39,7%	32,8%	35,2%	37,3%	33,5%	38,4%	32,1%
plictisitoare, le-am tot auzit la fel și altă dată	7,8%	7,4%	8,1%	7,5%	6,5%	9,5%	7,7%	7,9%
nerealiste, sunt depășite de ceea ce se întâmplă în viața de zi cu zi la noi în școală	4,1%	3,6%	4,4%	5,1%	4,1%	4,2%	3,7%	4,7%
banale, am citit și am auzit lucruri mai interesante decât ceea ce ne-au spus polițiștii pe aceeași temă	3,7%	3%	4,1%	5,1%	3,5%	3,9%	3,2%	4,3%

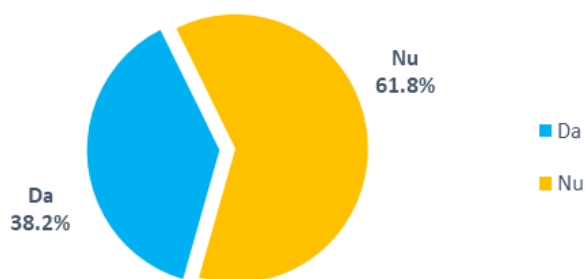
A fost înregistrat un procent semnificativ statistic mai mare al elevilor de liceu și al băieților care au considerat aceste informații banale, precum și al băieților care le-au apreciat ca fiind nerealiste.

Ațiuni de informare a părinților privind siguranța copiilor

Și părinții au fost întrebați dacă, în anul 2023, au participat la discuții tematice legate de siguranța copiilor, organizate la școlile copiilor lor.

4 din 10 părinți participanți la anchetă au afirmat că au participat la astfel de acțiuni în anul 2023.

Figura 47. Participarea părinților la discuții tematice legate de siguranța copiilor, organizate la școală

N=12211; Q: Ați participat în anul 2023 la discuții tematice legate de siguranța copiilor, organizate la școală?

Cel mai mare procent de participare la discuții legate de siguranța copiilor se înregistrează în rândul părinților elevilor înscriși în învățământul profesional, părinții elevilor de liceu înscriindu-se la polul opus: 52,8%, comparativ cu 33,5%.

Nivelul de educație al părinților este relevant în acest context; mai mult de jumătate dintre părinții care au absolvit studii elementare au declarat că au participat la astfel de discuții organizate de școala copilului lor, comparativ cu 41,6% dintre părinții absolvenți de studii medii și doar puțin peste un sfert dintre părinții absolvenți de studii superioare.

Tabel 32. „Ați participat în anul 2023 la discuții tematice legate de siguranța copiilor, organizate la școală?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Nivel învățământ copil			Nivel educație părinte		
		GIM	LIC	PRF	ELEM	MEDII	SUP
	12211	6107	5765	339	1732	6234	4245
Da	38,2%	41,8%	33,5%	52,8%	55,5%	41,6%	26,1%
Nu	61,8%	58,2%	66,5%	47,2%	44,5%	58,4%	73,9%

De asemenea, părinții care locuiesc în mediul rural au participat în mai mare măsură decât cei care locuiesc în mediul urban la discuții despre siguranța copiilor organizate de școală (46,8%, comparativ cu 29,2%), iar femeile în mai mare măsură decât bărbații (38,6%, comparativ cu 35,5%).

Genul copilului nu a determină diferențe semnificative statistic între răspunsurile părinților la această întrebare.

Tabel 33. Participanții la discuțiile tematice organizate la școală

	Număr părinți	% din răspunsuri
Dirigintele	3994	85,7%
Consilierul școlar	1018	21,8%
Profesori	1322	28,4%
Reprezentanți ai poliției	814	17,5%
Reprezentanți ai unor ONG-uri	205	4,4%
Alte persoane din școală sau din afara acesteia	125	2,7%
Nu știu	317	6,8%

*N=4661; Q: Cine a participat la acele discuții, alături de părinți? *întrebare cu răspuns multiplu, suma procentelor depășește 100%)*

Alte persoane pe care părinții le-au menționat ca participanți la discuțiile pe tema siguranței copiilor organizate de către școală au fost:

- conducerea școlii (directorul, directorul adjunct), cadrul medical din școală, personalul nedidactic al școlii;
- reprezentanți ai inspectoratului școlar;
- reprezentanți ai altor instituții (protecția copilului și asistență socială, jandarmerie, Agenția Națională Antidrog, Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane, pompieri, primar);
- alți părinți sau bunici (printre care și cei din Consiliul părinților/comitetul de părinți, părinții victimei/ agresorului);
- elevi;
- psihologi, medici, avocați.

Familiarizarea profesorilor cu unele subiecte privind siguranța elevilor

Discutând despre familiarizarea profesorilor cu teme referitoare la siguranța elevilor și la consecințele pe care le au actele de violență, remarcăm că doar o parte dintre aceștia se declară pe deplin încrezători în informațiile pe care le dețin despre aceste subiecte.

Cumulând procentele înregistrate în rândul profesorilor care resimt faptul că au doar informații generale despre aceste teme, că nu au suficiente informații sau că nu cunosc deloc aceste teme, constatăm nevoia de informare a cadrelor didactice în legătură cu aspectele ce privesc siguranța elevilor lor.

În cazul măsurilor pe care le poate lua școala pentru a preveni situațiile în care elevii devin victime ale violenței, ale etapelor de gestionare la nivelul școlii a conflictelor dintre elevi și ale riscurilor la care se expune un elev care comite infracțiuni sau acte de violență, aproximativ 2 din 5 profesori afirmă că sunt foarte bine familiarizați cu această temă.

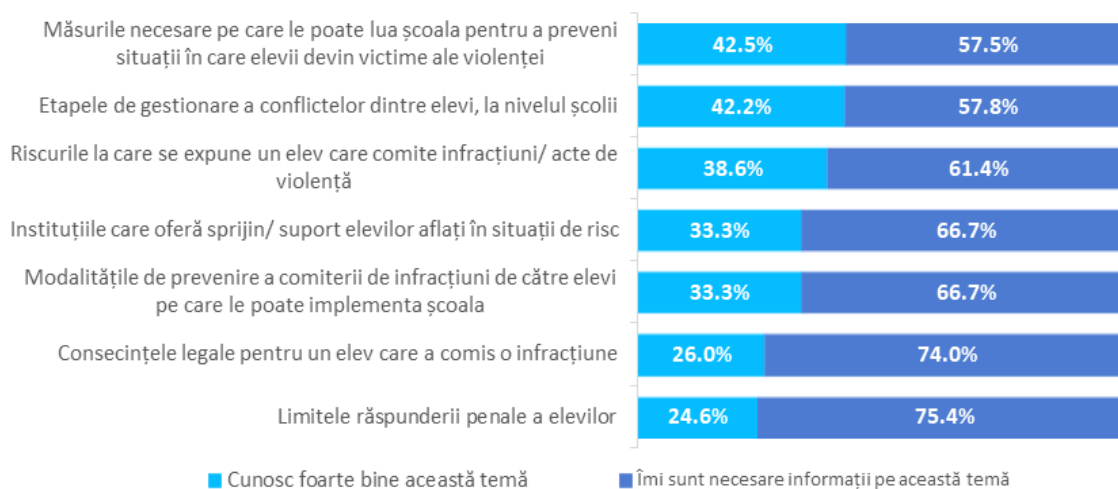
Numărul acestora scade la 1 din 3 profesori când sunt întrebați despre cunoștințele legate de modalitățile de prevenire a comiterii de infracțiuni de către elevi pe care le poate implementa școala, precum și despre instituțiile care oferă sprijin elevilor aflați în situații de risc.

Atunci când discuția vizează limitele răspunderii penale a elevilor și consecințele legale pe care le poate suporta un elev care a comis o infracțiune, doar 1 din 4 profesori se declară bine informați.

Tabel 34. Familiarizarea profesorilor cu teme legate de siguranța elevilor

	Cunosc foarte bine această temă	Am informații generale despre această temă	Nu am informații suficiente privind această temă	Nu cunosc deloc această temă
Măsurile necesare pe care le poate lua școala pentru a preveni situații în care elevii devin victime ale violenței	42,5%	47,1%	9,1%	1,3%
Etapile de gestionare a conflictelor dintre elevi, la nivelul școlii	42,2%	47,9%	8,6%	1,3%
Riscurile la care se expune un elev care comite infracțiuni/ acte de violență	38,6%	49,6%	10,3%	1,5%
Instituțiile care oferă sprijin/ suport elevilor aflați în situații de risc	33,3%	50,2%	14,7%	1,8%
Modalitățile de prevenire a comiterii de infracțiuni de către elevi pe care le poate implementa școala	33,3%	51,3%	13,6%	1,8%
Consecințele legale pentru un elev care a comis o infracțiune	26%	48,6%	22,4%	3%
Limitele răspunderii penale a elevilor	24,6%	48,9%	23,3%	3,2%
Total profesori	6657			

N: 6657; Q: Cât de familiarizat(ă) sunteți cu următoarele teme/subiecte?

Figura 48. Familiarizarea profesorilor cu teme legate de siguranța elevilor

N: 6657; Q: Cât de familiarizat(ă) sunteți cu următoarele teme/subiecte?

! Varianta „Îmi sunt necesare informații pe această temă” cuprinde răspunsurile cumulate ale respondenților care au ales răspunsurile: **Am informații generale despre această temă, Nu am informații suficiente privind această temă și Nu cunosc deloc această temă**

Cea mai importantă diferență în legătură cu familiarizarea cu subiectele legate de siguranța elevilor și consecințele faptelor de violență se înregistrează între cadrele didactice care au rol de management în cadrul școlii și cele care nu au acest rol.

De asemenea, profesorii cu experiență mai mare în învățământ s-au declarat în mai mare măsură decât colegii lor cu experiență mai redusă familiarizați cu toate aceste subiecte: măsurile necesare pe care le poate lua școala pentru a preveni situațiile în care elevii devin victime ale violenței, etapele de gestionare la nivelul școlii a conflictelor dintre elevi, riscurile la care se expune un elev care comite infracțiuni sau acte de violență, instituțiile care oferă sprijin/ suport elevilor aflați în situații de risc, modalitățile de prevenire a comiterii de infracțiuni de către elevi pe care le poate implementa școala, consecințele legale pentru un elev care a comis o infracțiune, limitele răspunderii penale a elevilor.

Nu există o diferență semnificativă între profesorii care predau în școli din mediul urban și cei care predau în școli din mediul rural în privința cunoașterii aspectelor legate de siguranța elevilor și consecințele legale ale comportamentelor violente/infracționale ale acestora, cu excepția etapelor de gestionare la nivelul școlii a conflictelor între elevi, în cazul cărora cadrele didactice care predau în unități de învățământ din mediul urban sunt mai frecvent familiarizate cu aceste elemente (43,1% față de 40,9% dintre profesorii din rural).

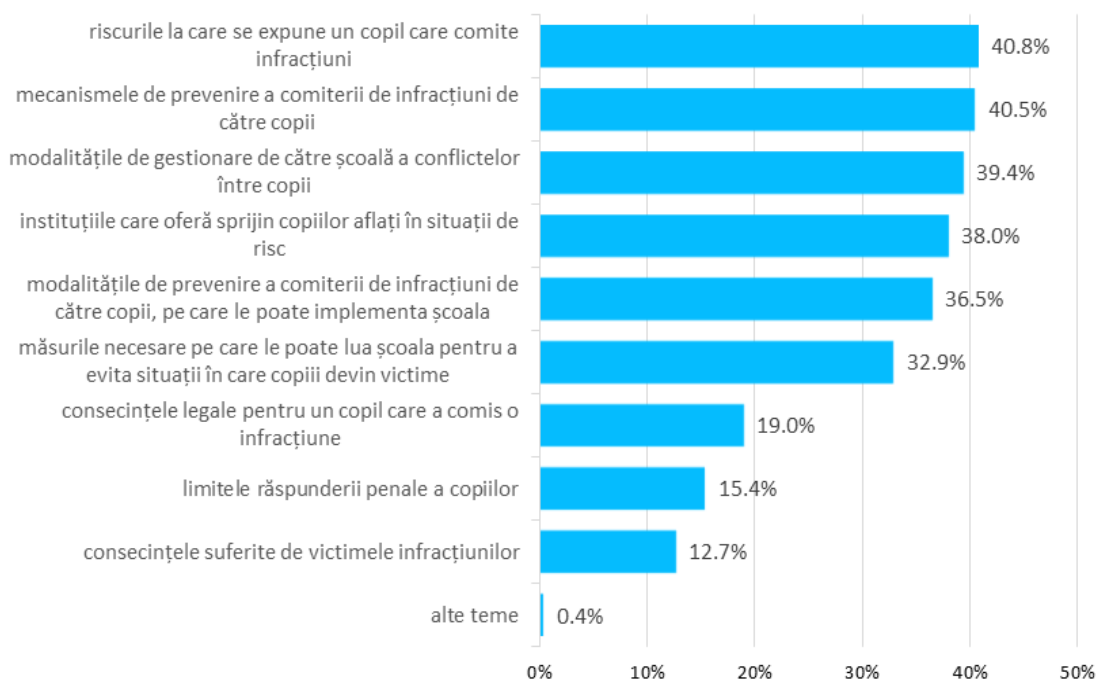
Cadrele didactice care predau atât în învățământul liceal, cât și în cel profesional sunt mai bine familiarizate decât celelalte categorii cu privire la etapele de gestionare la nivelul școlii a conflictelor dintre elevi și la măsurile necesare pe care le poate lua școala pentru a preveni situațiile în care elevii devin victime ale violenței. În schimb, profesorii care predau doar în învățământul gimnazial declară mai frecvent că sunt bine familiarizați cu instituțiile care oferă sprijin/suport elevilor aflați în situații de risc, iar cei care predau doar în învățământul liceal declară mai frecvent că sunt bine familiarizați cu modalitățile de prevenire a comiterii de infracțiuni de către elevi pe care școala le poate implementa.

Nevoia de informare a cadrelor didactice privind siguranța copiilor

Cele trei teme alese cel mai frecvent de către cadrele didactice despre care acestea ar dori să primească mai multe informații sunt riscurile la care se expune un copil care comite infracțiuni (40,8%), mecanismele de prevenire a comiterii de infracțiuni de către copii (40,5%) și modalitățile de gestionare de către școală a conflictelor între copii (39,4%).

Printre temele frecvent solicitate de către profesori se numără și instituțiile care oferă sprijin copiilor aflați în situații de risc (38%), modalitățile de prevenire a comiterii de infracțiuni de către copii, pe care le poate implementa școala (36,5%), precum și măsurile necesare pe care le poate lua școala pentru a evita situațiile în care copiii devin victime (32,9%).

Figura 49. Nevoile de informare ale profesorilor în domeniul siguranței copilului

N=6657; Q: Ce informații legate de siguranța copiilor apreciați că ar trebui oferite profesorilor?

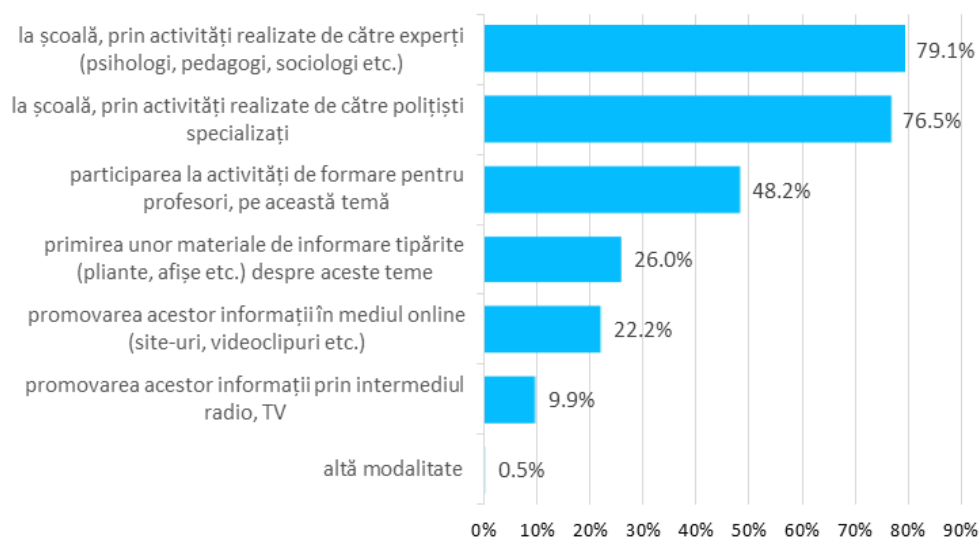
Profesorii din mediul urban au resimțit în mai mare măsură decât cei care predau în mediul rural nevoia informării despre instituțiile care oferă sprijin copiilor aflați în situații de risc, mecanismele de prevenire a comiterii de infracțiuni de către copii, limitele răspunderii penale a copiilor și consecințele legale pentru un copil care a comis o infracțiune. În schimb, profesorii din mediul rural au ales în mai mare măsură decât cei din mediul urban riscurile la care se expune un copil care comite infracțiuni și măsurile necesare pe care le poate lua școala pentru a evita situațiile în care copiii devin victime.

Modalități de informare a profesorilor

Cadrele didactice consideră că aceste informații ar trebui să le fie transmise, în primul rând, în cadrul unor activități realizate la școală, de către experți (psihologi, pedagogi, sociologi etc.) și de către polițiști specializați (79,1%, respectiv 76,5% dintre profesorii respondenți). Următoarea cale de transmitere a acestor mesaje aleasă de către cadrele didactice este participarea profesorilor la activități de formare pe această temă (48,2%).

Celelalte variante propuse pentru diseminarea informațiilor către profesori (înmânarea unor materiale de informare tipărite, transmiterea informațiilor în mediul online sau prin intermediul radio, TV) au fost alese de mult mai puțini respondenți.

Figura 50. Modalitățile de informare a profesorilor

N=6657; Q: Care considerați că sunt cele mai potrivite modalități pentru transmiterea acestor informații către profesori?

Deși în privința primelor trei modalități de informare alese nu există diferențe semnificative între cadrele didactice din mediul rural și mediul urban, profesorii din mediul urban au ales în mai mare măsură promovarea informațiilor despre siguranța copiilor în mediul online (site-uri, videoclipuri etc.) – 24,2% față de 19,2% și prin intermediul radio, TV (27,7% versus 24,8%), iar profesorii din mediul rural au ales în mai mare măsură promovarea prin intermediul unor materiale tipărite, cum sunt afișele sau pliantele (27,7% comparativ cu 24,8% în urban).

În funcție de nivelul de învățământ la care predau profesorii respondenți, remarcăm faptul că activitățile realizate la școală de către polițiști specializați, precum și transmiterea informațiilor pe tema siguranței elevilor în mediul online prezintă un interes mai mare pentru cadrele didactice care își desfășoară activitatea atât în învățământul liceal, cât și în cel profesional; activitățile realizate la școală de către specialiști și cursurile de formare pentru profesori au fost alese în mai mare măsură de către cei care predau atât în învățământul gimnazial, cât și în cel liceal, iar materialele de informare tipărite mai ales de către profesorii care predau doar în învățământul gimnazial.

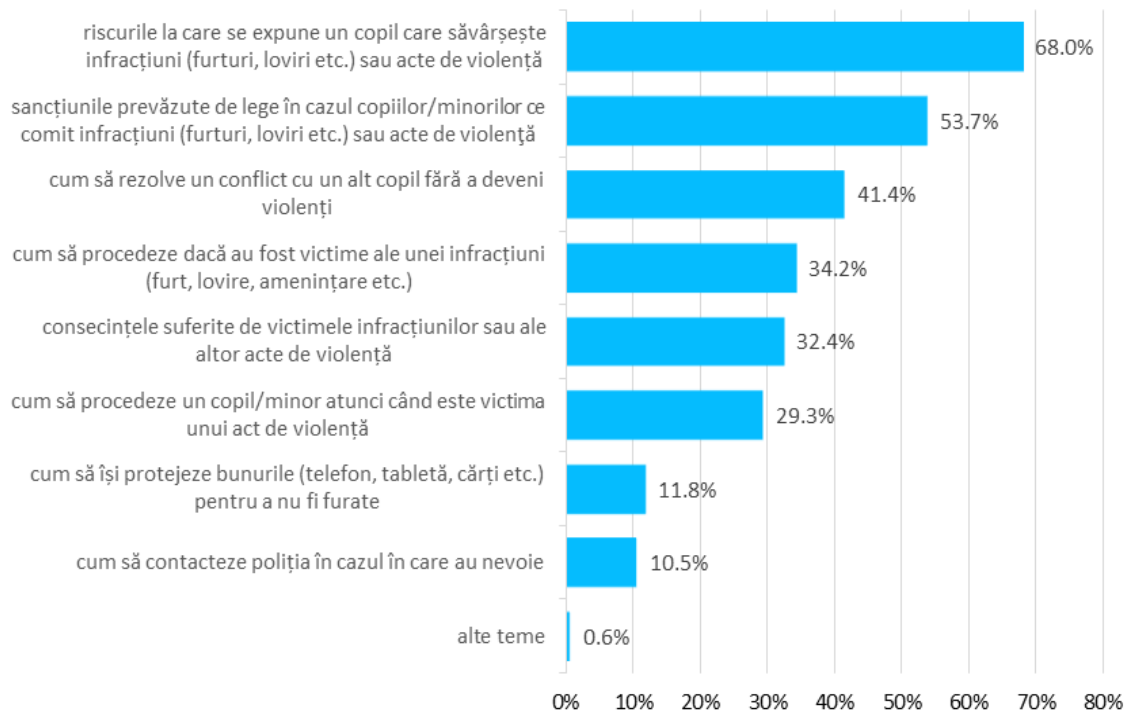
Nevoia de informare a elevilor – opinii ale cadrelor didactice

Cei mai mulți dintre profesori consideră că elevii ar trebui să fie informați despre riscurile la care se expune un copil care săvârșește infracțiuni sau acte de violență (68%), sancțiunile prevăzute de lege în cazul minorilor ce comit infracțiuni sau acte de violență (53,7%), dar și cum să rezolve un conflict cu un alt copil fără a deveni violenți (41,4%).

Remarcăm faptul că riscurile la care se expune un copil care comite infracțiuni este tema pe care cele mai multe cadre didactice au ales-o ca fiind necesară atât pentru informarea profesorilor, cât și pentru informarea elevilor.

În schimb, consecințele legale pentru minorii care au săvârșit infracțiuni sau acte de violență, precum și consecințele suferite de victimele infracțiunilor sau ale actelor de violență au fost selectate de un număr mai mare de profesori drept subiecte care ar trebui discutate cu elevii comparativ cu cadrele didactice.

Figura 51. Opiniile profesorilor privind nevoia de informare a elevilor

N=6657; Q: Ce teme/ informații legate de siguranța copiilor apreciați că ar trebui abordate cu elevii?

**întrebare cu răspuns multiplu, suma procentelor depășește 100%*

Cadrele didactice care predau în unități de învățământ din mediul urban consideră, în mai mare măsură decât colegii lor din mediul rural, că elevii ar trebui să fie informați despre sancțiunile prevăzute de lege în cazul copiilor/minorilor ce comit infracțiuni sau acte de violență (56,3% comparativ cu 49,9%) și despre modalitățile de a-și proteja bunurile pentru a nu fi furate (12,5% față de 10,7%). În schimb, profesorii din mediul rural consideră în mai mare măsură că ar trebui discutat cu elevii cum să rezolve un conflict cu un alt copil fără a deveni violenți (43,1% față de 40,3%).

Cadrele didactice care predau doar în învățământul gimnazial sunt, în mai mare măsură decât colegii lor, de părere că ar trebui să fie abordat cu elevii modul în care să procedeze un copil atunci când este victima unui act de violență, dar și cum să rezolve un conflict cu un alt copil fără a deveni violenți.

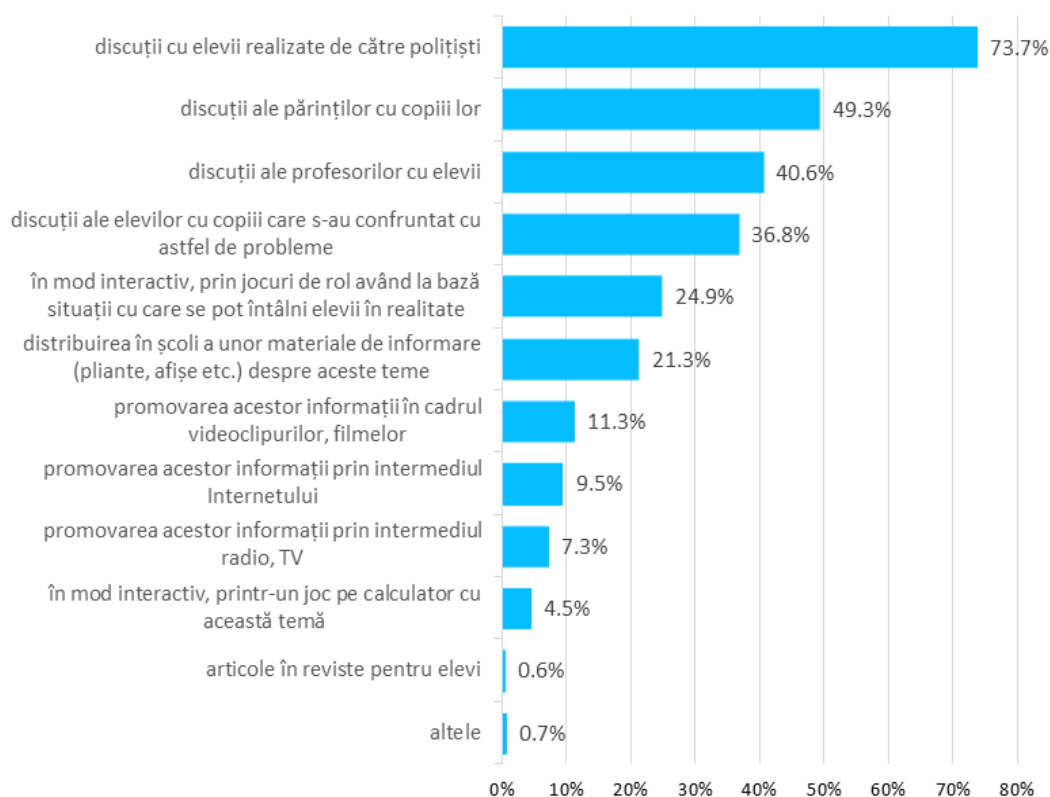
Profesorii care predau atât în învățământul gimnazial, cât și în cel liceal au ales în mai mare măsură decât colegii lor ca temă de discuție cu elevii modul în care aceștia ar trebui să procedeze dacă au fost victime ale unei infracțiuni; iar profesorii care predau atât în învățământul liceal, cât și în cel profesional s-au îndreptat mai des spre riscurile la care se expune un copil care săvârșește infracțiuni sau acte de violență și despre sancțiunile prevăzute de lege în cazul copiilor/minorilor ce comit infracțiuni sau acte de violență.

Strategii de informare a elevilor – opinii ale cadrelor didactice

Cadrele didactice consideră că elevii ar trebui informați despre teme legate de siguranța lor mai ales prin intermediul unor discuții cu polițiștii (73,7% dintre respondenți), dar și prin discuții ale părinților cu copiii lor (49,3%) și ale profesorilor cu elevii (40,6%).

Un număr semnificativ de cadre didactice a fost de părere că discuțiile cu copiii care s-au confruntat cu astfel de probleme (36,8%), jocurile de rol având la bază situații cu care se pot întâlni elevii în realitate (24,9%), precum și distribuirea în școli de materiale tipărite de informare (21,3%) reprezintă, la rândul lor, metode potrivite pentru a-i informa pe elevi despre subiecte referitoare la siguranța lor.

Figura 52. Modalități de informare a elevilor în opinia profesorilor

N=6657; Q: Care considerați că ar fi cele mai potrivite strategii de informare a elevilor cu privire la siguranța lor?

Profesorii care predau în mediul urban, comparativ cu cei care predau în mediul rural, au ales mai frecvent ca strategii potrivite de informare a elevilor discuțiile cu copiii care s-au confruntat cu astfel de probleme (39,5% față de 32,8%) și promovarea informațiilor prin intermediul Internetului (10,7% versus 32,8%). În schimb, cadrele didactice care predau în unități de învățământ aflate în mediul rural au ales în mai mare măsură discuțiile profesorilor cu elevii (42,1% față de 39,7%) și distribuirea în școli a unor materiale de informare (pliante, afișe etc.) despre aceste teme (22,8% comparativ cu 20,2%).

Cadrele didactice care predau doar în învățământul gimnazial au ales în mai mare măsură drept modalități potrivite pentru informarea elevilor despre siguranța lor discuțiile profesorilor cu elevii, discuțiile părinților cu copiii lor, jocurile de rol având la bază situații cu care se pot întâlni

elevii în realitate; cei care predau atât în învățământul gimnazial, cât și în cel liceal, dar și profesorii care predau doar în învățământul liceal au ales mai frecvent discuții ale elevilor cu copiii care s-au confruntat cu astfel de probleme, iar profesorii care predau atât în învățământul liceal, cât și în cel profesional au ales mai des discuțiile cu elevii realizate de către polițiști și promovarea acestor informații în cadrul videoclipurilor și al filmelor.

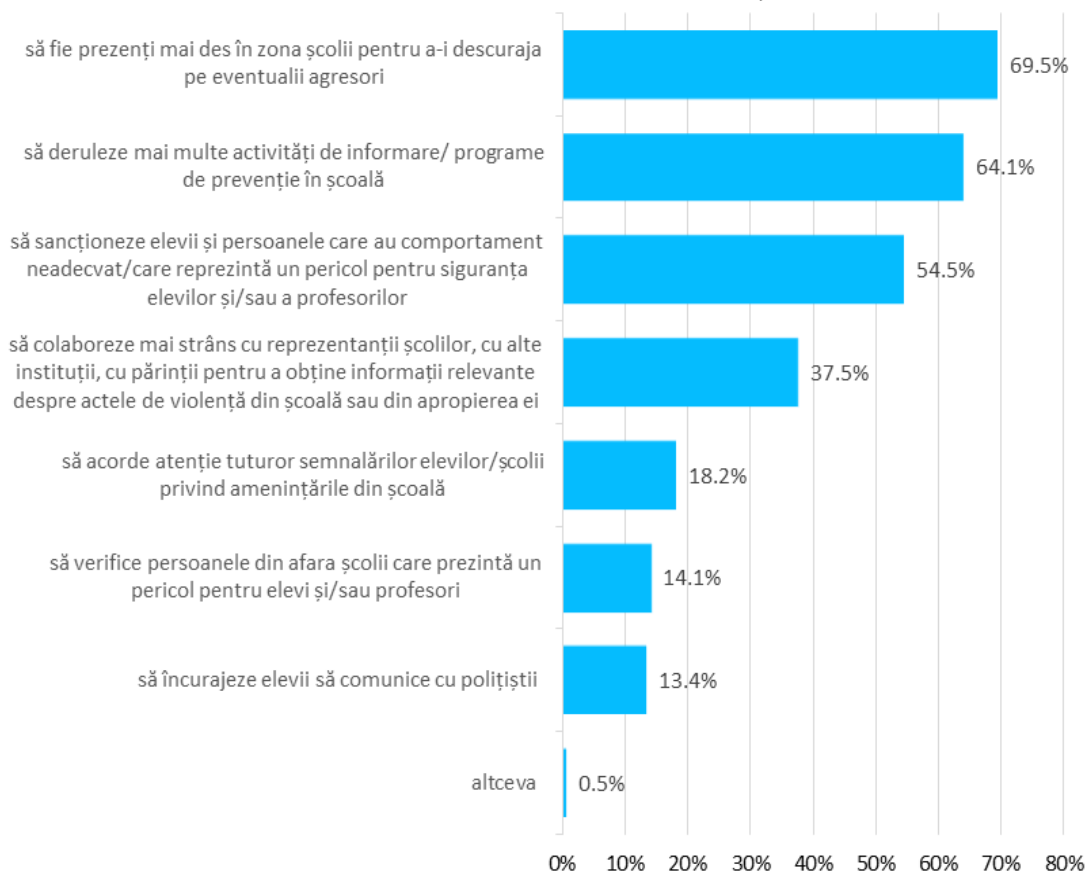
3.5.2. Propuneri pentru o școală mai sigură

➤ Activități ale poliției pentru creșterea nivelului de siguranță în unitățile de învățământ (din perspectiva cadrelor didactice)

Cei mai mulți profesori consideră că, pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar, polițiștii ar trebui să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori (69,5%), să deruleze mai multe activități de informare sau programe de prevenție în școală (64,1%) și să sancționeze elevii și persoanele care au comportament neadecvat ori care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor și/ sau a profesorilor (54,5%).

De asemenea, aproximativ o treime dintre cadrele didactice au apreciat că poliția ar trebui să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, cu alte instituții și cu părinții pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei.

Figura 53. Propunerilor profesorilor privind activitatea poliției

*N=6657; Q Pe lângă activitățile derulate de școală, ce ar trebui să facă poliția pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar? *întrebare cu răspuns multiplu, suma procentelor depășește 100%*

Profesorii din mediul urban au apreciat mai frecvent că, pentru creșterea nivelului de siguranță în mediul școlar, poliția ar trebui să aibă o prezență mai intensă în unitățile de învățământ, să îi sancționeze pe cei care au un comportament neadecvat sau care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor și/sau a profesorilor și să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi și/sau profesori.

În schimb, cadrele didactice care predau în unități de învățământ din mediul rural au considerat, în mai mare măsură decât cele din mediul urban, că poliția ar trebui să deruleze mai multe activități de informare sau programe de prevenție în școală și să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, cu alte instituții și cu părinții pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei.

Tabel 35. „Pe lângă activitățile derulate de școală, ce ar trebui să facă poliția pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar?” Tabel de asociere cu variabilele socio-demografice

	Total	Mediu	
		U	R
	6657	3989	2668
să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori	69,5%	71,1%	67,1%
să deruleze mai multe activități de informare/ programe de prevenție în școală	64,1%	62,1%	67,2%
să sancționeze elevii și persoanele care au comportament neadecvat/care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor și/sau a profesorilor	54,5%	56,2%	51,9%
să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, cu alte instituții, cu părinții pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei	37,5%	36,4%	39,2%
să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor/școlii privind amenințările din școală	18,2%	18,4%	17,9%
să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi și/sau profesori	14,1%	16,4%	10,7%
să încurajeze elevii să comunice cu polițiștii	13,4%	13,5%	13,3%
altceva	0,5%	0,5%	0,5%

Profesorii care predau doar în învățământul gimnazial au considerat mai frecvent că poliția ar trebui să deruleze mai multe activități de informare sau programe de prevenție în școală și să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, cu alte instituții și cu părinții pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei.

Profesorii care predau atât în învățământul gimnazial, cât și în cel liceal au apreciat în mai mare măsură că polițiștii ar trebui să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori și, similar cadrelor didactice care

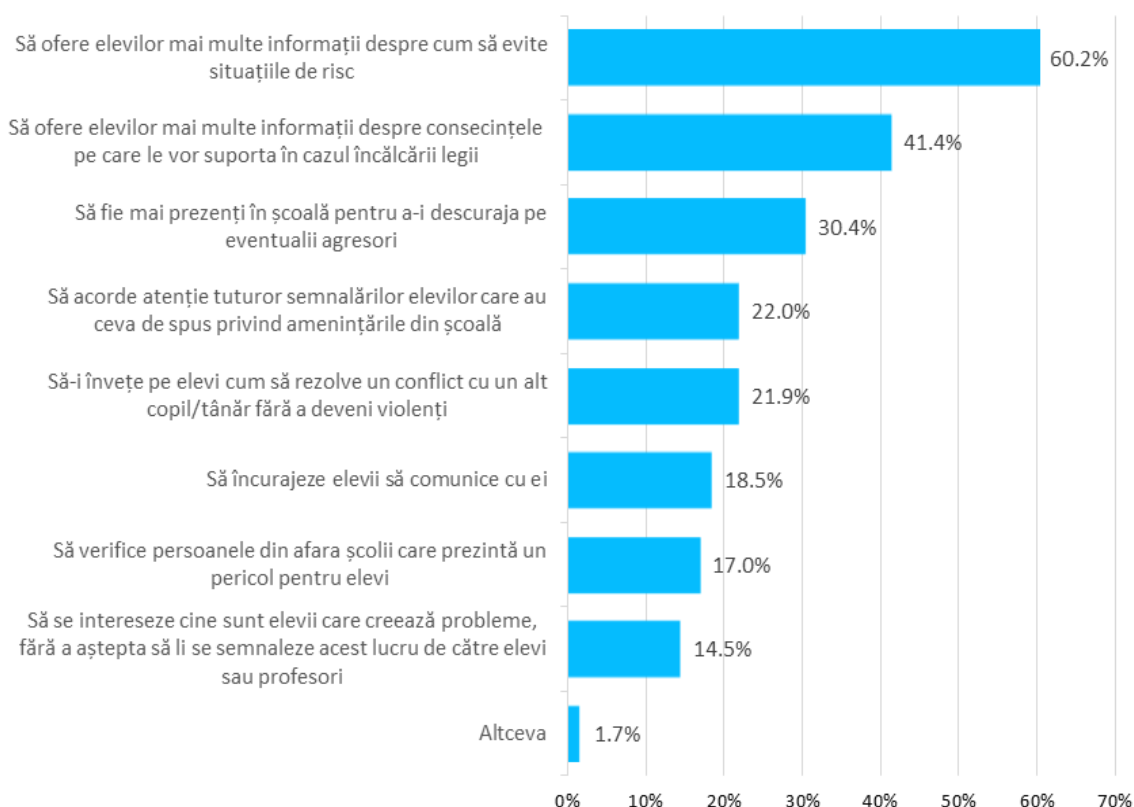
predau doar în învățământul liceal, că ar trebui să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi și/sau profesori.

Profesorii care predau deopotrivă în învățământul liceal, cât și în cel profesional au considerat mai frecvent că polițiștii ar trebui să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori și, asemenea cadrelor didactice care predau la toate cele trei niveluri/nivele de învățământ, că ar trebui să sancționeze elevii și persoanele care au comportament neadecvat sau care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor și/sau a profesorilor și să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi și/sau profesori.

➔ **Activități ale poliției pentru creșterea nivelului de siguranță în unitățile de învățământ – opinii ale elevilor**

Din prisma elevilor, primele trei măsuri pe care poliția ar trebui să le ia pentru ca școala să fie un loc mai sigur sunt: să ofere elevilor mai multe informații despre cum să evite situațiile de risc (60,2%) și despre consecințele pe care le pot suporta în cazul încălcării legii (41,4%), dar și ca polițiștii să fie mai prezenți în școală pentru a-i descuraja pe eventualii agresori (30,4%).

Figura 54. Propunerile elevilor privind activitatea polițiștilor

*N=10776; Q: Ce crezi că ar trebui să facă polițiștii pentru ca școala să fie un loc mai sigur? *întrebare cu răspuns multiplu, suma procentelor depășește 100%*

Elevii din învățământul gimnazial consideră în mai mare măsură decât colegii lor că poliția/polițiștii ar trebui să ofere elevilor mai multe informații despre cum să evite situațiile de risc și despre consecințele pe care le vor suporta în cazul

încălării legii, să fie mai prezenți în școală pentru a-i descuraja pe eventualii agresori și să-i învețe pe elevi cum să rezolve un conflict cu un alt copil/tânăr fără a deveni violenți.

În schimb, elevii din învățământul liceal consideră în mai mare măsură că poliția/polițiștii ar trebui să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor care au ceva de spus privind amenințările din școală, să încurajeze elevii să comunice cu ei, să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi și să se intereseze cine sunt elevii care creează probleme, fără a aștepta să li se semnaleze acest lucru de către elevi sau profesori.

Elevii din mediul rural sunt în mai mare măsură de părere că poliția ar trebui să ofere elevilor mai multe informații despre cum să evite situațiile de risc și despre consecințele pe care le vor suporta în cazul încălcării legii și că polițiștii ar trebui să fie mai prezenți în școală pentru a-i descuraja pe eventualii agresori. Elevii din mediul urban, în schimb, consideră în mai mare măsură că poliția ar trebui să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor care au ceva de spus privind amenințările din școală, să-i învețe pe elevi cum să rezolve un conflict cu un alt copil/tânăr fără a deveni violenți, să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi și să se intereseze cine sunt elevii care creează probleme, fără a aștepta să li se semnaleze acest lucru de către elevi sau profesori (Testul Chi2 de contingență).

Comparativ cu băieții, fetele apreciază mai frecvent că poliția ar trebui să ofere elevilor mai multe informații despre consecințele pe care le vor suporta în cazul încălcării legii, să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor care au ceva de spus privind amenințările din școală și să-i învețe pe elevi cum să rezolve un conflict cu un alt copil/tânăr fără a deveni violenți.

Tabel 36. „Ce crezi că ar trebui să facă polițiștii pentru ca școala să fie un loc mai sigur?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

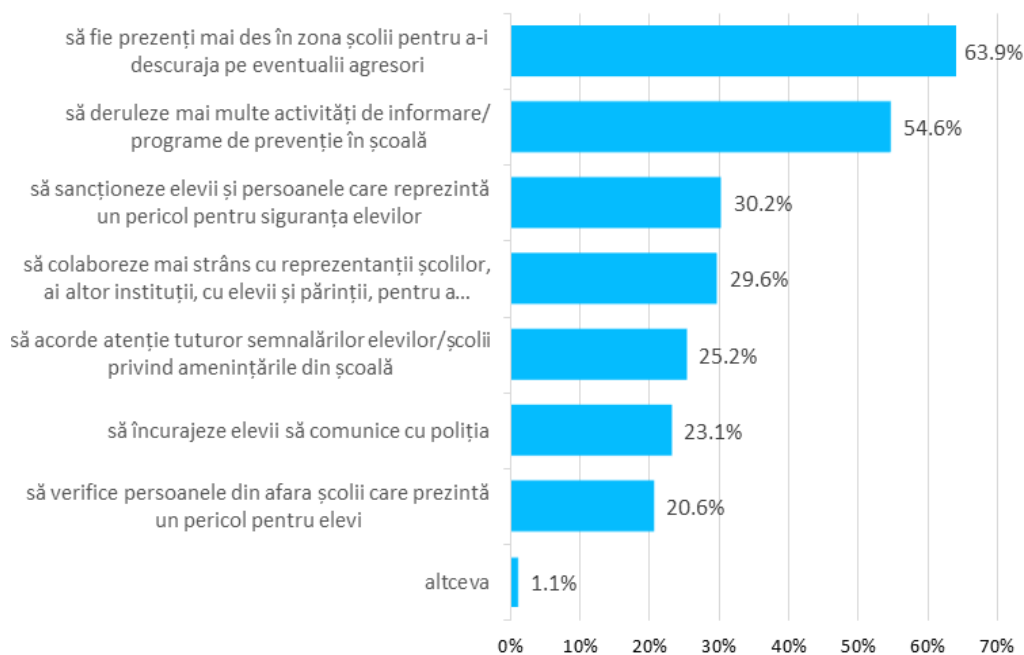
	Total	Nivel învățământ			Mediu rezidență		Gen	
		GIM	LIC	PRF	R	U	F	M
	10776	4186	6205	385	5945	4831	5829	4947
Să ofere elevilor mai multe informații despre cum să evite situațiile de risc	60,2%	64,3%	57,6%	59,2%	63,8%	55,9%	60,6%	59,8%
Să ofere elevilor mai multe informații despre consecințele pe care le vor suporta în cazul încălcării legii	41,4%	44,1%	39,9%	37,7%	42,8%	39,7%	44,6%	37,8%
Să fie mai prezenți în școală pentru a-i descuraja pe eventualii agresori	30,4%	34,0%	27,8%	31,2%	31,9%	28,4%	30,6%	30%
Să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor care au ceva de spus privind amenințările din școală	22%	19,5%	24%	15,6%	20,8%	23,4%	26,1%	17,2%

Să-i învețe pe elevi cum să rezolve un conflict cu un alt copil/tânăr fără a deveni violenți	21,9%	22,8%	21,6%	15,1%	20,2%	24%	24,4%	18,9%
Să încurajeze elevii să comunice cu ei	18,5%	17,2%	19,3%	20%	18%	19,1%	19,1%	17,8%
Să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi	17%	16,5%	17,6%	11,4%	15,7%	18,5%	17,5%	16,3%
Să se intereseze cine sunt elevii care creează probleme, fără a aștepta să li se semnaleze acest lucru de către elevi sau profesori	14,5%	13,7%	15,2%	11,7%	12,8%	16,6%	14,9%	13,9%
Altceva	1,7%	0,5%	1%	0,3%	1,4%	2,1%	1,3%	2,2%

➡ Activități ale poliției pentru creșterea nivelului de siguranță în unitățile de învățământ – opinii ale părinților

Din perspectiva părinților, primele trei măsuri pe care poliția ar trebui să le ia pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar sunt: o prezență mai frecventă a polițiștilor în zona școlii pentru ca eventualii agresori să fie descurajați (63,9%), derularea mai multor activități de informare și programe preventive în școală (54,6%) și sancționarea elevilor și a altor persoane care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor (30,2%).

Figura 55. Propunerile părinților privind activitățile derulate de polițiști

N 12211; Q: În opinia dvs., ce ar trebui să facă Poliția Română pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar? *întrebare cu răspuns multiplu, suma procentelor depășește 100%

Părinții elevilor de gimnaziu sunt în mai mare măsură de părere că, pentru a crește nivelul de siguranță în unitățile de învățământ, poliția ar trebui să deruleze mai multe activități de informare sau programe preventive în școli și să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, ai altor instituții, precum și cu elevii și părinții pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei.

Părinții elevilor de liceu consideră în mai mare măsură că polițiștii ar trebui să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori, să sancționeze elevii și persoanele care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor, să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor/școlii privind amenințările din școală și să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi (Testul Chi² de contingență).

Tabel 37. „În opinia dvs., ce ar trebui să facă Poliția Română pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Nivel învățământ copil			Nivel educație părinte		
		GIM	LIC	PRF	ELEM	MEDII	SUP
		12211	6107	5765	339	1732	6234
să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori	63,9%	63%	65%	60,8%	56,2%	61,8%	70,2%
să deruleze mai multe activități de informare/ programe de prevenție în școală	54,6%	56,6%	52,6%	54,9%	51,4%	53,8%	57,1%
să sancționeze elevii și persoanele care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor	30,2%	29,2%	31,3%	29,2%	27,9%	28,3%	33,9%
să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, ai altor instituții, cu elevii și părinții, pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei	29,6%	30,9%	28,6%	23,9%	21,9%	27,7%	35,6%
să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor/școlii privind amenințările din școală	25,2%	23,9%	26,7%	24,8%	20,9%	24,8%	27,6%
să încurajeze elevii să comunice cu poliția	23,1%	22,3%	23,8%	26,3%	23,9%	23,9%	21,7%
să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi	20,6%	19,3%	22,1%	20,4%	18,9%	19,3%	23,3%
altceva	1,1%	1%	1,2%	0,9%	0,6%	0,8%	1,8%

Cu excepția încurajării elevilor să comunice cu poliția, pe care au ales-o cel mai rar, părinții cu studii superioare au ales în mai mare măsură decât celelalte categorii toate variantele oferite de măsuri pe care poliția ar trebui să le implementeze pentru ca unitățile de învățământ să devină mai sigure.

Tabel 38. „În opinia dvs., ce ar trebui să facă Poliția Română pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Mediu rezidență		Gen copil	
		R	U	F	M
	12211	6229	5982	5871	6340
să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori	63,9%	59,5%	68,5%	63,2%	64,6%
să deruleze mai multe activități de informare/ programe de prevenție în școală	54,6%	54,2%	55,1%	53,7%	55,5%
să sancționeze elevii și persoanele care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor	30,2%	27,9%	32,6%	31,4%	29,1%
să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, ai altor instituții, cu elevii și părinții, pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei	29,6%	27,5%	31,8%	30%	29,3%
să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor/ școlii privind amenințările din școală	25,2%	23,4%	27,2%	25%	25,5%
să încurajeze elevii să comunice cu poliția	23,1%	24,1%	22,1%	23,3%	22,9%
să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi	20,6%	19%	22,4%	20,9%	20,4%
altceva	1,1%	0,9%	1,3%	1,1%	1,1%

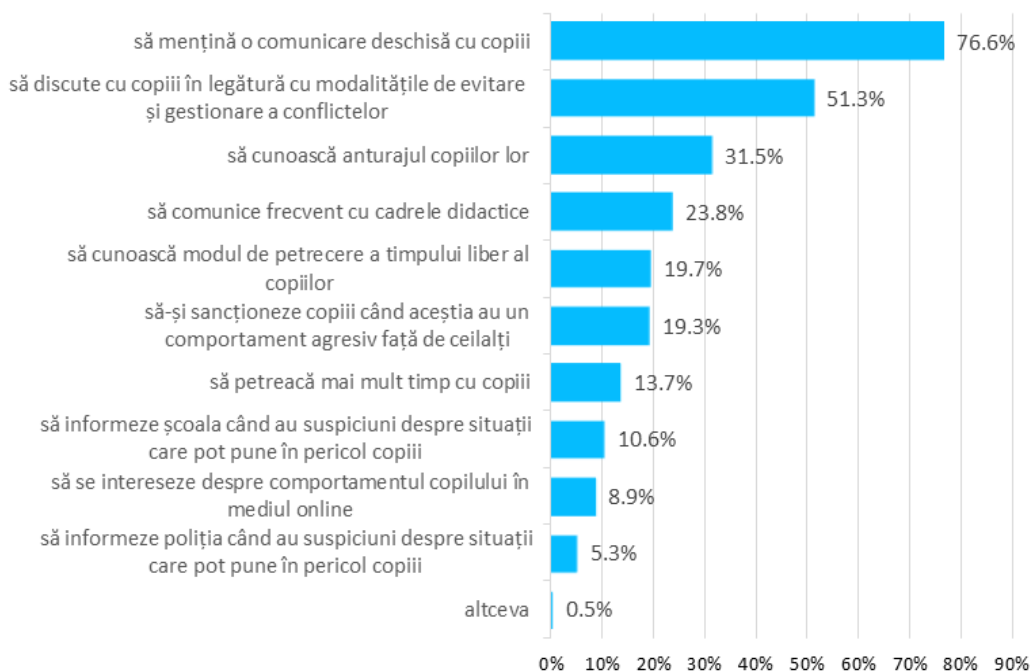
Părinții rezidenți în mediul rural au apreciat mai frecvent că poliția/polițiștii ar trebui să încurajeze elevii să comunice cu ei, iar cei rezidenți în mediul urban au apreciat mai frecvent că poliția/polițiștii ar trebui să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori, să sancționeze elevii și persoanele care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor, să colaboreze mai strâns cu reprezentanții școlilor, ai altor instituții, cu elevii și părinții, pentru a obține informații relevante despre actele de violență din școală sau din apropierea ei, să acorde atenție tuturor semnalărilor elevilor/școlii privind amenințările din școală și să verifice persoanele din afara școlii care prezintă un pericol pentru elevi.

Părinții fetelor au fost mai frecvent de părere că poliția ar trebui să sancționeze elevii și persoanele care reprezintă un pericol pentru siguranța elevilor, iar părinții băieților au opinat mai des că poliția ar trebui să deruleze mai multe activități de informare/ programe de prevenție în școală.

Măsurile pe care ar trebui să le ia părinții pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai unor acte de violență

Din perspectiva părinților, cele mai importante trei lucruri pe care ar trebui să le facă pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai unor acte de violență sunt menținerea unei comunicări deschise cu copiii (peste trei sferturi dintre părinți au ales această variantă), să discute cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor (puțin peste jumătate dintre părinți) și să cunoască anturajul copiilor lor (aproape o treime dintre părinți).

Figura 56. Acțiuni pe care ar trebui să le întreprindă părinții pentru a reduce riscul copiilor de a fi implicați în acte de violență

*N: 12211, Q: În opinia dvs., ce ar trebui să facă părinții pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai actelor de violență? *întrebare cu răspuns multiplu, suma procentelor depășește 100%*

Părinții elevilor de gimnaziu consideră în mai mare măsură că ar trebui să discute cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor, să-și sancționeze copiii când aceștia au un comportament agresiv față de ceilalți și să informeze școala când au suspiciuni despre situații care pot pune în pericol copiii.

Părinții elevilor de liceu sunt mai frecvent de părere că părinții ar trebui să mențină o comunicare deschisă cu copiii și să cunoască anturajul copiilor lor și modul de petrecere a timpului liber al acestora.

Părinții cu studii superioare consideră în mai mare măsură decât celelalte categorii că ar trebui să discute cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor, să cunoască anturajul copiilor lor și modul de petrecere a timpului liber al acestora, să informeze școala când au suspiciuni despre situații care pot pune în pericol copiii și să se intereseze despre comportamentul copilului în mediul online.

Tabel 39. „În opinia dvs., ce ar trebui să facă părinții pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai actelor de violență?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Nivel învățământ copil			Nivel educație părinte		
		GIM	LIC	PRF	ELEM	MEDII	SUP
	12211	6107	5765	339	1732	6234	4245
să mențină o comunicare deschisă cu copiii	76,6%	75,6%	77,6%	78,2%	74,7%	77,1%	76,6%
să discute cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor	51,3%	53,1%	49,3%	54,3%	46,5%	50,9%	54%
să cunoască anturajul copiilor lor	31,5%	30,1%	33,3%	25,7%	22,3%	29,8%	37,7%
să comunice frecvent cu cadrele didactice	23,8%	24,8%	22,6%	26,3%	24,8%	24,5%	22,4%
să cunoască modul de petrecere a timpului liber al copiilor	19,7%	17,7%	22,2%	13,6%	11,7%	17%	27%
să-și sancționeze copiii când aceștia au un comportament agresiv față de ceilalți	19,3%	20,6%	18%	19,5%	18,6%	19,1%	20%
să petreacă mai mult timp cu copiii	13,7%	13,7%	13,8%	10,6%	12,9%	13,4%	14,4%
să informeze școala când au suspiciuni despre situații care pot pune în pericol copiii	10,6%	11,3%	9,9%	10%	10,1%	10%	11,7%
să se intereseze despre comportamentul copilului în mediul online	8,9%	9,8%	7,9%	7,4%	8%	7,5%	11,2%
să informeze poliția când au suspiciuni despre situații care pot pune în pericol copiii	5,3%	5,1%	5,3%	6,5%	5,7%	5,1%	5,3%
altceva	0,5%	0,4%	0,5%	0,6%	0,6%	0,4%	0,5%

Părinții care locuiesc în mediul rural sunt în mai mare măsură de părere că părinții ar trebui să comunice frecvent cu cadrele didactice, iar cei care locuiesc în mediul urban că părinții ar trebui să discute cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor, să cunoască anturajul copiilor lor și modul de petrecere a timpului liber al copiilor și să se intereseze despre comportamentul copilului în mediul online.

Părinții fetelor apreciază mai des că părinții ar trebui să-și sancționeze copiii când aceștia au un comportament agresiv față de ceilalți, să petreacă mai mult timp cu copiii și să se intereseze despre comportamentul copilului în mediul online. În schimb, bărbații consideră în mai mare măsură că părinții ar trebui să discute

cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor, să comunice frecvent cu cadrele didactice și să informeze poliția când au suspiciuni despre situații care pot pune în pericol copiii.

Tabel 40. „În opinia dvs., ce ar trebui să facă părinții pentru a reduce riscul copiilor de a deveni victime sau autori ai actelor de violență?” Tabel de asociere cu variabile socio-demografice

	Total	Mediu rezidență		Gen copil	
		Rural	Urban	Fem	Masc
	12211	6229	5982	5871	6340
să mențină o comunicare deschisă cu copiii	76,6%	76,4%	76,8%	76,6%	76,6%
să discute cu copiii în legătură cu modalitățile de evitare și gestionare a conflictelor	51,3%	49,2%	53,5%	50,4%	52,2%
să cunoască anturajul copiilor lor	31,5%	27,6%	35,5%	31,9%	31,1%
să comunice frecvent cu cadrele didactice	23,8%	24,6%	23%	21,9%	25,5%
să cunoască modul de petrecere a timpului liber al copiilor	19,7%	16,1%	23,5%	19,7%	19,7%
să-și sancționeze copiii când aceștia au un comportament agresiv față de ceilalți	19,3%	19,1%	19,6%	20,1%	18,6%
să petreacă mai mult timp cu copiii	13,7%	13,8%	13,5%	14,4%	13%
să informeze școala când au suspiciuni despre situații care pot pune în pericol copiii	10,6%	10,4%	10,8%	10,6%	10,6%
să se intereseze despre comportamentul copilului în mediul online	8,9%	8,2%	9,6%	9,5%	8,2%
să informeze poliția când au suspiciuni despre situații care pot pune în pericol copiii	5,3%	5,2%	5,4%	4,9%	5,6%
altceva	0,5%	0,4%	0,6%	0,4%	0,5%

Propuneri pentru creșterea siguranței în mediul școlar

În cadrul demersurilor noastre investigative, celor trei grupe de respondenți le-au fost solicitate propuneri sau idei pentru creșterea nivelului de siguranță în unitățile de învățământ.

Elevii, părinții și profesorii au făcut referire la aceleași tipuri de măsuri care, în opinia lor, ar reduce riscul derapajelor comportamentale sau al diferitelor forme de violență și ar crește nivelul de siguranță școlară.

Managementul securității unităților de învățământ, implicit proiectarea celor mai bune soluții de creștere a siguranței intră în responsabilitatea și competența decidenților din aria de interes, a specialiștilor în securitatea obiectivelor, a polițiștilor sau altor agenți ai ordinii publice și mult mai puțin a beneficiarilor, mai ales când ne referim la amenințări la adresa siguranței provenite din afara școlii. Astfel, ideile de diminuare a vulnerabilităților și de creștere a factorilor de protecție sunt mai puțin de așteptat să provină de la populația școlară. Când ne referim la factorii de risc care provin chiar din mediul școlar, atunci opiniile actorilor școlii capătă semnificații

mai ridicate, prin urmare răspunsurile colectate își pot dovedi utilitatea pentru responsabilii climatului de siguranță școlară.

Cele mai frecvente răspunsuri dintre cele care au fost considerate pertinente sunt:

- asigurarea pazei școlilor cu agenți de pază sau portari;
- instalarea sau multiplicare sistemelor audio-video de monitorizare a spațiului școlii și a zonei adiacente;
- implicarea poliției în activități de prevenire în școli;
- implicarea specialiștilor care pot acorda sprijin și consiliere elevilor, dar și părinților acestora - psihologi, consilieri școlari, personal medical;
- controlul și supravegherea elevilor de la momentul intrării în școală și pe parcursul desfășurării programului, în mod special în pauzele dintre cursuri;
- sancțiuni sau creșterea severității acestora pentru elevi, dar uneori și pentru părinții elevilor care, prin comportamentul lor, afectează climatul de siguranță.

Ne-au atras atenția și alte două categorii de răspunsuri, chiar dacă au fost mai reduse numeric. În cazul respondenților cadre didactice au fost înregistrate o serie de opinii privind utilitatea colaborării cu părinții elevilor. Subliniem că această opțiune de răspuns se regăsește într-o măsură care să atragă atenție numai în rândul cadrelor didactice, nu și la celelalte două grupe. Răspunsurile mai detaliate se referă la implicarea părinților în educarea și corijarea comportamentului copiilor, la responsabilizarea părinților, la creșterea numărului de ședințe de informare cu părinții etc. Credem că aceasta reprezintă o plasare a centrului de greutate pentru modelarea comportamentului elevilor către părinții acestora, atitudine care am putut observa că se află în contrast cu o serie de răspunsuri ale părinților, îndeosebi, dar și ale elevilor, care propuneau o creștere a nivelului de supraveghere a spațiului școlii, mai ales în timpul pauzelor, efectuată de către profesori.

A doua categorie de opinii interesante, provenită numai din rândul elevilor respondenți, vizează problema hranei acestora. Mai multe răspunsuri detaliate se refereau la asigurarea mesei calde pentru copii, la înființarea unor cantine în interiorul școlii, la acordarea libertății elevilor de a merge în pauze la magazinele din apropiere pentru a-și procura hrana, la deschiderea unor astfel de magazine în apropierea școlii, la mărirea timpului unor pauze sau la scurtarea programului pentru a putea să mănânce mai repede. Alte răspunsuri descriau direct faptul că unii elevi suferă din cauza foamei, că își doresc să poată procura vitamine sau magneziu de la cabinetele medicale, precum și alte răspunsuri care sugerează că unii elevi se confruntă cu nevoia de hrană, cu frustrări și suferințe provocate de foame în timpul cursurilor. Considerăm că ridicarea acestei probleme ar trebui să atragă atenția decidenților din mediul educațional, în contextul soluțiilor pentru îmbunătățirea climatului de siguranță, întrucât foamea sau hrana inadecvată pot sta la baza agresivității și la apariția unor manifestări necontrolate de nervozitate până la pragul violent în unele cazuri. Uneori, nu atât lipsa unei conduite educate, cât mai ales capacitatea scăzută de autocontrol inerentă vârstei poate conduce la izbucniri agresive la unii copii care suferă de foame mai acut în timpul cursurilor.

1. Asigurarea pazei cu personal specializat

Pentru toate cele trei categorii de subiecți chestionați, asigurarea pazei școlilor a fost prima opțiune sau cea mai frecvent propusă dintre toate tipurile de răspunsuri. În diferite forme, mai mult sau mai puțin detaliate sau explicite, cum ar fi: alocarea mai multor fonduri pentru angajarea unor agenți de pază, colaborarea cu firme specializate de pază, înlocuirea paznicilor vârstnici sau indolenți cu agenți mai eficienți, corijarea comportamentului unor paznici, creșterea numărului de paznici alocați unei școli, referiri scurte la agenți de pază sau paznici sau portari. De asemenea, unele răspunsuri detaliau și așteptări privind responsabilitățile acestora - controlul persoanelor străine în școală, verificarea corporală sau a ghiozdanelor elevilor, supravegherea intrării în unitățile de învățământ sau extinderea acestora către spațiul adiacent sau, dimpotrivă, pe holurile școlilor. În special, așa cum am mai amintit, cadrele didactice au plasat sarcina supravegherii interne în timpul pauzelor preponderent către agenții de pază, în contrast cu opiniile părinților și elevilor care plasau responsabilitatea supravegherii către corpul profesoral.

Paza prin agenți specializați pare să fie cea mai bună soluție imaginată de respondenți pentru creșterea nivelului de siguranță. Desigur, cea mai mare eficiență a unei astfel de soluții se referă la amenințările la adresa siguranței care provin din exteriorul spațiului școlii - persoane străine, elevii altor școli, părinți furioși din varii motive. Pentru corijarea comportamentului elevilor unor școli sau pentru evitarea derapajelor comportamentale ale unor cadre didactice, agenții de pază au un rol scăzut, deși unele așteptări se referă la sarcina supravegherii holurilor și toaletelor de către aceștia. De asemenea, sunt așteptări ca agenții de pază să depisteze și diminueze prin control riscurile aducerii drogurilor, armelor sau altor obiecte periculoase de către elevii școlii unde sunt angajați.

2. Utilizarea sistemelor tehnice de monitorizare

Asociate frecvent cu paza unităților de învățământ, sistemele tehnice de monitorizare și control au fost printre cele mai frecvente soluții de siguranță amintite de subiecți. Aceștia s-au referit la sisteme audio-video, la scanere cu detectoare de metal amplasate la intrarea în școli sau la utilizarea unor carduri de acces în școală, în diferite forme de solicitare: să fie achiziționate, să fie cumpărate mai multe, să fie folosite sau pornite, unii elevi sugerând că, deși sunt amplasate, nu sunt funcționale din diverse motive. Răspunsurile mai detaliate au relevat preocupări fie pentru reducerea amenințărilor provenite din afara școlii - camerele audio video să monitorizeze spațiul adiacent școlii, să fie permis accesul cu carduri pentru a împiedica pătrunderea unor persoane străine, fie pentru reducerea riscului incidentelor violente din rândul populației școlare - detectoarele de metal să împiedice accesul elevilor cu arme albe, camerele audio video să monitorizeze clasele, holurile, curtea școlii sau chiar toaletele, conform unora dintre răspunsuri, în funcție de nivelul de îngrijorare resimțit de respondenți. De asemenea, rolul lor a mai fost propus ca modalitate de probare a comportamentelor sancționabile.

3. Implicarea poliției

Această opțiune de răspuns a fost exprimată în diferite forme, așteptările făcând referire la vizite mai frecvente ale polițiștilor de siguranță școlară sau de proximitate pentru susținerea unor teme de prevenire, pentru a asigura o prezență vizibilă în școli, pentru a le explica elevilor modalități de evitare a conflictelor sau pentru a fi o prezență disuasivă pentru acei elevi care sunt mai frecvent implicați în comportamente agresive și de bullying. De asemenea, alții s-au referit la prezența poliției rutiere în zona adiacentă școlii unde se înregistrează trafic rutier intens, a patrulilor de poliție care să asigure securitatea zonelor limitrofe școlilor.

4. Activitatea de consiliere

O altă serie de răspunsuri ale subiecților a vizat amplificarea activităților de consiliere acordată elevilor sau, uneori, părinților acestora. Răspunsurile mai detaliate s-au referit la creșterea numărului de consilieri școlari, a psihologilor, dar și a personalului cu atribuții medicale - medici și asistenți, la creșterea numărului de ore dedicate consilierii elevilor, la prevenirea victimizării prin consilierea privind evitarea conflictelor, la învățarea autocontrolului prin tehnici sau sfaturi predate de psihologi.

5. Sancționarea elevilor

Această poziție a fost și ea destul de frecvent menționată în rândul celor trei grupe de respondenți. Atunci când au detaliat, cel mai des s-au referit la exmatriculare, la scăderea notei la purtare, la modificarea legislației pentru a permite luarea unor măsuri sancționatorii în timp scurt și cu efecte imediate față de elevii cu comportament neconform regulamentelor de ordine interioară, la amendarea părinților elevilor vinovați.

6. Controlul și supravegherea elevilor

Cele două tipuri de acțiuni au fost grupate pentru că se referă la aceeași modalitate de răspuns față de comportamentele în interiorul școlilor: măsuri proactive, de preîntâmpinare a evenimentelor nedorite, de eliminare a condițiilor favorabile producerii violențelor, de descurajare și de diminuare a tensiunilor înainte de amplificarea acestora până la un prag dificil de gestionat.

Răspunsurile mai explicite s-au referit la: controlul periodic corporal și al ghiordanelor elevilor, pentru a preveni introducerea în școală a substanțelor psihoactive, alcoolului sau a armelor, testarea antidrog a elevilor, supravegherea permanentă a holurilor, toaletelor sau a curții școlii, creșterea numărului de profesori de serviciu sau efectuarea serviciului pe școală de către profesori, în funcție de ceea ce percepeau respondenții în școlile lor, angajarea unui personal specializat pentru supravegherea elevilor, mai ales în timpul pauzelor.

Dacă profesorii au solicitat mai frecvent ca supravegherea să fie efectuată de personalul de pază, părinții și elevii au plasat mai degrabă centrul de greutate al acestei activități către corpul profesoral.

După cum s-a putut observa din analiza acestor categorii de răspunsuri, se conturează două perspective, în funcție de natura amenințărilor la adresa școlii, de sursa lor, de experiența incidentelor cunoscute sau de a celor așteptate să se producă. Pentru respondenții care cred că mai degrabă școala se confruntă cu probleme de siguranță produse de persoane din afara mediului școlar, soluțiile sunt cele mai degrabă de forță, solicitând agenți de pază eficienți, implicarea poliției ca formă de disuasiune, sisteme audio-video perimetrare sau pentru supravegherea zonei limitrofe școlii. Cei care cred că problemele de siguranță provin din rândul populației școlare se referă la soluții combinate, atât de forță - agenți de pază și poliție sau jandarmerie și de coerciție - sancțiuni, cât și acțiuni persuasive de modelare comportamentală și atitudinală: consiliere realizată de psihologi, medici, consilieri școlari, reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale, ore de prevenire și dezbateri cu polițiști, asistență medicală a elevilor, asigurarea hranei pentru elevi, controlul elevilor pentru a-i împiedica să aducă obiecte și substanțe interzise, supravegherea elevilor pentru a preîntâmpina acutizarea tensiunilor și izbucnirea conflictelor violente.

Capitolul 4

Concluzii

Proiectarea și implementarea unor intervenții eficiente de prevenire și combatere a violenței în mediul școlar este necesar să valorifice datele de cercetare care pun în evidență particularitățile și specificul fenomenului, în raport cu diferite caracteristici ale unităților de învățământ, ale mediului de viață al elevilor, precum și cu strategiile și activitățile adoptate în diferitele contexte școlare, destinate prevenirii și ameliorării manifestărilor de violență.

Conceptul de "școală sigură" presupune un model care valorifică o abordare integrativă și multifacetată, care include dimensiuni precum *siguranța fizică* (infrastructură și mediu, pregătirea pentru situații de urgență etc.), *psihologică* (climat școlar pozitiv, sprijin psihologic etc.) și *socială* (mediu sigur și suportiv, implicarea activă a părinților și a comunității, implementarea unor programe dedicate etc.), precum și o metodologie care să asigure implementarea adecvată a acestui model.

Aspectele menționate cel mai frecvent de către elevi drept condiții pentru o școală sigură, includ atât prezența echipamentelor de supraveghere și a serviciilor de pază la intrarea în spațiile școlii, cât și existența și funcționarea serviciilor medicale și a celor oferite de consilierul școlar.

Percepțiile principalilor actori educaționali asupra *siguranței elevilor în mediul școlar* sunt marcate de un decalaj; astfel, cadrele didactice consideră că școala în care își desfășoară activitatea reprezintă un mediu sigur pentru elevi, în mai mare măsură decât părinții și elevii. Acest fapt poate sugera nevoia de optimizare a cadrului de comunicare între acești actori, astfel încât toate situațiile de violență școlară să fie cunoscute și abordate corespunzător de către persoanele cu roluri specifice în gestionarea acestui fenomen, dat fiind că, în mod frecvent, elevii se confruntă cu teama de a fi agresați în mediul școlar.

Nivelul cel mai redus de siguranță este asociat drumului dintre casă și școală și caracterizează în mod special elevii care învață la unități școlare care nu se află în localitatea de domiciliu, siguranța rutieră (traficul) fiind principalul factor de îngrijorare al părinților.

În opiniile cadrelor didactice, **actele violente în mediul școlar** sunt mai degrabă o excepție, decât o regulă, iar acestea apar, cu precădere, în contextele în care prezența și autoritatea profesorilor sunt reduse: în mediul online, în clase pe parcursul pauzelor, pe holul școlii, în curtea școlii sau în apropierea acesteia.

Analiza datelor plasează **școlile rurale într-o situație vulnerabilă**, toate formele de violență înregistrând frecvențe mai ridicate în aceste școli comparativ cu cele din urban.

Măsurile de siguranță cele mai răspândite adoptate la nivelul școlilor sunt, în opinia profesorilor, următoarele: utilizarea camerelor de supraveghere pe holuri și în curtea școlii,

supravegherea în pauze de către profesorul de serviciu, dar și activitățile periodice de prevenire și combatere a violenței. Școlile gimnaziale și cele profesionale, dar și cele din mediul rural, sunt mai slab dotate cu echipamente de siguranță și implementează mai puțin măsuri destinate prevenirii și combaterii violenței, conform opiniilor profesorilor.

Violența în școlile românești îi are ca actori principali pe elevi, atât în calitate de victime, cât și de agresori. Faptele de violență se petrec în general între colegii de clasă și între elevi din clase diferite, dar de același nivel și au loc mai ales în contexte în care există o supraveghere scăzută din partea adulților (în pauze, în curtea școlii sau pe holuri).

Deși prezente la rândul lor în școli, formele de violență îndreptate împotriva cadrelor didactice sunt mai rare, iar cele comise împotriva copiilor de alte persoane (profesori, alți angajați ai școlii sau persoane din afara școlii) sunt mai degrabă fenomene izolate.

Există un consens între elevi, profesori și părinți în ceea ce privește clasamentul celor mai frecvente forme de violență între elevi, **pe primele locuri situându-se actele de agresiune verbală și psihologică.** La rândul său, violența fizică este un fenomen destul de răspândit între elevi. Deși într-o pondere mică, elevii și profesorii au declarat inclusiv prezența consumului de alcool și droguri de către copii în mediul școlar.

Există **diferențe între procentul elevilor care raportează violența și cel al profesorilor și părinților, ponderea adulților care recunosc aceste fapte fiind mai scăzută.** Dacă ne referim la părinți, distincția este majoră, ponderea părinților care recunosc o formă de victimizare a copilului lor este în general jumătate din cea a elevilor care recunosc acest lucru. Diferența este frapantă în cazul anumitor fapte precum furtul, răspândirea unor fotografii ale copilului fără acordul acestuia sau agresiunile cu caracter obscen/ sexual. Dacă o oarecare disensiune între gradul de cunoaștere a violenței este explicabilă întrucât nu toate faptele de violență sunt aduse la cunoștința adulților, o astfel de discrepanță majoră, mai ales cu privire la fenomene grave, reprezintă un indicator al lipsei de comunicare între copii și adulți ce se materializează într-o lipsă de încredere în a raporta astfel de fapte, dar și o posibilă subestimare a gravității acestora astfel că elevii nu simt nevoia să le sesizeze.

O similitudine mai mare între declarațiile elevilor, părinților și profesorilor se regăsește în ceea ce privește **bullyingul** (inclusiv cel produs în mediul online), atenția și eforturile depuse la nivelul spațiului public încurajând probabil copiii să discute despre astfel de situații cu care s-au confruntat.

Datele colectate arată unele diferențieri de gen în ceea ce privește violența, fetele fiind mai degrabă decât băieții vizate de răspândirea unor zvonuri răutăcioase despre ele și de bullying, iar băieții fiind cei care se confruntă mai degrabă cu comportamente și limbaj agresiv, certuri violente și cu infracțiuni.

Particularități în manifestările de violență sunt mai ales notabile în funcție de nivelul de învățământ. Din răspunsurile la chestionare a rezultat faptul că, per ansamblu, **în cadrul liceelor incidența formelor de violență este mai scăzută comparativ cu nivelul gimnazial**, o posibilă explicație fiind că elevii, pe măsură ce se maturizează, învață să gestioneze într-o manieră non-agresivă provocările cu care se confruntă. Este însă posibil ca în realitate formele de violență să nu scadă, ci elevii să se obișnuiască cu ele (de exemplu, cu un limbaj jignitor, agresiuni cu caracter obscen) și să nu le mai încadreze în ceea ce ar defini ca agresiune.

Faptele de violență cele mai frecvente în mediul școlar sunt, de asemenea, cel mai des întâlnite în mediul online, incidența lor fiind însă mai scăzută în spațiul virtual. Ca și particularitate, violența de limbaj în mediul online pare a fi mai răspândită în rândul copiilor din urban decât a celor din rural, posibil în concordanță cu timpul petrecut în online. Și de această dată, procentul părinților care au cunoștință despre situația de victimizare prin care a trecut copilul lor este, per ansamblu, jumătate comparativ cu cel al copiilor care au declarat că au fost victime.

Principalele cauze ale violenței în mediul școlar sunt percepute diferit de către actorii educaționali investigați.

Elevii victime ale violenței identifică îndeosebi cauze precum obținerea de bani sau obiecte de valoare, „cheful de scandal” al unor elevi, în timp ce elevii autori ai actelor de violență menționează ca principale cauze, probleme de comunicare/schimbul de replici care degenerază în violență fizică, intenția de a apăra sau de a impresiona alți colegi.

Se constată diferențe de opinii cu privire la cauzele violenței școlare și între elevi și profesori. Profesorii consideră că principalele cauze ale violenței elevilor sunt: preluarea și imitarea de comportamente din diferite medii (rețele sociale, familie, jocuri și filme, grupul de prieteni), lipsa implicării familiei în supravegherea și educarea copiilor.

În condițiile unei înțelegeri diferite asupra cauzelor violenței între cei care orientează educația, inclusiv în problematica violenței, și elevi, victime sau autori ai actelor de violență, este dificilă obținerea unor rezultate semnificative ale măsurilor de prevenire și combatere a violenței școlare.

De aici, nevoia unor demersuri care să sprijine inter-cunoașterea opiniilor actorilor școlii cu privire la violență, pentru a putea fi conturată o strategie comună de intervenție, la nivelul școlii, în beneficiul tuturor celor implicați. Inițiative de tipul *peer-mediation*, *peer communication* ar putea facilita cunoașterea atât în cadrul grupurilor de profesori, respectiv al grupurilor de elevi, cât și între acestea, și, de aici, orientarea tuturor spre cauze obiective, reale ale violenței și spre proiectarea unor demersuri convergente, unitare de prevenire și combatere a violenței școlare.

Strategiile de intervenție în situații de violență adoptate la nivelul școlilor, menționate frecvent atât de către elevi, dar și de către profesori includ discuții cu elevii implicați și cu părinții acestora, aplicarea de sancțiuni elevilor autori ai actelor de violență, dar și organizarea de activități de prevenire și combatere a violenței.

Deși marea majoritate a profesorilor apreciază că activitățile de consiliere reprezintă cea mai eficientă modalitate prin care școala poate interveni în situațiile de violență a elevilor, o pondere foarte mică a elevilor menționează implicarea consilierilor școlari în aceste situații.

O pondere îngrijorătoare a elevilor declară că profesorii lor „nu fac nimic” în situațiile de violență școlară.

Măsurile luate de școli, în cazul elevilor autori ai actelor de violență (conform opiniilor acestora), au inclus: trimiterea la ședințe de consiliere, și, mai puțin frecvent, în musturarea lor, demersuri de mediere cu victima, activități la clasă, pe tema violenței școlare și a efectelor

acesteia, dar și diverse sancțiuni (exmatricularea, eliminarea temporară de la cursuri, mutarea disciplinară în altă clasă, transferul la altă școală, scăderea notei la purtare).

Cele mai frecvente măsuri de intervenție ale școlii în situațiile de violență menționate de către părinții elevilor care au avut comportamente agresive sunt: discuțiile cu elevii implicați și cu părinții acestora, anunțarea conducerii școlii sau musturarea copilului. Implicarea consilierului școlar și participarea elevilor la activități de prevenire și combatere a violenței au fost mai rar menționate de către această categorie de părinți. Printre modalitățile specifice de implicare directă a acestor părinți au fost menționate mai frecvent: discuții cu propriul copil, cu dirigintele și profesorii, dar și cu victima agresiunii.

Deși aproximativ două treimi dintre elevii investigați au fost victime ale violenței în spațiul școlar sau în zona de proximitate a școlii, ***o pondere consistentă a elevilor agresați declară că nu a întreprins nicio acțiune ca urmare a situației de violență***. Această lipsă de acțiune este motivată fie de faptul că elevii în cauză nu au perceput situația ca fiind gravă, fie de teama de consecințe.

Includerea în ședințe de consiliere a fost principala măsură prin care școlile au oferit sprijin celor care au fost victime ale violenței școlare, mai frecvent în școlile din mediul urban și în licee.

Părinții elevilor victime afirmă că cel mai frecvent au fost adoptate strategii bazate pe discuții cu elevii implicați și cu părinții acestora, dar și anunțarea conducerii școlii.

Programe de formare adresate profesorilor pe tema violenței în școală se desfășoară de mulți ani, astfel încât se poate considera că, la nivelul sistemului de educație, au fost și încă sunt contexte variate de învățare pentru profesori, pentru gestionarea cazurilor de violență școlară. Nu există, însă, informații cu privire la cuprinderea acestor profesori în programele de formare continuă care vizează problematica violenței școlare sau la competențele dezvoltate. Sunt necesare inițiative coerente, unitare la nivelul sistemului de educație, prin care profesorilor să le fie dezvoltate competențe de bază pentru prevenirea și combaterea violenței școlare, anterior intrării în profesia didactică, prin parcurgerea unor module tematice, în formarea inițială.

Cultura prevenirii și combaterii violenței ține, în primul rând, de cunoaștere atât din partea agresorilor, cât și din partea victimelor, a ceea ce constituie acte de violență și mecanisme de intervenție. Lipsa de informare, de conștientizare cu privire la efectele negative asupra colegilor, ale unor comportamente considerate *distractive* sau ale unora *justifiabile*, conduce în multe cazuri, la acte de violență. În egală măsură, lipsa de informare a elevilor cu privire la acțiuni pe care le-ar putea întreprinde în caz de agresiune asupra lor, coroborat cu lipsă de încredere în sprijinul pe care îl pot primi din partea școlii/profesorilor, conduc la resemnare, lipsa de reacție, neimplicare. Peste lipsa de informare a elevilor cu privire la violență și efectele ei, se suprapun, uneori, lipsa de reacție a școlii, lipsa de reacție a familiei sau a colegilor/prietenilor. De aici, nevoia unor campanii de informare constante, adaptate, cu privire la fenomenul violenței, pentru construirea unor cadre școlare și sociale sigure pentru toți.

Investigarea actorilor instituționali cu care școlile colaborează ***pentru gestionarea cazurilor de violență***, plasează Poliția ca principal partener, aceasta fiind urmată de alte instituții: ISJ, primărie, CJRAE/CMBRAE, ONG-urile fiind instituțiile cel mai rar implicate în parteneriate care vizează problematica violenței școlare.

În anul 2023, **la nivelul unităților de învățământ din România**, aproape jumătate dintre elevi au participat la **ore în care au fost discutate teme specifice relaționate de prevenirea și gestionarea cazurilor de violență**, iar mai mult de un sfert au participat la **activități extrașcolare** pe această temă. În plus, aproape 40% dintre părinți au asistat, la rândul lor la discuții tematice legate de siguranța copiilor organizate la școală.

Datele colectate arată **nevoia de a continua activitățile de informare a elevilor și profesorilor** cu privire la o serie de aspecte legate de siguranța copiilor, precum prevederile legale în domeniu, modalitățile de prevenire a victimizării copiilor și a comiterii de acte de violență sau infracțiuni de către aceștia sau instituțiile care oferă servicii minorilor.

În viziunea cadrelor didactice, de informarea copiilor cu privire la infracțiuni și consecințele acestora ar trebui să se ocupe, în primul rând, părinții, însă un rol important revine, în viziunea acestora, reprezentanților școlii și ai poliției. Răspunsurile părinților la chestionare arată că majoritatea recunosc importanța menținerii unei comunicări deschise cu copiii. În discuțiile cu copiii lor, cei mai mulți au abordat modalitățile de evitare a situațiilor de violență. În schimb, alte teme, precum modalitățile de gestionare a conflictelor cu colegii sau alți copii, consecințele participării la acte de violență și ale comiterii unor infracțiuni sau persoanele și instituțiile la care pot apela în cazul unei agresiuni nu au fost abordate de aproximativ jumătate dintre părinți, ceea ce subliniază nevoia ca aceste informații să fie furnizate copiilor de către instituțiile abilitate.

În ceea ce privește **informațiile necesare pentru o mai bună pregătire în domeniul siguranței copiilor**, cadrele didactice apreciază că modalitățile cele mai potrivite pentru transmiterea acestor informații către profesori sunt activitățile derulate în școală de către diverși experți (psihologi, pedagogi, sociologi etc.) și de către polițiști. În ceea ce îi privește pe elevi, cadrele didactice apreciază că modalitatea cea mai bună de informare a acestora este reprezentată, în primul rând, de discuțiile cu polițiștii. Un aspect pozitiv în acest sens este faptul că, în 2023, aproximativ trei sferturi dintre elevi au participat la școală la activități de prevenire a violenței la care au participat și polițiști. Este însă nevoie ca aceste sesiuni de informare să continue și să fie orientate către acoperirea lacunelor de informație identificate în rândul copiilor, părinților și profesorilor.

În acord cu cele declarate în cadrul studiului, **există mai multe așteptări ale elevilor, părinților și profesorilor cu privire la activitățile pe care trebuie să le deruleze poliția pentru a crește nivelul de siguranță în mediul școlar**. Dacă adulții participanți la studiu apreciază într-un procent foarte mare (peste 60%) că polițiștii ar trebui să fie prezenți mai des în zona școlii pentru a-i descuraja pe eventualii agresori, aceasta fiind cea mai frecvent individualizată măsură de către părinți și profesori, procentul copiilor care susțin o astfel de abordare este mult inferior (jumătate din cel al adulților). În schimb, în viziunea elevilor, cea mai importantă măsură pe care ar trebui să o întreprindă poliția este să ofere mai multe informații despre cum să evite situațiile de risc, urmată de furnizarea unor informații cu privire la consecințele pe care le pot suporta în cazul încălcării legii. Nevoia ca poliția să deruleze mai multe activități de informare/ programe de prevenție în școală este recunoscută de părinți și profesori, aceasta fiind, în ordinea frecvențelor, cea de-a doua măsură menționată de aceștia.

Întrebați cu privire la măsurile necesare în vederea sporirii gradului de siguranță din școli, fără a li se oferi o listă de răspunsuri predefinite, **elevii, părinții și profesorii au nominalizat în primul rând necesitatea de a spori paza din unitățile de învățământ**, inclusiv prin utilizarea unor sisteme tehnice.

Bibliografie

Astor, R. A., Benbenishty, R., & Estrada, J. N. (2009). School violence and theoretically atypical schools: The principal's centrality in orchestrating safe schools. In: *American Educational Research Journal*, 46(2), 423-461.

Balica, M. (2021). Supporting Student Wellbeing in a digital learning environment Evidence-based opportunities for innovation in learning and teaching during school closures related to the COVID-19 pandemic and beyond. International Baccalaureate Organization.

Boorstin, J. (2015). *Crisis Management in Schools: How to Prepare and Respond*. ABC-CLIO.

Cefai, C., Schembri, D. (2021). Program de activități, Educația socio-emoțională. Construirea de școli incluzive și internalizarea valorilor. Online: <https://seeval-project.eu/wp-content/uploads/2023/06/SEEVAL-Guide-ESE-PROGRAM-DE-ACTIVITATI-RO.pdf>

Cohen, J., McCabe, E. M., Michelli, N. M., & Pickeral, T. (2009). School climate: Research, policy, practice, and teacher education. *Teachers College Record*, 111(1), 180-213.

Dusenbury, L., Falco, M., Lake, A., Brannigan, R., & Hirschstein, M. K. (2015). *The Safe Schools Handbook: Preventing and Responding to School Violence*. Routledge.

Epstein, J. L. (2011). School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools. Routledge.

Holic, V.C., Popov, A.R. (2021). Divers și invizibil în clasa contemporană. Orientări teoretice și aplicative. Printis. Iași.

Sanders, M. G. (2001). The role of "community" in comprehensive school, family, and community partnership programs. In: *The Elementary School Journal*, 102(1), 19-34.

Suldo, S. M., Shaunessy-Dedrick, E., Roth, R. A., & Fefer, S. A. (2015). Developing a multi-tiered system of support for school-based mental health services in an urban school district. In: *Contemporary School Psychology*, 19(4), 268-284.

Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A review of school climate research. In: *Review of Educational Research*, 83(3), 357-385.

Ttofi, M. M., & Farrington, D. P. (2011). Effectiveness of school-based programs to reduce bullying: A systematic and meta-analytic review. In: *Journal of Experimental Criminology*, 7(1), 27-56.

Rapoarte, ghiduri relevante

CIVICO Fostering Civic Competence Amongst Students. *Guide For Teachers On Developing Civic Competences*. Online: www.civicoproject.eu.

Uniunea Europeană (2022). Recomandarea Consiliului din 28 noiembrie 2022 privind căile către succesul școlar

Ministere de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse. (2024). Guide pratique pour la sécurité des élèves des personnels et des enceintes. <https://www.site.ac-aix-marseille.fr/circo-marignane/spip/Guide-pratique-pour-la-securite-des-eleves-des-personnels-et-des-enceintes.html>

Organisation mondiale de la Santé. (2019). Prévention de la violence à l'école: guide pratique. Genève: Organisation mondiale de la Santé.

OECD (2019). PISA 2018 Results (Volume III) What School Life Means for Students' Lives. PISA, OECD Publishing. https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-iii_acd78851-en#page196

Ministere de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse. (2024). Plan ministériel pour la sécurité des élèves, des personnels et des établissements scolaires. <https://www.education.gouv.fr/plan-ministeriel-pour-la-securite-des-eleves-des-personnels-et-des-etablissements-scolaires-414081>

UNESCO. (2019). Au-delà des chiffres: en finir avec la violence et le harcèlement à l'école. Online: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366483>

World Bank, Safe Schools program. <https://www.worldbank.org/en/topic/teachers/brief/safe-schools-supporting-the-future-of-learning-through-safe-schools>

Acte normative relevante

LEGEA Nr. 272 din 21 iunie 2004 Republicată privind protecția și promovarea drepturilor copilului

LEGEA nr. 35 din 2 martie 2007 privind creșterea siguranței în unitățile de învățământ

OMECT nr. 1409/29.06.2007 Strategia Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului cu privire la reducerea fenomenului de violență în unitățile de învățământ preuniversitar.

Legea nr. 318 din 11.dec.2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative, Parlamentul, În: Monitorul Oficial nr. 961 din 24 decembrie 2015.

ORDIN nr. 4.343/2020 din 27 mai 2020 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1[^]1), art. 56[^]1 și ale pct. 6[^]1 din anexa la Legea educației naționale nr. 1/2011, privind violența psihologică – bullying

ORDIN nr. 4.343/2020 din 27 mai 2020 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1[^]1), art. 56[^]1 și ale pct. 6[^]1 din anexa la Legea educației naționale nr. 1/2011, privind violența psihologică - bullying EMITENT: MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL nr. 492 din 10 iunie 2020

ORDIN nr. 5.726 din 06 august 2024 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar

Legea învățământului preuniversitar Nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare

Procedura privind managementul cazurilor de violență asupra antepreșcolarelor/ preșcolarelor/ elevilor și a personalului unității de învățământ, precum și al altor situații corelate, în mediul școlar și a suspiciunii de violență asupra copiilor în afara mediului școlar (aprobată prin ordinul de ministru nr. 6.235/2023).

Hotărârea Guvernului nr. 1065/2024 privind aprobarea Planului național de combatere a violenței școlare